

สิทธิมนุษยชน
ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

Human Rights of Lesbians,
Gays, Bisexuals, Transgender
and Intersex People

สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย
Rainbow Sky Association of Thailand

สิทธิมนุษยชนของบุคคล ที่มีความหลากหลายทางเพศ

Human Rights of Lesbians, Gays, Bisexuals, Transgender and Intersex People

สนับสนุนและจัดพิมพ์โดย _____

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย
Rainbow Sky Association of Thailand

สิทธิมนุษยชน ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

Human Rights of Lesbians, Gays, Bisexuals, Transgender and Intersex People

ที่ปรึกษา	ดร. คุณหญิงอัมพร มีสุข, นัยนา สุภาพงษ์, วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์, กมลเศรษฐ์ เก่งการเรือ
เรียบเรียงโดย	ฉันทลักษณ์ รักษาอยู่, จันทร์จิรา บุญประเสริฐ, สุมาลี โตกทอง
ประสานงาน	บริพัตร จุฑานิติ, กิตติพร บุญอ่ำ, ดนัย ลินจงรัตน์, เจษฎา แต่มสมบัติ
ISBN	978-974-94774-9-6
พิมพ์ครั้งที่ 1	สิงหาคม 2550
จำนวนพิมพ์	3,000 เล่ม
ขอขอบพระคุณ	วชิรพจน์ บุรพรัตน์ เอื้อเฟื้อภาพปกหนังสือ

สนับสนุนและจัดพิมพ์โดย

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

422 ถนนพญาไท (เชิงสะพานหัวช้าง) แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน
กรุงเทพมหานคร 10330 ตู้ ปณ.400 ปณจ.รองเมือง ปทุมวัน
กรุงเทพมหานคร 10330 โทรศัพท์ 0 2219 2983
โทรสาร 0 2219 2983 www.nhrc.or.th

สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

159 อาคารเดอะบิซ เรซิเดนซ์ ชั้น 8 ซอยโชคชัยร่วมมิตร
(ถ.รัชดาภิเษก 19) ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง
กรุงเทพมหานคร 10320 โทรศัพท์ 0 2690 7733-4
โทรสาร 0 2690 7735

พิมพ์ที่

บริษัท ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด
โทร 0 2214 4660 โทรสาร 0 2612 4509

สารบัญ

9	สิทธิมนุษยชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (Human Rights of Lesbians, Gays, Bisexuals, Transgender and Intersex People) ● วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์ ● ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์สุพร เกิดสว่าง ● นัยนา สุภาพิ๊ง
30	3 ปี ฟาส์รุ่ง: ทบทวนบทบาทการทำงานในประเทศ “ความหลากหลายทางเพศ” กมลเศรษฐ์ เก่งการเรือ
35	เสวนาความร่วมมือในการสร้างความเข้าใจเรื่อง “ความหลากหลายทางเพศ” ● นายแพทย์สมชาย ศรีเปลี่ยนจันทร์ ● ดร.วิระสิทธิ์ สิทธิไตร
	ผลการประชุมกลุ่มย่อย
47	● ความภาคภูมิใจในตนเองและภาพลักษณ์ต่อสังคม
53	● สุขภาวะของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ
58	● กฎหมายและการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่มี ความหลากหลายทางเพศ
61	● การสร้างความเข้มแข็งในชุมชนของบุคคลที่มี ความหลากหลายทางเพศ
65	ปาฐกถา หัวข้อ “ความรักบนฐานของความหลากหลาย ทางเพศ” โดย จอน อึ้งภากรณ์ สมาชิกวุฒิสภา กรุงเทพมหานคร

เสวนาวิชาการ

“ความหลากหลายทางเพศ คือ ความหลากหลายทางความรู้”

- รศ.ดร. ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์
- รศ.ดร. กฤตยา อาชวนิจกุล
- มารุต สาโรทาท
- ดร. ลันต์ สุวัจฉราภินันท์

เอกสารประกอบการเสวนา

- 120 ● ประเด็นปัญหาด้านสังคมของบุคคลที่มีความ
หลากหลายทางเพศ *กมลเศรษฐ์ เก่งการเรือ*
- 121 ● ที่ว่างของผู้ชายชายตัว *ดร. ลันต์ สุวัจฉราภินันท์*

ภาคผนวก

- 125 ● ข้อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550
มาตรา 30 จากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)
- 127 ● จัดหมายเปิดผนึกถึง สสร. หมายเหตุจากคนรักเพศ
เดียวกัน “ทำไมเราต้องมีความหลากหลายทางเพศ”
ในรัฐธรรมนูญ 2550 โดย เครือข่ายความหลากหลาย
ทางเพศ รวม 12 องค์กร
- 139 ● สิทธิความหลากหลายทางเพศในรัฐธรรมนูญ
- 150 ● LGBT RIGHT IN A NEW CONSTITUTION
- 171 ● เสี่ยงสะท้อนจากเครือข่ายความหลากหลายทางเพศ
ในการอภิปรายมาตรา 30 ของสมาชิกสภาร่าง
รัฐธรรมนูญ เมื่อ 11 มิถุนายน 2550

	แนะนำองค์กรปกป้องสิทธิมนุษยชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ
179	● สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย
185	● สะพาน: กลุ่มสร้างสื่อเพื่อความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศ
187	● กองทุนสนับสนุนและปกป้องสิทธิมนุษยชนของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ
191	● คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (พ.ศ. 2544-2550)

คำนำ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นองค์กรที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามกฎหมาย และกติกาข้อตกลงระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี โดยตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของบุคคลที่มีความแตกต่างและหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง **วิถีทางเพศที่หลากหลาย (Sexualities)** เนื่องจากชีวิตทางเพศหรือ**อัตลักษณ์ทางเพศ (Sexual Orientation)** ของบุคคลในสังคมเป็นสิ่งที่ได้รับอิทธิพลจากระบบความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ กระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับ**บทบาททางเพศและเพศสภาพ (Genders)**

“สิทธิมนุษยชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ” เล่มนี้ ได้รวบรวมข้อคิดเห็น ประสพการณ์ ความรู้ จากบุคคลกลุ่มต่างๆ ที่มีบทบาทในการดำเนินงานปกป้องสิทธิมนุษยชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการเลือกปฏิบัติ ต่อหญิงรักหญิง ชายรักชาย คนข้ามเพศ หรือกลุ่มบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่าง ตาม**หลักการมาตรฐานสิทธิมนุษยชนพันธสัญญา** **ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights)** ซึ่งประเทศไทยได้ลงนามเป็นภาคี

สาระของหนังสือเล่มนี้เรียบเรียงจากการประชุมวิชาการ เนื่องในโอกาสครบรอบ 3 ปี สมัชชาฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย เรื่อง **“สิทธิมนุษยชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ”** จัดโดยคณะกรรมการด้านส่งเสริมโอกาสและความเสมอภาค ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติร่วมกับสมัชชาฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย องค์กร Family Health

International สำนักงานประเทศไทย และกองทุนสนับสนุนและปกป้องสิทธิมนุษยชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ณ ห้องประชุม สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ในส่วนของภาคผนวก เป็นการนำสาระจากข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่เสนอต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาในร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 มาตรา 30 ให้คุ้มครองสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ รวมทั้งข้อเสนอจากองค์กรเครือข่ายความหลากหลายทางเพศ ซึ่งเสนอให้สภาร่างรัฐธรรมนูญขยายการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ขอขอบคุณเพื่อนร่วมทางจากสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย ที่ตระหนักถึงกลไกส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และนำข้อมูล ประสพการณ์ดำเนินงานของสมาคมฯ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ขอขอบคุณคณะอนุกรรมการด้านส่งเสริมโอกาสและความเสมอภาค เครือข่ายองค์กรสนับสนุนและปกป้องสิทธิมนุษยชนของคนรักเพศเดียวกันและคนข้ามเพศ ที่มีส่วนร่วมดำเนินงานกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง ทั้งการเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ตลอดจนไปถึงการเสนอข้อมูลความรู้ต่างๆ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งหวังว่า หนังสือ **“สิทธิมนุษยชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ”** เล่มนี้จะช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ทุกแขนง ทุกระดับ และประชาชนผู้สนใจ เพื่อมีส่วนร่วมสร้างกลไกส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สิงหาคม 2550

การประชุมวิชาการเรื่อง
“สิทธิมนุษยชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ”
(Human Rights of Lesbians, Gays, Bisexuals,
Transgender and Intersex People)

อาจารย์วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์
นายกสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

กล่าวเปิดงาน

อาจารย์วิโรจน์ ตั้งวานิชย์

นายกสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

สวัสดีทุกท่านและขอบพระคุณที่มาร่วมงานในวันนี้ เราตั้งชื่องานไว้ว่า สิทธิมนุษยชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ อาจารย์วิโรจน์ในฐานะผู้ที่เคยผ่านมาแล้วทั้งเหตุการณ์ 14 ตุลาและ 6 ตุลา ซึ่งถือเป็นเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองของไทย จนปีนี้ พ.ศ. 2549 เหตุการณ์ 6 ตุลา เกิดตอน พ.ศ. 2519 ผ่านมาเกือบ 30 ปีแล้ว ส่วนเหตุการณ์ 14 ตุลา เกิด พ.ศ. 2516 ราว 33 ปี หลังจากปี พ.ศ. 2519 แล้วคำว่า Human Rights หรือ สิทธิมนุษยชน จึงค่อยกล้ำกลายเข้ามาในประเทศไทย

คำว่า Human Rights (สิทธิมนุษยชน) ในประเทศไทยไม่ค่อยเติบโต กว่าประเทศไทยจะมีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ขึ้นมาเมื่อปี พ.ศ. 2544 บวกกลบกันก็ตั้ง 26 ปี กว่าจะมีคำนี้ ขึ้นมา

ปีหน้า (พ.ศ. 2550) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ก็จะหมดวาระ ไม่รู้ว่าเรื่องสิทธิมนุษยชนจะถอยหลังไปอีกหรือเปล่า พวกเราที่แปลงเพศ ทำหน้าอกเป็นผู้หญิงไปเกณฑ์ทหารแล้วได้เอกสารบันทึกผลการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ (สด.43) ถูกระบุว่าเป็น “โรคจิต” ตอนนี้เครือข่ายทำงานของพวกเรา ร่วมกับคณะกรรมการด้านส่งเสริมโอกาสและความเสมอภาค ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีการรณรงค์ให้ทางกระทรวงกลาโหมแก้ไขคำว่า “โรคจิต” ที่ถูกเขียนระบุไว้ออกจากใบเอกสาร สด.43 ทหารได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี แสดงให้เห็นว่าสิทธิมนุษยชนเริ่มเกิดขึ้นแล้ว

ปีนี้ โคฟี อันนัน (เลขาธิการองค์การสหประชาชาติ) ได้มา ถวายรางวัล **Award Live Time Achievement of Human Development** ซึ่งเป็นรางวัลเกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์ให้กับพระเจ้ายอห์นของเรา ประจวบกับปีนี้เป็นปีที่ครบรอบ 30 ปี ของเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองของไทยคือ 6 ตุลา'19 ดูแล้วก็สอดคล้องเป็นเรื่องที่ไปด้วยกันได้ เรามีพระเจ้าอยู่หัวที่เป็นนักพัฒนามนุษย์ แน่นนอนพระองค์ท่านจะต้องพัฒนาเรื่องปัจจัยชีวิตความเป็นอยู่ก่อน แล้วในที่สุดก็ต้องลงมาถึงสิทธิต่างๆ นานา ลงมาถึงหมู่มวลชนพวกเรา ฝนหลวงได้ตกสู่แผ่นดิน แล้วฝนหลวงแห่งนี้พระทัยสักวันหนึ่งต้องโปรยปรายมาถึงพวกเราจนได้แน่ครับ

ปีนี้ ครบรอบ 30 ปี ของเหตุการณ์ 6 ตุลา ครบรอบ 5 ปี ของการมีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และครบรอบ 3 ปี ของการก่อตั้งสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ายินดีที่มีองค์กรที่ถูกต้องตามกฎหมายของพวกเราเกิดขึ้นมา

เมื่อวันก่อนได้ไปประชุมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีการถกเถียงกันว่าในสังคมไทยมีกลุ่มไหนบ้างที่จะต้องไปพัฒนา เด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน คนพิการ คนติดโรคเอดส์ ตรงโน้นตรงนี้มีหมดแล้ว อาจารย์วิโรจน์เรียบยกมือเลยบอกว่าตกไปกลุ่มหนึ่ง คือกลุ่มชายรักชาย กลุ่มนี้เป็นกลุ่มชายขอบของชายขอบที่ยังไม่ได้ถูกรับรองลงไปในงานของหน่วยงานราชการ

วันนั้นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงต้องบรรจุลงไปว่า จะต้องลงไปช่วยเหลือ เพราะบางคนก็เป็นเด็กเร่ร่อน เปลี่ยนไปเป็นเด็กติดยา ทำยที่สุดก็เป็นเด็กติดเอดส์ แล้วที่สุดอาจจะกลายเป็นคนขายบริการ

อย่างที่เรียนเมื่อสักครูแล้วว่า เราเป็นชายขอบของชายขอบ เราจะหวังให้ใครมาพัฒนาเราไม่ได้ เราจะต้องพัฒนาตนเองขึ้นมา ร่วมกันพัฒนาพวกเราด้วยกันขึ้นมาก่อน

อันดับแรก คือ 1.พัฒนาตนเอง 2.พัฒนาร่วมกับต่างองค์กร สุภาจิตจันมีคำพูดบอกว่าทุกๆ คนคือ ภูเขาหนึ่งลูก แล้วภูเขาที่ป็นยาก ที่สุดในโลกก็คือภูเขาตัวเอง เราต้องปีนเขาลูกนี้ ปีนตัวเองขึ้นไป ขณะ ตัวเราเอง พัฒนาคุณสมบัติของตัวเองขึ้นไปอีกหนึ่งขั้น เพื่อขึ้นไป เอาคุณภาพตรงนั้นมาเอื้อเพื่อกับคนอื่นๆ ในสังคมเราต่อไป ขอขอบคุณครับ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์สุพร เกิดสว่าง
นายกสมาคมอนามัยการเจริญพันธุ์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
แห่งประเทศไทย

กล่าวนำ โดย

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์สุทร เกิดส่วง

นายกสมาคมอนามัยการเจริญพันธุ์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
แห่งประเทศไทย

ขอขอบคุณสมาคมฟ้าสีรุ้งที่ให้เกียรติได้มาพูดคุยในวันนี้ อันที่จริงผมตั้งใจว่าจะมาฟังเฉยๆ เพราะคิดว่าอาจจะได้แนวคิดที่ดีๆ จากการประชุมวิชาการครั้งนี้ เพื่อจะได้เอาไปช่วยในงานพัฒนา อยากขอเป็นกำลังใจให้กับสมาคมฟ้าสีรุ้ง

ผมคิดว่าในส่วนของสมาคมฟ้าสีรุ้ง งานที่ทำยังไม่พอ คงจะต้องช่วยกันทำช่วยกันคิดกันต่อไป ลำดับแรกเรื่องที่ผมคิดว่าสำคัญมาก คือการหาแนวทางเปลี่ยนแปลงหรือลดทัศนคติ โฮโมโฟเบีย (Homophobia) คือความรังเกียจ ความกลัวคนรักเพศเดียวกันในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นต่อชายรักชายหรือหญิงรักหญิงก็ตาม ซึ่งในกลุ่มนี้ยังมีความแตกต่างหลากหลายออกไปอีก

อันที่จริงผมไม่ใช่คำว่า “กะเทย” เพราะผมรู้สึกกับตัวเองว่ามันเป็นศัพท์ที่ไม่มีความหมายแน่นอน มักจะนำมาใช้ในความหมายที่เป็นทางลบมากกว่า เพราะกะเทยจริงๆ หรือที่เรียกว่า กะเทยแท้ (Hermaphrodite) ในทางการแพทย์ หมายถึงสิ่งที่มีชีวิต ที่มีทั้งเพศชายและเพศหญิงอยู่ในตัวเดียวกัน เช่น ต้นไม้ ไม้ผล ไม้ดอกส่วนใหญ่ก็เรียกว่ากะเทยเหมือนกัน เพราะมีทั้งเพศผู้และเพศเมียอยู่ในตัวเอง เราใช้คำว่า “สมบูรณ์เพศ” คือมีทั้งเพศหญิงและเพศชาย แต่อาจมีต้นไม้อาจต้นที่มีเฉพาะต้นตัวผู้และต้นตัวเมียต้องนำเกสรมาผสมกัน เพราะฉะนั้น “กะเทย” หมายความว่าสิ่งมีชีวิตที่มีทั้งเพศชายและเพศหญิงอยู่ในตัวเดียวกัน

สำหรับสังคมไทยผมมีโอกาสสัมผัสกับคนรักเพศเดียวกันมานาน พบว่า คนทั่วไปไม่เชิงรังเกียจอย่างเดียว แต่พวกเขามีความรู้สึกทางลบต่อคำว่า “คนรักเพศเดียวกัน” ด้วย ซึ่งส่วนหนึ่งก็ถูก ในส่วนที่ถูกเช่น สมมติว่า พ่อแม่ที่ผมทำคลอดให้เขา พอลูกโตขึ้น ลูกเกิดไปชอบคนเพศเดียวกันเข้าพ่อแม่ก็จะเป็นห่วงทุกข์ร้อนขึ้นมา ที่จริงพ่อแม่รักนะครับ รักแบบพ่อแม่ทั่วไปและตั้งความหวังกับลูกเอาไว้มาก จึงเป็นห่วง เพราะรู้ว่าถ้าลูกมีความรู้สึกแบบนี้ ลูกจะเจออะไรในสังคมบ้าง ลูกจะมีปัญหาในสังคมมาก ไม่ว่าจะเข้าไปที่ไหน เวลาต้องไปสู้หรือแข่งขันอะไรกับใคร ก็จะมีความรู้สึกที่ติดลบตลอดเวลา ต้องแบกรับน้ำหนักเกินคนอื่น เพราะฉะนั้น พ่อแม่จะทุกข์ร้อนมาก

นอกจากทุกข์ร้อนแล้ว พ่อแม่ก็จะรู้สึกอับอายด้วย ที่มีลูกเป็นแบบนี้ ซึ่งความรู้สึกแบบนี้ผมคิดว่าเป็นความรู้สึกที่ผิด เราจะแก้ความรู้สึกนี้ได้จำเป็นต้องให้พ่อแม่เข้าใจคนที่เป็นแบบนี้ให้ถูกต้อง ทั้งทางด้านสังคม ทางด้านจิตวิทยา ทางด้านสื่อและวิทยาการต่างๆ ทางด้านชีววิทยาด้วย ถ้าเข้าใจแล้วจะเปลี่ยนความคิดได้ อย่างที่ผมได้พยายามช่วยเปลี่ยนความคิดของพ่อแม่ที่ทุกข์ร้อนในเรื่องนี้มาเป็นจำนวนมากเหมือนกัน ให้เขากลับมาภาคภูมิใจในตัวลูก

สิ่งที่เราจะทำให้เรื่องนี้เกิดขึ้นได้ก็คือ ทำให้สังคมได้เห็น ว่า คนที่มีความรู้สึกแบบนี้ก็เป็นคนไม่น้อยไปกว่าใคร มีความสามารถ มีความดีไม่น้อยกว่าคนอื่น

ผมมักจะเน้นเสมอว่า คนที่เป็นคนรักเพศเดียวกัน (Homosexual) หรือรักต่างเพศ (Heterosexual) มีทั้งส่วนดีและเลวเหมือนๆ กัน ไม่ใช่ว่าคนที่เป็น **Heterosexual** จะดีไปหมดทุกคน ที่ร้ายๆ ก็มีเยอะ อาจจะเยอะมากด้วย เพราะฉะนั้น ต้องพยายามอธิบายว่า ทุกคนก็อาจจะมีทั้งดีและเลวอยู่ในตัวเอง

ความยากลำบากในเรื่องนี้ สมาคมฟ้าสีรุ้งอาจจะช่วยได้ คือทำ
อย่างไรจะให้คนที่ เป็น **Homosexual** (คนรักเพศเดียวกัน) หรือว่าเป็น
Transsexual (คนแปลงเพศหรือมีความต้องการเปลี่ยนเพศจากเพศเดิม
ที่ดำรงอยู่) ที่ทำประโยชน์ต่อบ้านเมือง มีประโยชน์ต่อสังคม ได้แสดงตัว
ออกมาให้คนได้เห็น เพราะคนเหล่านี้มีความสามารถทั้งทางวิชาการทั่วไป
ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ ทั้งด้านศิลปะและทางด้านอื่นๆ อีกมากเหลือเกิน
ซึ่งถ้าเขาได้แสดงตัวออกมาอย่างเปิดเผยและแสดงออก (come out)
ให้สังคมได้เห็นจะเป็นประโยชน์มาก

ผมยอมรับว่าในความเป็นจริงเราทำได้ยาก เพราะทุกคนมีสิทธิ
ที่จะแสดงหรือไม่แสดงตัวได้ เราจะไปบังคับหรือขอให้เขาแสดงออก
คงไม่ได้ ต้องขึ้นอยู่กับตัวเขาเองด้วย ทำอย่างไร สมาคมฟ้าสีรุ้ง จึงจะ
แสดงให้คนทั่วไปเห็นว่า พวกเราชาวฟ้าสีรุ้งหรือว่าผู้มีความหลากหลาย
ทางเพศอย่างที่เราเรียกกัน ได้ทำอะไรดีๆ มีประโยชน์ต่อสังคมมากมาย
ได้สร้างงานศิลปะ ได้สร้างงานอื่นๆ ที่สำคัญในสังคมมากมาย สิ่งนี้ผม
คิดว่า เป็นสิ่งที่เราจะต้องทำกันต่อ อาจจะในรูปแบบของการออกไปทางสื่อ
หรือเขียนหนังสือหรือกิจกรรมอื่นๆ

ลำดับที่สองซึ่งผมคิดว่าสำคัญมากเหมือนกันคือ สมาคมฟ้าสีรุ้ง
จะสามารถช่วยพัฒนา สร้างรูปแบบการให้การศึกษา ในหนังสือที่ผมเขียน
(หนังสือชายรักชาย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นพ.สุพร เกิดสว่าง โดย
สมาคมอนามัยเจริญพันธุ์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแห่งประเทศไทย
พิมพ์ที่: สามเจริญพานิช(กรุงเทพ) จำกัด) พ่อแม่ที่มีลูกอยู่ในกลุ่มนี้
หรือว่าคู่สมรสที่มีสามีเป็นเกย์ หรือมีภรรยาเป็นเลสเบียน ควรได้รับ
ข้อมูลที่ดีเกี่ยวกับคนหลากหลายทางเพศ อย่างไม่มีอคติ ผมทำงาน
ในด้านการให้คำปรึกษา สิ่งที่ยพยายามทำคือ อยากให้เด็กทุกคนที่เกิดมา
แล้วเริ่มมีความรู้สึกว่าตัวเองรักชอบพอในเพศเดียวกันหรือมีความรู้สึก

ว่าตัวเองไม่ใช่เพศที่ร่างกายเป็นอยู่ มีข้อมูลให้เรียนรู้เข้าใจตนเอง เพื่อจะ让自己สามารถรับตัวเองได้ รู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่าไม่น้อยไปกว่าคนอื่นและเปิดเผยตัวเองในสังคมได้ ซึ่งถ้าทำได้ถึงขั้นนี้เขาจะมีความสุขทุกขสังคมจะเข้าใจคนกลุ่มนี้มากขึ้น แต่เวลานี้ เรายังไม่มีใครให้ความช่วยเหลือทางด้านนี้มากพอ ผมพยายามที่จะหาแนวทางสร้างสิ่งที่ดีๆ กับหลักสูตร แต่จะเป็นสูตรตายตัวไม่ได้ แต่อย่างน้อยก็ให้มีแนวทางที่จะเริ่มดำเนินการ

ลำดับที่สามคือ ครูต้องมีความเข้าใจในเรื่องของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในระดับที่สามารถให้การช่วยเหลือและให้การปรึกษากับลูกศิษย์กลุ่มนี้ได้ ซึ่งอันนี้อยากให้เราได้พยายาม เวลานี้ก็เริ่มมีความพยายามที่จะทำกันอยู่แล้วโดยกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

การสอนเรื่องคนรักเพศเดียวกัน (Homosexual) หรือคนแปลงเพศ (Transsexual) ในโรงเรียนคงสอนโดยตรงไม่ได้ แต่ว่าต้องสอนเรื่องเพศศึกษาทั้งหมด ทั้งรักต่างเพศ รักเพศเดียวกัน คนข้ามเพศ

ลำดับที่สี่ เรื่อง **Homosexual** และ **Transsexual** ทำอย่างไรเราถึงจะสร้างค่านิยมทางเพศและแนวทางชีวิตที่เหมาะสมสำหรับชายรักชาย และหญิงรักหญิงหรือว่าหญิงที่คิดกลายเป็นชายและชายคิดกลายเป็นหญิงผ่านทางสื่อต่างๆ เช่น วารสารวงการบันเทิง ถ้าเราสร้างค่านิยมต่างๆ ออกมาให้ชัดเจนซึ่งคนที่ เป็น **Heterosexual** ค่านิยมก็ยังไม่ชัดเท่าไร แต่ยังพอมิแนวทางว่า อันนี้คือถูกต้อง อันนี้คือไม่ถูกต้อง แต่สำหรับพวกเราที่เป็น **Homosexual** หรือ **Transsexual** ยังไม่มีแนวทางที่สังคมยอมรับ มีแต่สังคมด่า สังคมเยาะเย้ย ซึ่งเราน่าจะสร้างความรู้ตรงนี้ขึ้นมาให้มันชัดเจน เพื่อให้เด็กที่เติบโตออกมา ได้มีแนวทางไว้ยึดถือดำเนินชีวิต

อีกข้อคือเรื่องเกี่ยวกับสิทธิของ **Homosexual** และ **Transsexual** เช่น เรื่องการแต่งงานของเพศเดียวกัน หนังสือเดินทางของ **Transsexual** ที่ผ่านการผ่าตัดแปลงเพศมาแล้วควรมีการแก้ไข ผมเคยเดินทางไปต่างประเทศแล้วก็ไปติดอยู่ที่ตรงทางออก มีคนที่รูปร่างหน้าตาเป็นผู้หญิงแต่คำนำหน้าในหนังสือเดินทางเป็นผู้ชาย เจ้าหน้าที่ไม่ยอมให้ผ่าน ไม่ใช่เมืองไทยแต่เป็นที่อื่น ก็เถียงกันอยู่นั่นแหละ ผมเป็นคนต่อไปพอดี จึงขอเข้าไปพูดกับเขาด้วย แล้วอธิบายให้เขาฟัง จนกระทั่งเขายอมให้คนนั้นผ่านไป

อันดับสุดท้ายอยากให้สมาคมฟ้าสีรุ้งช่วยกันเผยแพร่ด้วยว่า การผ่าตัดแปลงเพศซึ่งที่จริงมีการกระทำกันอย่างรัดกุมแล้วในเมืองไทย ส่วนใหญ่ทำกันโดยอยู่ในเกณฑ์ดีพอสมควรจนมีชื่อเสียงไปทั่วโลก อยากให้มีการศึกษาให้มากขึ้น แล้วดูว่ามันมีส่วนดีส่วนเสียอย่างไร จะได้มีแนวทางที่ปลอดภัยและชัดเจนขึ้น ขอขอบคุณมากครับ

นัยนา สุภاتی
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ประธานอนุกรรมการด้านส่งเสริมโอกาสและความเสมอภาค

กล่าวต้อนรับ โดย

บัญชา สุภาทิพย์

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ประธานอนุกรรมการด้านส่งเสริมโอกาสและความเสมอภาค

ในฐานะเจ้าของบ้าน ขอต้อนรับทุกท่านที่มาเยี่ยมเยือนสำนักงาน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่นี่เรามีกิจกรรมร่วมกับกลุ่มองค์กรทำงานปกป้องสิทธิมนุษยชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ นับตั้งแต่ปีแรกที่มีการก่อตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คือ ปี พ.ศ. 2544 กลุ่มต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอาจารย์ กลุ่มเส้นสีขาว ฯลฯ ต่อมาเมื่อมีการก่อตั้งสมาคมฟ้าสีรุ้ง กลุ่มสะพานและกลุ่มอื่นๆ ก็ได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมาอย่างต่อเนื่อง

ปีนี้เป็นปีที่ 5 ที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ก่อตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ ขอเรียนว่า ดิฉันได้มีโอกาสเรียนรู้และก็พัฒนาตนเองจากทุกๆ ท่านจากกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ดังเช่น จากที่คุณหมอสุพรได้ให้ข้อมูลกับพวกเราเมื่อสักครู่ว่า แท้ที่จริงแล้วในตัวตนของพวกเราทุกคน เราไม่อาจบ่งบอกได้แน่ชัดว่าเรานั้นคือผู้หญิงหรือว่าผู้ชาย

จากประสบการณ์ที่ผ่านมา ดิฉันทำงานด้านสิทธิของผู้หญิง พบว่าเราสามารถที่จะเปลี่ยนผ่านจากหญิงเป็นชายหรืออื่นๆ ที่หลากหลาย แล้วอาจจะกลับมาเป็นหญิงอีก ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงของเรา นั่นคือ การเปิดโอกาสให้ตนเองเลือกและได้เรียนรู้ว่า เรานั้นมีความต้องการ หรือความพึงพอใจอย่างไรกันแน่

จากประสบการณ์ที่ดิฉันได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนกับเพื่อนๆ ที่ทำงานในกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศพบว่า เรานั้นเกิดมาภายใต้กรอบสังคมและพ่อแม่ที่บอกเราว่า เป็นผู้หญิงต้องใส่กระโปรง ต้องไปโรงเรียนผู้หญิงต้องเป็นนาง นางสาว เป็นเด็กหญิง พอถึงวัยหนึ่งก็ต้องแต่งงานแล้วก็มีลูกด้วย แต่งงานแล้วไม่มีลูกก็ถูกตั้งคำถามว่าเมื่อไหร่จะมีลูก พอมีลูกมาคนหนึ่ง แล้วก็ถามอีกว่าเมื่อไหร่จะมีลูกคนที่สอง จนรู้สึกที่เราต้องทำอะไรตามความคาดหวังของครอบครัว และสังคมตลอดเวลา ทั้งๆ ที่แท้จริงแล้วเราอาจจะอยากมีคู่โดยไม่ต้องแต่งงานหรือแต่งงานแล้วแต่ไม่อยากมีลูกหรืออยากมีลูกคนเดียว แต่เราไม่มีความกล้าหาญพอที่จะปฏิเสธความคาดหวังของครอบครัว และสังคมเหมือนกับเพื่อนๆ ที่มาจากกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ

โดยทฤษฎีมนุษยทุกคนเกิดมาเสรี และมีความโหยหา มีความต้องการเสรีภาพกันอย่างเต็มที่ แต่เมื่อเราเกิดมาภายใต้กรอบกฎเกณฑ์ของสังคม วัฒนธรรม ประเพณี เราก็ถูกขีดเส้น ถูกกำหนด ตัวอย่างเช่น ชีวิตดิฉันเองก็ว่านอนสอนง่าย พ่อ แม่บอกหนูเป็นลูกผู้หญิงต้องทำตัวให้เป็นผู้หญิงจะลุกขึ้นมากกระโดดโลดเต้นเป็นผู้ชายก็ถูกดุ เราก็เชื่อฟังเดินตามครอบครัวและสังคมมาจนกระทั่งถึงวันนี้ มีสามีหนึ่งคน มีลูกหนึ่งคน

ทุกครั้งที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับทุกท่านที่อยู่ในกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ ดิฉันสัมผัสได้ถึงความภาคภูมิใจในตนเอง และพลังอันยิ่งใหญ่ในตัวท่าน เพราะท่านนั้นคือมนุษย์ที่มีความเสรีอย่างแท้จริง

ดิฉันขอแสดงความยินดีกับทุกท่านที่สามารถตั้งคำถามและหาคำตอบให้กับตัวเอง ท่านสามารถเดินก้าวพ้นจากพันธนาการที่ครอบครัว และสังคมกำหนดไว้ แล้วเลือกที่จะเป็นตัวของท่านเอง ท่านสามารถปฏิเสธกรอบกฎหมาย วัฒนธรรม ประเพณี ที่ตีกรอบให้มนุษย์มีเพียง

หญิงและชาย ท่านก้าวข้ามกฎกติกา พันธนาการ ออกมาบอกว่า ดิฉันไม่ใช่ ผมไม่ใช่ หนูไม่ใช่ ดิฉันขอชื่นชมยกย่องว่าท่านเป็นตัวอย่างของมนุษยชาติที่น่าภาคภูมิใจในการค้นพบทางเลือกที่สามารถกำหนดชะตาชีวิตของตนเองได้อย่างแท้จริง

สำหรับดิฉันเองหรือหลายคนที่ปัจจุบันเป็นหญิงเป็นชายตามกรอบวัฒนธรรมที่สังคมครอบครัวกำหนดให้เป็น ก็ยังน่าสงสัยว่าแท้ที่จริงแล้วเราได้เลือกจริงๆ หรือเปล่า หรือเราถูกบอกให้เลือกตามความคาดหวังของสังคมและครอบครัวว่าเราคือ หญิงหรือชาย เพราะฉะนั้น ในโอกาสครบรอบ 3 ปีสมาคมฟ้าสีรุ้ง ดิฉันขอแสดงความยินดีในการดำเนินกิจกรรมเพื่อประกาศศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจแห่งความเป็นมนุษย์ที่เกิดขึ้นมีเสรีภาพอย่างแท้จริง

อีกประเด็นหนึ่ง คือ เรื่องการดำเนินงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คณะกรรมการฯ ยึดหลักการในรัฐธรรมนูญและอนุสัญญาการระหว่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชนไม่ว่าจะเป็นเรื่องสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมรวมทั้งอนุสัญญาที่ประเทศไทยลงนามไว้อีกหลายฉบับ อนุสัญญาทุกฉบับเกี่ยวข้องกับประชาชนทุกคน รวมทั้งบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

เนื่องจากประชาชนจำนวนมากรวมทั้งบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศคือ ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ถูกกระทำรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อม เพราะสังคมวางโครงสร้างกฎเกณฑ์ กฎหมาย วัฒนธรรม ความเชื่อ รองรับบุคคลเพียง 2 เพศ เท่านั้นคือ หญิงกับชาย บุคคลที่ไม่ใช่หญิงหรือชาย จึงรู้สึกเป็นทุกข์ อย่างไรก็ตามกระบวนการเรียนรู้ เพื่อจะสร้างความภาคภูมิใจในตัวเอง เพื่อก้าวข้ามให้พ้นจากความทุกข์ โดยสร้างการยอมรับจากสังคม เช่น

การเปลี่ยนแปลงกฎหมาย ลดอคติและค่านิยม ความเชื่อผิดๆ ในเรื่อง เพศนั้น จะต้องผลักดันให้มีการกำหนดกฎเกณฑ์ กติกา ที่คำนึงถึงความหลากหลายและความแตกต่างของบุคคลในสังคมไม่ว่าจะเป็น เรื่องเพศ เชื้อชาติ ชนชั้น

แม้ว่าหลักการตามรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 ได้กำหนดเรื่อง ความเสมอภาคของบุคคลห้ามการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งเพศ เชื้อชาติ ศาสนาและชนชั้นไว้แล้วแต่ความหมายของคำว่า “เพศ” ในรัฐธรรมนูญยังไม่ชัดเจนครอบคลุมบุคคลที่ไม่ใช่หญิงหรือชาย

ตั้งแต่ดิฉันได้มาเป็นเพื่อนกับสมาคมฟ้าสีรุ้ง กลุ่มอาจารย์ กลุ่มสะพาน ดิฉันจะพูดถึงมาตรา 30 ว่าด้วยการห้ามเลือกปฏิบัติกับบุคคล เพราะเหตุความแตกต่างของเพศโดยขยายความให้เห็นว่าความหมายของคำว่า “เพศ” ควรอธิบายความหมายครอบคลุมบุคคลทุกคน หญิง ชาย และบุคคลที่ไม่ใช่หญิงไม่ใช่ชายด้วย

ฉะนั้น เราจะต้องดำเนินการให้มีการกำหนดความหมายในเรื่อง “เพศ” ที่ชัดเจนขึ้น คุณฉันทลักษณ์ รักษาอยู่ ผู้ประสานงานกลุ่มสะพาน พูดเสมอว่า ถ้าเราไม่อธิบายให้ชัดเจนว่า “เพศ” หมายถึงบุคคลทุกคนที่มีความหลากหลายมีไม่ใช่หญิงหรือชาย บุคคลทั่วไปก็จะเข้าใจว่าเพศมีแค่ 2 เพศ เท่านั้น คุณฉันทลักษณ์ เคยเสนอให้ใช้คำว่า “วิถีทางเพศ” หรือ วิถีชีวิตทางเพศ เนื่องจากภาษามีนัยสำคัญเพราะว่ามันบ่งบอกอะไรได้มากกว่าถ้อยคำที่ปรากฏอยู่

ทุกท่านที่เข้าร่วมประชุมวันนี้ ดิฉันมั่นใจว่าท่านคือผู้ที่ตระหนักถึงความสำคัญของความหลากหลายทางเพศ ฉะนั้นต้องช่วยกันคิดว่า ควรจะใช้ถ้อยคำอย่างไรที่สามารถสื่อสารให้ครอบคลุมกับ “บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ” คำนี้มีการถกเถียงในที่ประชุมหลายครั้งซึ่งยังไม่เป็นข้อสรุปเพราะยังมีพวกเราหลายฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับคำนี้

การประชุมครั้งนี้หวังว่าจะมีข้อค้นพบในการที่จะใช้ถ้อยคำภาษาให้มีความหมายชัดเจนส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางโครงสร้าง สังคม วัฒนธรรมต่อไป

สุดท้ายนี้ดิฉันหวังว่าการประชุมพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในวันนี้จะมีความก้าวหน้าในเรื่องที่พวกเราช่วยกันผลักดันอยู่ เช่น เรื่องเอกสารบันทึกผลการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ (สด.43) ท่านผู้แทนจากกองทัพมาร่วมประชุมในวันนี้ด้วย ท่านให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เนื่องจากท่านได้ศึกษาวิจัยเรื่องบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากเอกสาร สด.43 ท่านมากระซิบบให้เรียนกับที่ประชุมด้วยว่าความก้าวหน้าในส่วนของกองทัพอย่างมากในเรื่องเอกสาร สด.43 เนื่องจากบุคคลที่แปลงเพศเมื่อไปรับการตรวจเลือกทหารกองเกินจะถูกระบุว่า “โรครจิต” ซึ่งส่งผลกระทบให้บุคคลที่แปลงเพศถูกเลือกปฏิบัติ

เมื่อเดือนเมษายนปี พ.ศ. 2549 ที่ผ่านมาเป็นช่วงที่กองทัพดำเนินการตรวจเลือกทหารกองเกินประจำปี คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติร่วมกับเครือข่ายทำงานเพื่อสนับสนุนและปกป้องสิทธิบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ อาจารย์วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์ และสมาชิกสมาคมฟ้าสีรุ้ง เดินทางไปร่วมสังเกตการณ์การตรวจเลือกทหารกองเกินของกองทัพหลายแห่งพบว่า ตอนนีทางกองทัพไม่ระบุในเอกสาร สด.43 ให้บุคคลที่แปลงเพศเป็นโรครจิตแล้ว แม้ว่าตามกฎหมายจะมีถ้อยคำว่า “โรครจิต” ระบุไว้ แต่เมื่อตระหนักว่ากฎหมายนี้เป็นกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม เป็นกฎหมายที่เลือกปฏิบัติ ก็สามารถเรียนรู้ที่จะไม่เดินตามกรอบกฎเกณฑ์ที่ขัดกับมโนธรรมสำนึกและส่งผลกระทบสร้างความทุกข์ให้กับมนุษยชาติ

วันนี้ทางกองทัพได้แสดงให้เห็นชัดเจนว่า พยายามที่จะช่วยพวกเราด้วยการเขียนในเอกสาร สด.43 ว่าบุคคลที่แปลงเพศ “มีหน้าอก

ผิดรูปหรือหน้าอกไม่ได้ขนาด” ซึ่งเมื่อเขียนลงไปแล้วก็จะทำให้เราไม่ต้องถูกตีตราว่า เป็นคนไม่ปกติ เป็นโรคจิต

ในส่วนของคุณคณที่ถูกระบุว่าเป็นโรคจิตในเอกสาร สด.43 ไปแล้วทางกองทัพได้จัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ รวมถึงผู้มีอำนาจตัดสินใจในส่วนของการทหารเพื่อแสวงหาแนวทางช่วยเหลือบุคคลที่เคยได้รับเอกสาร สด.43 แม้ว่า การแก้ไขกฎหมายจะเป็นเรื่องยาก แต่หากบุคคลที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาก็สามารถแก้ไขเยียวยาปัญหาที่เกิดขึ้นได้

การประชุมวันนี้หวังว่า เราคงจะได้ข้อมูลความรู้ แนวทางปฏิบัติที่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างกฎหมาย วัฒนธรรม ค่านิยมที่มีนัยสำคัญในการปกป้องสิทธิบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยได้ต่อไป ขอขอบคุณค่ะ

บรรยากาศร่วมแสดงความยินดี: ครบรอบ 3 ปี
การก่อตั้งสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

บรรยากาศการประชุม

กมลเศรษฐ์ เก่งการเรือ เลขานุการสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย
 ดนัย ลินจงรัตน์ ผู้อำนวยการสำนักงานกลาง
 สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

“3 ปี ฟาสีร้ง : ทบทวนบทบาทการทำงานในประเด็น ความหลากหลายทางเพศ”

กมลเศรษฐ์ เก่งการเรือ

เลขานุการสมาคมฟาสีร้งแห่งประเทศไทย

สวัสดิ์แขกผู้มีเกียรติทุกท่านแล้วก็พี่ๆ น้องๆ นะครับ หลายคนก็รู้จักคุ้นเคยกัน หลายคนก็คงจะเข้าถึงประวัติศาสตร์ของเรากันมาเนะครับว่าเราเกิดและเติบโตมาได้อย่างไรบ้าง โดยเฉพาะในห้องแห่งนี้ (ห้องประชุม 101 สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ) ที่มีพวกเราหลายคนมาช่วยกันตั้งสมาคม เราก็เลยพยายามจะกลับมาที่นี้อีกเพื่อที่จะยืนยันว่า ที่นี้เองที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายๆ อย่าง

ก่อนอื่น ถ้าเรามองดูตัวเราเองตั้งแต่เกิดมา เราก็ถูกให้เลือกแล้ว หมอเขาบอกเราแล้วว่า เป็นหญิงเป็นชายตั้งแต่เด็ก พอเริ่มเข้าไปเรียนหนังสือหรือเข้าไปสมัครงานสิ่งที่ให้เราลง สมมติว่า ในใบสมัครงานเขียนว่า Sex (เพศ) จะลงอย่างไรดีนะ ก็เป็นเรื่องที่มีปัญหาแต่ก็โชคดีที่ได้มาทำงานที่โรงพยาบาลจุฬาฯ ทำให้มีโอกาสได้ผลักดันอะไรหลายๆ เรื่อง ซึ่งเป็นปัญหาที่คนอื่นไม่เห็นปัญหาแต่เราเห็นเป็นปัญหาก็กังไม่มีใครยื่นมือมาให้การช่วยเหลือ

เรานำเรื่องสุขภาพมาเป็นประเด็นในการทำงาน พอเราได้ทำงานด้านสุขภาพ ก็โยงไปทุกเรื่อง แล้วก็ส่งผลให้เกิดอะไรหลายๆ อย่างตามมา โดยเฉพาะปัญหาเอดส์

ที่ได้มาทำงานนี้ก็พบว่า มีเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ประสบปัญหานี้ซึ่งคนอื่นๆ จะมองว่าเป็นปัญหาสุขภาพอย่างเดียวแต่ในกลุ่มพวกเรา

เรามองว่าไม่ใช่เรื่องสุขภาพเท่านั้น แต่เป็นผลพวงหลายๆ เรื่อง ที่ก่อให้เกิดปัญหาตรงนี้ขึ้นมา ก็เลยคิดว่าความรู้เรื่องเอดส์อย่างเดียวไม่พอที่จะทำให้พวกเราฟันฟันระเหล่านี ไหนๆ เราก็เห็นปัญหาเรื่องเอดส์ เราก็เลยเริ่มต้นทำงานกับเรื่องเอดส์ก่อน บังเอิญโชคดีโรงพยาบาลจุฬาฯ ได้รับพระกรุณาล้นเกล้าล้นกระหม่อมจากรัชกาลที่ 6 ทรงพระราชทานสวนสาธารณะให้เราใช้ทำงาน

เราก็เข้าไปในสวนลุมพินีเมื่อปี พ.ศ. 2542 เพื่อนๆ มาประชุมกันพยายามจะตั้งเป็นกลุ่มเล็กๆ แล้วก็ไม่ได้ชื่อฟ้าสีรุ้งนะครับ เป็นกลุ่มจริงๆ เป็นกลุ่มคนที่สนใจที่จะมาทำงานกันเรื่องนี้ แต่ไม่ใช่ว่าเป็นกลุ่มแรกในประเทศไทยนะครับ เพราะว่าในสมัยก่อนจะมีกลุ่มที่ให้ความสนใจกันหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มเพื่อนสลิ้ม เขาก็เที่ยวกันเป็นกลุ่มแล้วก็หากิจกรรมดีๆ ไปทำ แต่เป็นวาระสั้นๆ แล้วก็จบไป จนกระทั่งมี กลุ่มอัญจารีที่เข้มแข็งในส่วนงานวิชาการ แต่งานชุมชนเขาไม่ได้ลงมาทำ แต่เราอยากให้เกิดภาพ เกิดการขับเคลื่อน ไปในทางหลายๆ มิติ แล้วเราก็มองว่าเรื่องเพศ เป็นเรื่องที่เป็นปัญหากันเยอะ ทำไมเราไม่มองข้ามไป ไม่ต้องพูดถึงเรื่องเพศได้มัย เรามองว่า เกย์มีความหลากหลายก็มีการพูดคุยกัน

หนึ่งปีนั้นก็พยายามจะทำนะครับ แต่โอกาสไม่ค่อยดีเท่าไร จนกระทั่งอีกหนึ่งปีต่อมา เราก็ได้เจอกับคุณหมอท่านหนึ่ง ได้พูดคุยถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เฝอญเรื่องเอดส์เป็นเรื่องที่คุณหมอสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่ม **MSM** (Men having Sex Men) (ชายมีเพศสัมพันธ์กับชาย) พวกเราเริ่มต้นทำงานในศูนย์ฯ แล้วก็ได้อาศัยโอกาสนี้สร้างชุมชนเล็กๆ ขึ้นมา จากกลุ่มที่ตอนแรกเรียกว่าเล่นทางสีรุ้งเป็นกลุ่มฟ้าสีรุ้ง ตอนนั้นก็เล่นฟ้าสีรุ้งธรรมดาไม่ได้เป็นสมาคมนะครับ ในการรวมกันครั้งนั้นได้เกิดเรื่องดีๆ หลายเรื่อง เรื่องดีๆ อย่างหนึ่งที่เรายกย่องจะให้ทุกคนได้เห็น ก็คือว่า ถ้าร้องขอเขาไม่ให้หอรอก เราต้องทำให้เห็น

ก่อนที่เราดี ทำให้เห็นว่าเราตั้งใจทำอะไรและทำให้เห็นว่าเราไม่ได้เป็น
คนไร้ความสามารถหรือเป็นได้ไม่ก็อย่างเหมือนอย่างที่เขาบอก

คนส่วนใหญ่บอกว่า โอ๊ย...เป็นกะเทย อย่างมากก็แต่งหน้า
เสริมสวย โชว์ แต่จริงๆ แล้วพวกเรามีอยู่หลายที่เพราะฉะนั้น เราต้อง
พยายามทำตรงนี้ให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับมากๆ จนกระทั่งคน
เริ่มเห็นเรามากขึ้น

เมื่อกลุ่มใหญ่ขึ้น ก็มามองดูว่าเราจะทำอะไรดีในเมื่อคนส่วนใหญ่
สนใจเฉพาะเรื่องสุขภาพ โดยเฉพาะเรื่องเอดส์ เพราะถ้ามองกะเทย
ก็มองว่าเป็นเอดส์ไว้ก่อนในสมัยนั้น เพราะว่าปี พ.ศ. 2527 เอดส์เข้ามา
พร้อมกับคนที่เป็นเกย์ คนก็เลยมองเอดส์คู่กับเกย์ไปโดยปริยาย

เราก็มาคุยกันก็ได้คำออกมา 4 คำ คำแรกก็คือ คำว่า **“รัก”**
คำว่า **“เข้าใจ”** คำว่า **“ศักดิ์ศรี”** และคำว่า **“เท่าเทียม”** คำเหล่านี้
ก็เป็นสิ่งที่เราเอามาสร้างเป็นเนื้องาน มนุษย์เราถ้ารักกันจริง มนุษย์เรา
ก็จะมีความสุขมากเลยแต่กว่าที่จะรักกันได้คนเราต้องเข้าใจกันก่อน
การสร้างความเข้าใจก็เป็นหน้าที่ของเราอย่างหนึ่ง ผมคิดว่าที่คน
หลายคนแสดงท่าทางหรือปฏิเสธเรา เพราะหนึ่งเขาอาจจะไม่เข้าใจก็ได้
เพราะฉะนั้น การสร้างความเข้าใจเป็นเรื่องสำคัญและเราพยายามจะ
ทำถือว่า เป็นหน้าที่ของเรา

ที่ผ่านมาเราถูกสร้างให้เป็นโดยคนอื่น แต่เราไม่เคยสร้างให้
คนอื่นรู้เลยเพราะฉะนั้น การที่ถูกสร้าง สร้างจากคนไม่รู้พอสร้างจาก
คนไม่รู้ เราก็ถูกกำหนดให้เป็นอย่างโน้นอย่างนี้ไปเรื่อย ต่อไปนี้เรา
ก็เลยพยายามที่จะสร้างความเข้าใจกับคนทั่วไปด้วยตัวของพวกเราเอง

เรื่องศักดิ์ศรี ศักดิ์ศรีจะเกิดขึ้นต้องมีค่านึงก่อนศักดิ์ศรีนะครับ ก็คือ
ความเท่าเทียม ความเท่าเทียมจะเกิดขึ้นได้อย่างไร ค่อนข้างยาก
ในเมื่อความเป็นหญิงเป็นชายที่ถูกกำหนดมายังไม่เท่ากันเลย แต่ที่ไม่

เท่ากัน ยังมีอีกหลายบทบาทหลายหน้าที่ จริงๆ แล้วอาจจะไม่เท่ากัน โดยธรรมชาติ ซึ่งธรรมชาติสร้างมาให้แตกต่างอยู่แล้วแต่ประเด็นนี้ ก็คิดว่าเป็นเรื่องที่น่าจะสร้างให้เกิดสมดุลได้

ความไม่เท่ากันที่มนุษย์สร้างขึ้นนี้ลี เป็นเรื่องที่ค่อนข้างที่จะเป็น ปัญหาแล้วก็สร้างสิ่งที่ไม่เป็นธรรมให้คนอื่นหลายคน เพราะฉะนั้น เราก็เลยมองว่าถ้าจะให้เกิดความภาคภูมิใจขึ้นมาหรือมีศักดิ์ศรีได้ ต้องสร้างความเท่าเทียมให้ได้ก่อน แต่การสร้างความเท่าเทียมไม่ใช่ เรื่องง่าย เป็นการสร้างแบบขับเคลื่อนทีละเล็กทีละน้อยแล้วก็ค่อยๆ ขยายให้ใหญ่ขึ้น อันนี้ก็เป็นสิ่งที่เรากำหนดจากคำ 4 คำขึ้นมา ขอขอบคุณ มากครับ

นายแพทย์สมชาย ศรีเปลี่ยนจันทร์
ผู้อำนวยการองค์กร *Family Health International*
สำนักงานประเทศไทย

เสวนา ความร่วมมือในการสร้างความเข้าใจ เรื่อง “ความหลากหลายทางเพศ”

นายแพทย์สมชาย ศรีเปลี่ยนจันทร์

ผู้อำนวยการองค์กร Family Health International
สำนักงานประเทศไทย

สวัสดีท่านอาจารย์และท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน ก่อนอื่นผมก็ต้องขอแสดงความยินดีต่อ สมาคมฟ้าสีรุ้ง อย่างเป็นทางการที่ครบรอบ 3 ปี ผมคิดว่ามีอะไรที่ผมสามารถช่วยเหลือต่อไปได้ ผมก็จะช่วยนะครับ แต่ในโอกาสนี้จะขอพูดถึงความร่วมมือในการสร้างความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศนะครับ

ผมถือโอกาสแบ่งออกเป็น 3 ส่วน เพราะว่าจะมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่อจากที่ผมจะนำเสนอหลังจากนี้

เรื่องแรกคือ ความร่วมมือ นะครับ ตามที่ผมเข้าใจคือ ต้องมีผู้เกี่ยวข้องในการทำกิจกรรมเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ นี่คือความหมาย

ความเข้าใจมีหลายมิติ ทั้งบุคคล สถานการณ์ พฤติกรรมหรือสสารนั้นคือศาสตร์ ที่มีเรื่องความเข้าใจเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะฉะนั้นความหลากหลายจะเยอะมากแต่ของเราจะพูดถึง ความเข้าใจในเรื่องของพฤติกรรมและบุคคลเป็นหลักนะครับ เพราะฉะนั้น ในส่วนของความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ความแตกต่างของคนแต่ละคนไม่ว่าจะเป็นรูปร่างหน้าตา อุปนิสัยใจคอ ความสนใจ ความถนัด ความสนใจหรืออะไรก็แล้วแต่ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับหัวข้อที่เราจะดำเนินกิจกรรม

ร่วมกันต่อไป

หลังจากที่ผมได้นำเสนอไปแล้ว ส่วนเรื่องความหลากหลายทางเพศ อย่างที่เรียนให้ทราบแล้วในเวทีนี้ ก็คือ คนรักเพศเดียวกัน ผมไม่ทราบ ว่าถูกหรือผิดอย่างไร ต้องขอคำยืนยันด้วย

ความสำคัญคืออะไร ก็เพราะว่ากิจกรรมที่เราจะทำต่อไปก็คือ ความร่วมมือในการสร้างความเข้าใจในเรื่องของความหลากหลายทางเพศทั้ง 3 ส่วนนี้ต่อเนื่องกันและเราอยากให้เกิดขึ้น เพราะว่าเวลาทำงาน งานบางอย่างคนเดียวก็ทำได้ บางอย่างก็ต้องสองคนขึ้นไป บางอย่างต้องเป็นองค์กรหลายๆ องค์กร คนเดียวทำไม่ได้เพราะฉะนั้น ก็เลยมีคำว่าความร่วมมือเกิดขึ้น แต่อย่างน้อยความร่วมมือจะต้องประกอบด้วยคนที่มาทำด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นคนมากกว่า 1 คน ขึ้นไป 2-3-4 คนแล้วแต่ความต้องการหรือจะเป็นองค์กรต่างๆ แต่องค์กรประกอบ จะต้องไปในทิศทางเดียวกัน จะต้องอยู่ในจุดมุ่งหมายเดียวกัน ความพร้อมเพรียง แบ่งงาน รู้หน้าที่มีส่วนร่วมความเข้าใจ ความยุติธรรม การประนีประนอมและอื่นๆ อีกมากมาย

แต่ที่นี้ พวกเราก็คือมนุษยปุถุชนธรรมดา ในความร่วมมือยังมีคนจำนวนมาก ความร่วมมือจะมากยิ่งขึ้น นี่คือตามอุดมคติ แต่เนื่องจาก เราเป็นคนธรรมดา เพราะฉะนั้น องค์กรประกอบในความร่วมมือต่างๆ ถ้ามองจริงๆ เรามีครบ 100% โหม่ในความคิดเห็นของผมคือ ไม่ ไม่มีอะไรได้ครบร้อย ก็ได้ระดับหนึ่งเหมือนกัน แต่ไม่มีอะไร 100%

หลังจากนั้นคืออะไร หลังจากเรื่องความร่วมมือในการสร้างความเข้าใจในเรื่องความหลากหลายทางเพศ หลังจากเราได้ความร่วมมือแล้ว องค์กรประกอบก็คือ ต้องมีความชัดเจนในเรื่องของประเด็น มีแนวคิด ทฤษฎี มีความเป็นเหตุเป็นผล มีการยอมรับ มีการศึกษา ทำไม่ต้องมี สิ่งเหล่านี้ ความเข้าใจจริงๆ มีหลายระดับนะครับ มีตั้งแต่ความเข้าใจ

ส่วนบุคคล ความเข้าใจในระดับของกลุ่มคน ความเข้าใจในระดับสถาบัน เพราะฉะนั้น ความเข้าใจในตัวเองในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ปกติเรานั่งคิดคนเดียวทำคนเดียวได้ วันนี้คิดไม่ออก วันนี้ไม่เข้าใจ วันหน้าก็ยังคงคิดต่อได้ แต่เวลาเราอยู่กันหลายๆ คน ต้องมีการสื่อสาร สำคัญมาก เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันหนึ่งอันเดียวกันให้ได้ เพื่อจะให้เกิดความร่วมมือ เพราะฉะนั้น ถ้าข้างบนพร้อม แต่ข้างล่างความเข้าใจยังไม่ได้ดี การทำงานก็ยังไม่ได้ดี

ส่วนเรื่อง ความหลากหลายทางเพศที่ผมเขียนไว้นั้นก็คือประเด็นของวันนี้ คือเรื่องที่เราจะมาร่วมมือกัน ในเรื่องของความร่วมมือในการสร้างความเข้าใจ ความหลากหลายทางเพศก็มีมุมมองตั้งหลายอย่างนะครับ ตั้งแต่ คำนิยามของความหลากหลายทางเพศ ใครเป็นเกย์ ใครเป็นกะเทยหรือใครเป็นอะไรก็ได้แล้วแต่ อันนี้หากสร้างความเข้าใจให้คนภายนอกต้องมีการอธิบายให้ชัดเจน

เรื่องชุมชน การคงอยู่ของกลุ่มที่พวกเราทำงานหรือว่ากลุ่มที่เราเป็น เราจะอยู่กันแบบไหนอย่างไร เราจะสร้างความเข้มแข็งอย่างไร เรื่องของสังคม วัฒนธรรม เรื่องของสิทธิ กฎหมาย เรื่องของสุขภาพ อันนี้เป็นประเด็นที่เราควรจะต้องดูแล

วันนี้เรามาร่วมมือกันสร้างความเข้าใจในหัวข้อของความหลากหลายทางเพศ โดยอาศัยพื้นฐานที่ผมได้เรียนให้ทราบว่าเราต้องใช้สิ่งต่างๆ เหล่านี้

ตัวอย่างความร่วมมือที่ผมคิดว่าเป็นตัวอย่างที่ดีมากคือ แผนเอดส์ชาติที่เสร็จไปเมื่อเดือนที่แล้ว การเข้าถึงบริการอย่างทั่วถึงนะครับที่เราเรียกกันว่า **UA** หรือ **Universal Accept** แผนของชาตินี้ครับ นำเสนอที่นิวยอร์ก (New York) สหรัฐอเมริกา เป็นตัวอย่างที่ดีมากอันหนึ่ง ที่เกิดจากสามขั้นตอนคือ ความร่วมมือความเข้าใจ มีหัวเรื่อง

ที่ชัดเจน อย่างที่เราทราบกันแล้วว่าแผนเอดส์ชาติ หลักใหญ่ๆ คือเราต้องการหาวิธีการเพื่อจะป้องกันดูแลรักษา การติดเชื้อเอชไอวี (HIV) หรือผู้ที่ติดเชื้อเอชไอวีในประเทศไทย เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่าองค์กรที่มาร่วมกันมีมากมาย เฉพาะในส่วนของ **MSM** Man who have Sex with Man (ชายมีเพศสัมพันธ์กับชาย) มีทั้งหมด 6 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีหน่วยงานต่างๆ คือ หน่วยงานรัฐ มหาวิทยาลัย จากองค์กรเอกชน หน่วยงานระหว่างประเทศ มีหลายๆ หน่วยงานและในหนึ่งหน่วยงานก็มีหลายๆ คนเข้ามาร่วมกัน

อันนี้คือความร่วมมือซึ่งเด่นชัดมาก ผมไม่เคยเห็นในอดีต ไม่ใช่ผมไม่เคยเห็น หมายถึงว่าผมไม่เคยมีประสบการณ์ในอดีต เพราะว่าผมเพิ่งเข้ามาทำงานในทางสาธารณสุขเต็มๆ ตัวคือครั้งนี้ สิ่งที่ผมเห็นครั้งนี้ผมประทับใจมาก เพราะว่าในจุดมุ่งหมายลดการแพร่เชื้อเอชไอวี (HIV) 6 กลุ่ม นั้น ผมเห็นคนมากมายหลากหลายจากทุกสถาบันที่คิดว่ามีส่วนเกี่ยวข้องมานั่งทำงานด้วยกัน มานั่งคุยกัน ผมคิดว่าขั้นแรกๆ ถ้าจำไม่ผิดใช้เวลาปีเศษในการประชุมครั้งแรก ประชุมเยอะมาก ผมเข้าประชุมหลายกลุ่มนะครับ ไม่ใช่กลุ่ม **MSM** (ชายมีเพศสัมพันธ์กับชาย) อย่างเดียว ความร่วมมือมีมากบ้างน้อยบ้าง ความเข้าใจก็มากบ้างน้อยบ้าง แต่สุดท้ายสำหรับกลุ่ม **MSM** (ชายมีเพศสัมพันธ์กับชาย) ที่เราได้มา ที่ผมสรุปมาจะเห็นได้ว่ามาจาก 4 ภาคส่วนหลักๆ กับองค์กรที่มากกว่า 10 แห่ง

ยุทธศาสตร์สำหรับการทำงานในการป้องกันรักษาสำหรับกลุ่ม **MSM** (ชายมีเพศสัมพันธ์กับชาย) มี 4 มาตรการหลัก 12 กลวิธีหลัก 29 กลวิธีรอง ทั้งหมด 38 โครงการเพื่อที่จะลดการติดเชื้อเอชไอวีในประเทศไทย ระยะเวลา 5 ปีข้างหน้าตัวเลขก็ยังไม่เท่าไร แต่กระบวนการซึ่งทำให้เกิดตรงนี้ขึ้น ผมเข้าใจหลายคนที่อยู่ในส่วน

เกี่ยวข้องกับนะครับ

การพูดคุยติดต่อสื่อสาร มีการโต้เถียงอะไรทุกอย่าง แต่สุดท้ายได้ผลผลิตซึ่งเป็นของชาติขึ้นมา เป็นความร่วมมือ ถ้าถามว่าประทับใจมากไหม ผมไม่เคยเห็นหน่วยงานแล้วก็คนเยอะขนาดนี้เลยนะครับ ผมเคยอยู่แต่ในที่ประชุมกลุ่มน้อยๆ 10 คน 20 คนอย่างมาก แต่นี่เราอยู่ในที่ประชุม อย่างเช่นครั้งสุดท้ายที่เราไประยองกันคนตั้ง 160 คน ใน 6 กลุ่ม แล้วอีก 5 วันที่อยู่เต็มๆ ผมเห็นทุกคนตั้งใจทำงานกันดีก็ขึ้นเพื่อที่จะได้ผลผลิตออกมาซึ่งประทับใจมากและผมหวังว่าในอนาคตต่อไป ถ้าเรามีจุดมุ่งหมายอะไรอย่างหนึ่งที่เรายากทำ ผมอยากให้เกิดกระบวนการแบบนี้และความร่วมมือแบบนี้ขึ้นอีก

ไม่ใช่เฉพาะผมที่ประทับใจ ผมว่าใครเห็นก็ต้องประทับใจ เป็นความสามัคคี เพราะว่าคนที่มา ผมเข้าไปในค่ายผมก็ไม่ว่าใครสักคน คือต่างหน่วยต่างองค์กรมากหน้าหลายตาก็ต้องเข้าไปทำความรู้จักกัน และกัน จนกระทั่ง...เรียกว่า มาจูนเครื่องมาทำความเข้าใจกัน กว่าจะได้ความคิดเดียวกัน เพราะฉะนั้น จึงเรียกว่าประทับใจมาก แล้วก็อยากให้มันต่อไป ขอบคุณครับ

บรรยากาศของการระดมสมองในที่ประชุมกลุ่มย่อย

ดร.วิระสิทธิ์ ลิทธิไธสง

ผู้อำนวยการ สำนักบริหารแผนและพัฒนา สภาวิชาชีพไทย

สวัสดีครับ การประชุมวันนี้มีประเด็นสำคัญ 4 เรื่อง คือ

1. ความภาคภูมิใจในตนเองและภาพลักษณ์ต่อสังคม
2. สุขภาวะของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ
3. กฎหมายและการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลาย

ทางเพศ

4. การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในประเด็นความหลากหลาย

ทางเพศ

ใน 4 เรื่องนี้ผมขอเสนอให้ช่วยกันระดมความคิดโดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มควรพิจารณาหัวข้อการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ดังนี้

1. ปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินงานให้บรรลุผล
2. แนวทางการแก้ปัญหา
3. อีก 2 ปีข้างหน้าจะทำอะไรกันในเรื่องนั้นๆ
4. พันธมิตร หรือภาคประชาสังคมที่มีอยู่แล้ว และที่จะต้องหาเพิ่มเพื่อ

ให้งานสำเร็จ

ผมอยากจะขออนุญาตแนะแนวทางไว้ เพราะว่าจะเป็นสิ่งที่ผมจะถามย้ำตอนที่ท่านมาเสนอรายงานกลุ่ม ผมอยากให้ท่านคิด 4 ข้อนี้ครับ

ประการที่ 1 เมื่อสักครูผมอ่านเอกสารแล้วผมตกใจ สถาบันราชภัฏฯ ประกาศไม่รับนักศึกษาคือตอนนั้นเมื่อปี พ.ศ. 2540 เป็นได้หรือครับว่านี่เกิดที่ประเทศไทย ถ้าเป็นประเทศกูรูตู อยู่ในรัฐหรือประเทศอะไรผมไม่ว่า แต่นี่ประเทศไทย สถาบันการศึกษาประเทศไทย

เป็นหนึ่งในไม่กี่ประเทศในโลกที่องค์การสหประชาชาติยกย่องว่าเป็นประเทศที่อยู่เชื่อมต่อระหว่างการเป็นประเทศที่กำลังพัฒนากับพัฒนาแล้ว เราให้ทุนแก่ประเทศต่างๆ ด้วย

สำหรับผลงานของเราจึงยังไม่เข้มข้นพอ เวลาท่านคิดท่านต้องคิดให้เข้มข้น อย่าไปคิดแบบเช้าชามเย็นชามและเดี๋ยวนี้ข้าราชการก็ไม่เช้าชามเย็นชามแล้วใช่ไหมครับ

ประการที่ 2 งานยังเร่งไม่พอเขาบอกกรุงโรมไม่ได้สร้างในวันเดียว แต่ถ้ากรุงโรมใช้เวลาสร้างหนึ่งพันปีจะมีกรุงโรมไหมครับ ไม่พอครับจะต้องเร่งทำนะครับ

ประการที่ 3 เราครอบคลุมไม่พอ คนที่มาวันนี้ผมยังเสียดายวันนี้มากันแค่ 70 คนใช่ไหมครับ ครบรอบ 3 ปีจะต้องมีอย่างน้อย 500 คน ไม่เช่นนั้นจะต้องส่งคุณกมลเศรษฐ์ไปอยู่แอฟริกา ครอบคลุมไม่พอคนที่รอรับประโยชน์ไม่พอ

ประการสุดท้าย เราทำงานไม่เป็นพวก เรามีชื่อเสียงว่าเราต่างคนต่างเก่งแต่ถ้าการทำงานเป็นพวกจริงๆ เราจะเดินหน้าไปพร้อมกันพูดเป็นเสียงเดียวกัน ถ้าจัดงานที่กรุงเทพฯ ที่ต่างจังหวัดก็จัดพร้อมกันโดยไม่มีการพูดว่าของๆ ข้าใครอย่าแตะ คืองานใหญ่คนน้อย แล้วถ้าต่างคนต่างทำก็ไม่เกิด

ฉะนั้นผมขอฝากในกลุ่มนะครับ ท่านประธานกลุ่มและเลขานุการกลุ่ม เวลาคุยกันหรือเสนอแนะกัน ถามตัวเองว่านี่เข้มข้นพอหรือยัง อันที่สองเราทำซ้ำไปรีเปลา่ ประการที่สามครอบคลุมพอไหม คนที่นั่งรอประโยชน์จากงานนี้เยอะเยอะ แต่ละวันเรานอนหลับได้อย่างไร คนที่จังหวัดนั้นเขาถูกกดขี่ข่มเหง คนจังหวัดนี้ไม่ได้รับการยอมรับ คนตรงนั้นรอรับว่าเมื่อไหร่ลุงยางจะไปถึงเขา เงินที่เราใช้จ่ายมาจากเงินภาษีประชาชน ได้มาจากเงินบริจาคทุกบาททุกสตางค์มีค่า

สุดท้าย คือ เราทำงานถ้าคิดว่า ต่างคนต่างทำของๆ ข้าใครอย่าแตะ อะไรต่างๆ ผมว่าไปทำธุรกิจเถอะครับอยู่ในวงการนี้เสียสละแล้วลงล่างยี่ห้อ ชื่อองค์กรของตัวเองออกไปก่อนครับ จับมือกันมาทำงาน

ไม่จำเป็นต้องเท่าเทียมกันแต่คำว่าพวงคือ อยู่ด้วยกัน ในต่างประเทศเขาไม่ใช่คำว่าทำงานเป็นกลุ่ม เพราะเป็นกลุ่ม มักจะมีกลุ่มกระจาย การทำงานเป็นพวงแปลว่า 1.เวลาหยิบขึ้นมาเม็ดหนึ่งอีกเม็ดมันตาม ถ้าอีก 2 เม็ดไม่ตามท่านมีปัญหาแล้วครับ หยิบขึ้นมาเม็ดหนึ่งมากันเป็นพวง 2.มันเป็นข้าวเชื่อมกัน แต่ละเม็ดแม้จะแตกต่างกัน เราก็เชื่อมโยง มีความรัก มีความสามัคคี ดังนั้นขอให้ท่านประธานกลุ่มพิจารณา 4 ข้อ คือ **เข้มขัน อย่าช้า ต้องครอบคลุม และสุดท้ายคือ ทำกันเป็นพวง** ก็ฝากไว้แค่นี้

ผลการประชุมกลุ่มย่อย

- **ความภาคภูมิใจในตนเองและภาพลักษณ์ต่อสังคม**
- **สุขภาวะของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ**
- **กฎหมายและการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ**
- **การสร้างความเข้มแข็งในชุมชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ**

“ความภาคภูมิใจในตนเองและภาพลักษณ์ต่อสังคม”

ตัวแทนกลุ่ม

ประเด็นที่ 1 ภาพลักษณ์ที่เป็นภาพลบ ปัญหาที่พบคือ ข่าวดราม่าแรงต่างๆ ที่เกิดกับหญิงแท้ชายแท้ หากเกิดเหตุการณ์เดียวกันโดยบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศกระทำ เนื้อหาข่าวที่ออกมาจะถูกเสนอให้มีความรุนแรงมากขึ้นเป็น 2-3 เท่า ตัวอย่าง เช่น ข่าวฆ่ากันตายของคู่หญิง-ชาย ถ้าเป็นกลุ่มทอม ดี หรือกลุ่มเกย์ สังคมจะประณามรุนแรงมากกว่า

สื่อโฆษณาต่างๆ ค่อนข้างให้ภาพลบกับพวกเรา ไม่ได้มองที่ความสามารถของเรา มองว่าเราเป็นพวกวิปริตผิดเพี้ยน เป็นโรคจิตทั้งที่พวกเราต่างก็มีความสามารถ มีความหลากหลาย เป็นนักวิชาการ เป็นหมอ เป็นพยาบาล เป็นอาจารย์ แต่ไม่ได้เปิดเผยตัวเพราะภาพลบได้เป็นอุปสรรคในการทำงานของเรา

ตัวอย่างเช่น กรณีที่เกิดขึ้นกับตนเองที่วิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตนเองทำงานอยู่ในส่วนของแพทย์แผนไทยมีคนสนิทรู้จักกันทำงานอยู่那儿 ก่อนหน้านี้นี้ไม่มีปัญหาอะไร ทำงานกันเป็นผู้ร่วมงานอยู่ในที่ทำงานเราก็ไม่ได้เปิดเผยตัวว่าเป็นแฟนกันต้องเก็บเอาไว้ตลอดจนวันหนึ่งเมื่อปลายปีที่ผ่านมา ตัวเองป่วยหนัก จนเดินแทบไม่ไหวเพื่อนสนิทรู้จักเขาประคองเราเดิน เราก็เดินซบหน้าเขาไปที่ท่าข้ามเรือพอดีมีอาจารย์ท่านหนึ่งซึ่งทำงานอยู่ที่เดียวกันเกิดเห็นเข้า ก็ขว้างดังเลยทั้งวิทยาลัยทำให้ไม่สามารถทำงานต่อไปได้

คือสิ่งที่เกิดผลกระทบกับตัวเอง ตอนนี้ได้ลาออกจากงาน นี่เป็นส่วนที่ถูกตัดสิน ถูกปิดกั้น การไม่ยอมรับจากสังคม เพราะภาพลักษณ์ต่างๆ ที่เขามองเห็น ทำให้เกิดการตีตรา ว่าเราเป็นอย่างนั้นอย่างนี้

นอกจากตีตราเขายังตีกรอบว่า เราจะต้องเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ห้ามทำอย่างนั้นอย่างนี้ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริง

ประเด็นที่ 2 เรื่องของแนวทางแก้ไขปัญหา ในกลุ่มของเราที่รวบรวมกัน ต้องเริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัว คือการปลูกฝัง การสร้างทัศนคติหรือการให้ความรู้ในกลุ่มผู้ปกครองและคนที่ใกล้ชิดกับเด็ก ให้เขารู้ว่า การเป็นเช่นนี้ไม่ใช่สิ่งผิดปกติ สถาบันการศึกษา สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการรับสมัครเข้าทำงาน ทำในลักษณะตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสุดท้าย

อยากจะรณรงค์ขอความร่วมมือกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับเครือข่าย เรื่องการสร้างภาพลักษณ์ให้เกิดความเข้าใจในสังคม การประพฤติปฏิบัติตัวเองในสังคมและจากนั้นก็ไปช่องทางอื่นๆ อย่างเช่น การบอกเล่าเรื่องราวชีวิตหรือว่าเรื่องตลกต่างๆ ถ่ายทอดทางหนังสือ โดยการเขียนหนังสือหรือว่าทำหนังสือ ละคร อยากให้มีการไปร่วมกันในส่วนนั้น ให้เขาลดเรื่องภาพที่มักจะออกมารุนแรง

ในส่วนขององค์กรที่เป็นเครือข่าย อยากให้เกิดการทำงานร่วมกัน เช่น สมาคมทำสีรุ้งหรือกลุ่มสะพาน กลุ่มบ้านทอมต์ต่อทอม อยากให้มีการร่วมกำหนดนโยบายว่า จะผลักดันให้มีการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นในสังคมได้อย่างไร เป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายต้องช่วยกันร่วมมือ กำหนดนโยบาย ทำไปด้วยกัน ดูว่ากลุ่มไหนทำอะไรไปแล้ว อันไหนที่ยังไม่มีใครทำ อันไหนใครจะช่วยกันทำ

ในส่วนของสื่อทางทีวี ที่มีความเป็นไปได้สูงคือ การร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขหรือกับผู้เชี่ยวชาญ อย่างเช่นคุณหมอ อาจจะไม่ได้ไปในเรื่องประเด็นคนรักเพศเดียวกันโดยตรง ประเด็นเรื่องปัญหาครอบครัว เพราะเป็นปัญหาใหญ่ของสังคม พ่อแม่ไม่ยอมรับ เกิดความไม่เข้าใจ ลูกหลานในบ้านทำให้เกิดปัญหาใหญ่ตามมา

ควรมีการอธิบายเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวออกอากาศว่า การที่

ลูกหลานในครอบครัวมีความหลากหลายทางเพศหรือรักเพศเดียวกัน ไม่ใช่สิ่งผิดปกติ ทุกคนสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้และยังสามารถสร้างประโยชน์ให้กับสังคมได้ ถ้าณรงค์ผ่านสื่อต่างๆ ออกไป สังคมรอบข้าง จะมีความเข้าใจบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น เกิดความเข้าใจในครอบครัว ลดปัญหาในครอบครัว

ดร.วีระสิทธิ์ สิทธิไตร

ขอบคุณครับ เราเปิดโอกาสให้มีการซักถาม แสดงความคิดเห็น ตรงนี้ขออนุญาตเรียนถามว่าเรื่องที่เล่าเมื่อสักครู่เกิดขึ้นในประเทศไทย หรือเกิดในประเทศอื่น เรื่องที่ออกจากงานนะครับ ไม่น่าเชื่อเลยครับ

ตัวแทนกลุ่ม

เกิดในประเทศไทยกับตนเองค่ะ

ดร.วีระสิทธิ์ สิทธิไตร

อย่างนั้นหรือครับ ผมว่าถ้าสมมติเราไปขอที่ดิน 2 ไร่ หรือรถยนต์ ยี่ห้อ BMW หรือว่าบ้านพร้อมที่ดินหรือว่าเงินสัก 10 ล้าน ขอยาก แต่ความเข้าใจและการไม่รังเกียจไม่ต้องใช้เงินใช้ทอง ทำไมมนุษย์ถึงให้กันไม่ได้ ถ้าไปขอลูกเขามาเลี้ยง ขอแฟนเขามาเป็นสามีหรือภรรยาเรา ขอบ้านสักหลังพอจะเข้าใจว่ามันยากนัก ทำไมความเข้าใจและความเห็นใจ ความไม่รังเกียจทำไมมันยากนัก ทั้งที่มันไม่ได้เสียอะไรเลย นี่ประเทศไทยนะ ใครจะตอบคำถามผมได้

คำถามที่ผมอยากจะถามคือ พຽຸ່ນนี้ถ้าเรามีเงินและมีกำลังทุกๆ ภาคีส่วนของการทำงาน ถ้าเราจะทำอะไรอย่างหนึ่งที่เป็นรูปธรรม อย่างบอกนะครับว่ามาประชุมวางแผนกันทำจริงๆ ที่จะทำให้เกิดความ

เข้าใจอะไรต่างๆ ที่ท่านพูดมาขอหนึ่งกิจกรรม สมมติมีเงินไม่จำกัดจะทำอะไรครับพุงนี้ ผมฝากได้ไหมครับ

เราบอกว่า เรามีความเข้าใจเรื่องนี้ มีปัญหาเรื่องนี้ แต่พอชาวบ้านมาถามว่าแล้วจะทำอะไร เราตอบไม่ได้แล้วจะไปช่วยเขาได้อย่างไร เพราะฉะนั้น อยากจะเชิญคุณหมอสุพรไปออกโทรทัศน์ทุกๆ เดือนเพื่อเผยแพร่ความรู้และร่วมกันระหว่าง 3-4 ภาคเอกชน เพื่อจะออกสื่อประชาสัมพันธ์อย่างเข้มข้น ให้เกิดความเข้าใจอย่างที่ไดยิน

ตัวแทนกลุ่ม

ต้องการอยากให้เป็นแบบนั้น ถ้ามีเงินอย่างที่บอกจริงๆ เราก็ทำการรณรงค์สร้างภาพลักษณ์ที่ดี สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ เพราะตอนนี้การประชาสัมพันธ์ของเรายังน้อย มีกิจกรรมต่างๆ คนที่อยู่ในกลุ่มหลากหลายทางเพศยังไม่ทราบกันอีกเยอะ และยังขาดเงินสนับสนุนในการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างเช่น การจัดค่ายทักษะชีวิตพิชิตเอดส์ ซึ่งให้แง่คิดด้านชีวิต ด้านทักษะสังคมค่อนข้างมาก ช่วยกันป้องกันโรคด้วย

ดร.วีระสิทธิ์ ลิทธิไตร

ประเทศไทยมีตั้งหลายล้านคนที่กำลังรอความช่วยเหลือ ถ้าจะจัดทีละค่ายๆ กว่าจะไปถึงคนทั้งหมดคงประมาณ 120 ปี ซึ่งเราคงจะนอนเหยียวยอยู่ในโรงแล้ว ทีนี้ทำอย่างไรให้เร็วขึ้นได้

ตัวแทนกลุ่ม

สื่อทางด้านทีวี ทางสถานีวิทยุ ทางด้านอินเทอร์เน็ต

ดร.วีระสิทธิ์ ลิทธิไตร

ถ้าจะคิดในเชิงรุก เราอย่าไปคิดว่าไม่มีเงิน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องนี้หรือว่าเรื่องอื่นก็ตาม สมมติว่าบริษัทเอกชนเกิดสนใจ เขาโทรศัพท์มาหา บอกว่าขอคูชิ โครงการที่ใช้เงินประมาณ 3 ล้านบาท เพื่อให้เกิดความเข้าใจและไม่รังเกียจ คุณมีอยู่ในมือไหม เราว่าไม่มี ขอเวลาทำครึ่งปีก่อน คือ ปัญหาขององค์กรทั้งของเอกชนและรัฐมักจะเป็นอย่างนี้ครับ

ทำงานเชิงรุก คือว่า 1.เรารู้ปัญหา 2.เรารู้ทางออก 3.มาร่วมมือกัน แล้วออกไปขอเงินเลย ถ้าขอไม่ได้ก็ไปนั่งอยู่หน้าบ้านเขาไม่ต้องถอย แต่เราต้องมีความชัดเจนอยู่ในมือว่า ถ้าพรุ่งนี้มีเงินเราจะทำอะไร ถ้าอย่างนั้นผมขอเสนอกลุ่มนี้ ให้ช่วยกรุณาทำงานต่อ แล้วก็วันนี้ของปีหน้าเมื่อครบ 4 ปีสมาคมฟ้าสีรุ้ง เราจะมีการจัดประชุมจะเชิญทั้ง 500 คนทั่วประเทศมานั่งฟัง กลุ่มนี้จะต้องมารายงานบอกว่า ปัญหาน้อยลงเนื่องจาก 12 เดือนที่ผ่านมา ได้มีการทำ 1 2 3 4 ไปแล้วได้ไหมครับ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์กับคนที่เรารัก ได้ไหมครับ ถ้าเช่นนั้นปีหนึ่งเจอกันใหม่

ในที่นี้ มีหน่วยงานภาครัฐที่ทำกรณายกมือ ผมรู้สึกชื่นชมและประทับใจ ข้าราชการไทยปัจจุบัน เพราะว่าเรามีทั้งกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กรมราชทัณฑ์ มาช่วยกันคิด ภาครัฐเห็นอยู่ว่าทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

ลำดับต่อไปนะครับ หัวข้อ 2 การปรับปรุงเพิ่มเติมสร้างเสริมทำความเข้าใจให้เกิดการเข้าถึงอย่างทั่วถึงเรื่องสุขภาวะของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเรื่องนี้ทำคนเดียวไม่สำเร็จ เอกชนบอกว่าเก่ง แต่ทำเองไม่สำเร็จ รัฐบาลบอกว่าเป็นภารกิจของเรา แต่ทำก็ไม่สำเร็จ ต้องมาร่วมกันทำ

“สุขภาวะของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ”

ตัวแทนกลุ่ม

เรียนท่านผู้มีเกียรติ เรื่องสุขภาวะของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ในกลุ่มประกอบด้วย บุคคลที่หลากหลายทางเพศ และองค์กรหลากหลาย ทั้งกระทรวงสาธารณสุข องค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มผู้ติดเชื้อ

เรื่องแรก ดร.รุจิระ โรจนประภายนต์ คณะภาษาและการสื่อสาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ให้ข้อมูลพื้นฐานว่า เรื่องสุขภาวะหมายถึงอะไรกันบ้าง ในคำจำกัดความขององค์การอนามัยโลก สุขภาวะเป็นคำกว้างๆ รวมทั้งสุขภาพทางด้านร่างกาย สุขภาพทางด้านจิตใจ สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางด้านสังคม สังคมมีครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง มีความยุติธรรม รวมทั้งเรื่องทางจิตวิญญาณ

คำจำกัดความของกรมอนามัยโลก ให้ความหมายเกี่ยวเนื่องกับเศรษฐกิจ ภาวะความขาดแคลน ความยากจน ไม่ว่าจะจนใจ จนในการเข้าถึง ก็เกิดภาวะเรียกว่าสุขภาพไม่แข็งแรง

ปัญหาการเข้าถึงบริการที่เป็นมิตรกับกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ ไม่ใช่การบริการเฉยๆ แม้แต่ข้อมูลซึ่งเข้าถึงได้ ก็ยังไม่สามารถเข้าถึงความเชื่อทางศาสนา คำสอนทางศาสนา ในโลกนี้ฉันสร้างท่านให้เป็นผู้ชาย ท่านต้องมีความสัมพันธ์กับเพศหญิง ฉันสร้างท่านให้เป็นเพศหญิงท่านต้องมีความสัมพันธ์กับเพศชาย เพราะฉะนั้น คนที่มีความสัมพันธ์หลากหลายไปกว่านี้ ไม่สามารถที่จะอยู่ได้ในสังคมนั้นๆ

มายาคติทางเพศ ในที่นี้เราพูดถึงการป้องกันซึ่งมีความเชื่อว่าการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อการป้องกันนั้นไม่ใช่ชายแท้

การสื่อสาร หลายหน่วยงานที่ทำงานมักจะบอกว่าหน่วยให้บริการนั้นคือผู้ให้ ไม่ได้มองว่าผู้รับบริการมีความต้องการอย่างไร มีการสื่อสาร

2 ทางหรือไม่ ระหว่างผู้รับบริการและผู้ให้บริการ ส่วนใหญ่มักจะเป็นการให้บริการที่จัดวัตถุสิ่งของตั้งไว้เฉก สิ่งของที่ให้บริการนั้นจะสอดคล้องกับความต้องการหรือไม่ ไม่ทราบ ทำให้ผู้รับบริการไม่มารับบริการอีก

ขาดแคลนบุคลากรในการทำงานบริการ ส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าหน้าที่ผู้หญิง คนที่มารับบริการจะมีความรู้สึกลัวว่าอยากได้รับการบริการจากผู้ชายมากกว่า แต่ก็ไม่มีเจ้าหน้าที่ผู้ชายที่จะให้บริการ

แนวทางแก้ไข เนื่องจากการสื่อสารมีปัญหาจะต้องมีการสื่อสารที่ชัดเจนทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งผู้รับบริการและผู้ให้บริการ ต้องเข้าใจทั้งผู้ให้และผู้รับ ไม่ใช่รับแต่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

การแบ่งงานและการสนับสนุนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนควรจะเป็นเชิงรุกทั้งสองฝ่าย ทั้งสองภาคหน่วยงานควรประสานซึ่งกันและกัน มีการทำงานร่วมมือกัน ในการที่จะเพิ่มเสริมบริการให้ดีขึ้น

การจัดตั้งกองทุนสุขภาพของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ มองว่า ถ้าเราสามารถที่จะระดมทุนสำหรับตั้งกองทุนสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ การจัดตั้งคลินิกในชุมชนเป็นสิ่งที่น่าจะได้

การเตรียมความพร้อมของกลุ่มคนทำงาน ถ้าคนทำงานไม่มีการปรับทัศนคติตั้งแต่ต้น พฤติกรรมหรือการแสดงออกจะบ่งบอก และจะทำให้ผู้รับบริการไม่เข้ามาใช้บริการ เพราะฉะนั้น กลุ่มคนทำงานต้องได้รับการเตรียมความพร้อมด้วย

การมีส่วนร่วมของชุมชน การทำงานที่จะให้มีความยั่งยืนต้องได้รับการตอบรับจากทุกภาคส่วน ชุมชนเป็นส่วนหนึ่งที่พวกเราต้องอยู่ร่วมกัน เพราะฉะนั้น ต้องมีการเตรียมชุมชน ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการทำงานของพวกเรา

หน่วยงานและผู้ประสานงานที่คิดว่า จะทำงานด้วยกัน คือ

กระทรวงสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร โครงการหลักประกันสุขภาพ 30 บาท และโครงการเรื่องของเหล่า บุหรี่ พยายามที่จะให้องค์กร พัฒนาเอกชน ชุมชน ควรมีสมาชิกองค์กรหรือชุมชนผู้มีความหลากหลาย ทางเพศเพื่อมารวมกัน เข้ามาร่วมกิจกรรมกับพวกเราเพื่อพัฒนาการ ทำงานในเรื่องปกป้องสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

ภาคประชาชน ภาคธุรกิจ องค์กรธุรกิจน่าจะมีส่วนสนับสนุนใน การทำงานของเรา เราเชื่อว่าในหน่วยงานธุรกิจหลากหลายธุรกิจมีกลุ่ม พวกเราอยู่ไม่น้อย

สื่อมวลชน การเผยแพร่ข้อมูลข่าวมีส่วนสำคัญ ถ้าสื่อมวลชน เข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศ เขาก็จะสื่อสารเรื่องราวของ พวกเราในทางที่เป็นกลาง

อันสุดท้ายก็คือ องค์กรมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งที่ผลิตบุคลากร สู้สังคม ถ้าครูอาจารย์ยังใส่ความคิดที่เป็นเชิงลบต่อบุคลากร, บุคคลที่ หลากหลายทางเพศ เขาวชนรุ่นใหม่ๆ ที่ออกมาจะติดภาพลบนั้น

สุดท้ายจะยกตัวอย่างรูปธรรมที่เกิดขึ้นในเรื่องการป้องกัน รักษา โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และสุขภาพทางเพศ และเรื่องเอดส์ เรียบอกว่าถ้าพຽ່งนี้เรามีร้อยล้าน จะทำอะไร เราจะจัดอบรมบุคลากร ให้เข้าใจเรื่องนี้ว่า ความหลากหลายทางเพศ บุคคลเหล่านี้มีวิถีชีวิต อย่างไร ส่งเสริมการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นรวมทั้งถุงยาง สำหรับผู้หญิงด้วย เพราะว่าเรามีทั้งเพศชายและเพศหญิง เพื่อการ ป้องกันไม่เ้การใช้การส่งเสริม และต้องจัดหาให้มีให้เป็นจริง การสร้าง คลินิกชุมชนให้บริการผ่านด้านร่างกายและจิตใจอย่างยั่งยืน

กองทุนในระดับชาติพยายามระดมทุนให้เกิดกองทุนระดับชาติ มหาวิทยาลัยที่มีฐานข้อมูลสามารถทำสื่อประชาสัมพันธ์ การทำงาน เ้ช้เงินนโยบายหากทำงานในระดับรากหญ้าแล้วนโยบายไม่ทราบข้อมูล

เราจะขับเคลื่อนไม่ได้ ควรขยายการดำเนินงาน ตามต้นแบบรูปธรรม คือ การทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้ติดเชื้อ องค์กรพัฒนาเอกชน เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล เพื่อให้การบริการทางด้านการป้องกันและการรักษา โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เกิดขึ้น

ดร.วิระสิทธิ์ ลิทธิไตร

ขอบคุณครับขอเสียงปรบมือหน่อยครับ ให้ทั้งความคิดในเชิงกรอบ ยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม ขอเชิญคำถาม ข้อเสนอแนะ ผมนั่งในกลุ่มนี้ ด้วยและสังเกตการถกเถียงพูดคุยกันในกลุ่มนี้ ชอบ เพราะว่าแต่ละคนพยายามจะคิดนอกกรอบเพื่อให้ได้ประโยชน์มากที่สุด

มีคำถามหรือข้อเสนอแนะว่า กองทุนแห่งชาติสภาวะของผู้มีความหลากหลายทางเพศ เป็นไปได้ไหม ผมคิดว่าต้องเป็นนะครับ ไม่นั่นนอกกรอบก็เกิดไม่ได้ แล้วสมัชชาจะเป็นสิ่งที่ไปต่อยอดกับกลุ่มที่ 4 มีข้อเสนอให้มีสมัชชาแห่งชาติขึ้นมา ทุกภาคส่วนมานั่งคุยกัน มาช่วยผลักดันด้วยกัน ถ้าอยากทำให้เกิดผลสำเร็จต้องคิดอย่างนี้ ผมคิดว่าฝ่ายราชการตอนนี้ กระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ บางที่คิดนอกกรอบมากกว่าเอกชนด้วยซ้ำที่มีการตั้งกองทุน ให้ทุนมาทำให้เกิดผลสำเร็จในกระทรวงต่างๆ 4 กลุ่มที่เราคุยกันความจริงสืบเนื่องกันหมด

กลุ่มที่ 1 เล่าประสบการณ์ส่วนตัวที่ต้องออกจากที่ทำงาน นี่ประเทศไทยหรือครับ ไม่น่าเชื่อว่าประเทศไทยยังมีอย่างนี้

กลุ่มที่ 2 ที่ผมพูดคือว่า ความเข้าใจและการไม่รังเกียจ ไม่เห็นต้องใช้เงินทอง ทำไม่ถึงให้กันยากนัก ทำไม่ถึงไม่ให้กัน ไม่เข้าใจ ส่วนหนึ่งเราต้องไประดมเรื่องความเข้าใจ ไปปลุกระดมสังคมไปจุใจ ทำเรื่องจิตใจอย่างเดียวไม่ได้หรือทำความเข้าใจอย่างเดียวไม่ได้ ต้องมีกฎหมาย มีกรอบมีระเบียบมาค้ำประกัน มารองรับมาสนับสนุนด้วย

กลุ่มที่ 3 ภาคิหรือพันธมิตรที่ไปคยกัน มีข้อค้ณพบ มีรูปธรรม
ในการแก้ไขปัญหอย่งไร เชิญคร้บ

“กฎหมายและการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ”

ตัวแทนกลุ่ม

เรื่องกฎหมายและความคุ้มครองในเรื่องของสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ เรื่องของกฎหมายทั้งหมดขึ้นอยู่กับเวลา กฎหมายเกิดขึ้นในเวลาหนึ่งก็ใช้ในเวลาหนึ่งนะครับ วิวัฒนาการของคนเกิดขึ้นเรื่อยๆ เมื่อเกิดขึ้นเรื่อยๆ โจทย์ก็เปลี่ยน เมื่อเปลี่ยน กฎหมายก็ต้องมีการแก้ไข เพราะฉะนั้นถ้าหากจะไปโทษกฎหมายไม่ดี กฎหมายไม่พร้อมนั้นไม่ถูก กฎหมายพร้อมและดีในเวลาหนึ่ง แต่อาจจะไม่เกิดความสำเร็จในช่วงเวลาหนึ่ง

ปัจจุบันเรายังใช้กฎหมายเมื่อปี พ.ศ.2479 อยู่หลายฉบับหลายมาตราเหลือเกิน และจำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมบ้าง

ยกตัวอย่างเรื่องที่เรากำลังพูดในขณะนี้ กลุ่มความหลากหลายทางเพศ เมื่อได้รู้ว่ามีคนกลุ่มนี้อยู่ แต่ปรากฏว่าในกฎหมายไม่มี ก็เกิดเป็นปัญหาขึ้นมา ปัญหาในกฎหมายแยกออก 2 ข้อใหญ่ๆ คือ

ข้อ 1) ไม่มีกฎหมายที่จะรองรับสำหรับกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ

ข้อ 2) มีกฎหมายไม่เพียงพอ

การไม่มีกฎหมายคุ้มครองสิทธิ เช่น การจดทะเบียนสมรสของคนรักเพศเดียวกัน เนื่องจากมนุษย์มาอยู่ร่วมกันมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องทรัพย์สินเป็นส่วนใหญ่ กฎหมายจึงต้องเข้ามาเกี่ยวข้อง

ผู้หญิงผู้ชายที่ได้แต่งงานโดยอาศัยทะเบียนสมรสมีฐานะเป็นบุคคลเดียวกัน มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินร่วมกัน แต่คนรักเพศเดียวกันอยู่ด้วย

กัน ใช้ชีวิตเฉกเช่นฉันทน์สามภรรยาแต่กฎหมายไม่รองรับ เพราะฉะนั้น เราจึงต้องรณรงค์ให้มีกฎหมายยอมรับ

สังคมทั่วไปคิดว่า คนรักเพศเดียวกันต้องแก้ปัญหาตัวเอง เรียกว่า จัดการแก้ปัญหาให้ตัวเอง สังคมไม่ยอมรับจริงๆ เราอยากจะทำปัญหาของเราไปสู่ภาครัฐบาลซึ่งไม่ใช่คนรักเพศเดียวกัน ท่านก็กลัวว่าสังคมจะมองว่าท่านเป็นด้วย ก็เป็นอุปสรรคเหมือนกัน

ปัญหามันหลากหลาย ถ้าเราแก้ปัญหาตัวเองคนทั่วไปก็คิดว่าเราทำเพื่อผลประโยชน์ของเรา แต่ถ้าให้คนอื่นมาช่วยแก้ไขด้วยก็ไม่ได้ ได้รับความร่วมมือ ตรงนี้เป็นปัญหา

ดร.วีระสิทธิ์ ลิทธิไตร

ประเด็นคือว่า คนที่อยู่ในสายบริหารมีความเข้าใจเรื่องกฎหมายที่จะนำไปสู่การคุ้มครองหรือปกป้อง แต่เนื่องจากสังคมทำให้เกิดอคติ จึงเกิดการละเมิดสิทธิ ประเด็นอยู่ตรงไหนครับ ขอผู้แทนกลุ่มเพื่อนพนักงานบริการ (SWING) ช่วยให้ความเห็นด้วย

กลุ่มเพื่อนพนักงานบริการ (SWING)

คิดว่าหน่วยงานต่างๆ ยังไม่เข้าใจกฎหมายอย่างชัดเจนหรือว่าเขาไม่เข้าใจกฎหมาย ทำให้นำไปสู่การละเมิดสิทธิ ยกตัวอย่างเช่น มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งครับ ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยประกาศว่าไม่ให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศมาสมัครเรียนหรือจะไม่รับเข้ามาเรียน ถ้าผู้บริหารมหาวิทยาลัยพูดอย่างนี้ คิดว่าเขาไม่รู้สิทธิเรื่องกฎหมาย

ดร.วีระสิทธิ์ สิทธิไตร

ตรงตามที่ตัวแทนกลุ่มพูดหรือเปล่าครับ เขาอยู่อยู่แล้วแต่เขาไม่ทำ
นะครับ

ตัวแทนกลุ่ม

วิธีแก้ปัญหามันคือ ให้เงินไม่จำกัด เปิดเวทีทั้งหมดที่สนามหลวง
เผยแพร่ผ่านสื่อถ่ายทอดทั่วประเทศไทย เปิดเวทีเดียวรู้กัน 70 กว่าจังหวัด
เปิดเวทีระดมความคิดเห็นทั้งหมด แล้วรับฟังการวิพากษ์วิจารณ์ผ่าน
ออนไลน์ ผ่านคอมพิวเตอร์ ระดมทั้งหมดอยู่สนามหลวง 30 วัน

ดร.วีระสิทธิ์ สิทธิไตร

สมมติขอวันเดียวนะครับ จะพูดอะไรกันครับ

ตัวแทนกลุ่ม

พูดเกี่ยวกับเรื่องของกฎหมาย ความต้องการ ปัญหาต่างๆ ที่เกิด
ขึ้น แนวความคิดความเข้าใจที่ระดมเป็นความเห็นไม่ตรงกัน อคติต่างๆ
มีตัวอย่างกลุ่มเกย์ที่เยอรมันนี่ 1 ล้านคู่ เขาต่อสู้เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ
เขาต้องใช้คนถึง 1 ล้านคู่ ไม่ได้ใช้แค่เพียง 10 คู่ หรือ 100 คู่ ถ้าเรามี
สักล้านคู่ การเรียกร้องต่อสู้เพื่อสิทธินี้มันใจว่าได้แน่ แม้เราจะเสียเลือด
เสียเนื้อเท่าไรเราก็ยอม

“การสร้างความเข้มแข็งในชุมชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ”

ตัวแทนกลุ่ม

เราจะสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเรื่องนี้ได้อย่างไร มีข้อเสนอ มีกิจกรรมมากมาย แต่ถ้าต่างคนต่างทำจะไม่สำเร็จ กลุ่มนี้จะพูดถึงความเข้มแข็งของชุมชนว่า จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งได้อย่างไร แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ

ประเด็นแรก การรวมตัวของชุมชนและปัญหาภายในของชุมชน เราพบว่าการรวมตัวของชุมชนที่มีความหลากหลายทางเพศค่อนข้างเกิดขึ้นได้ยาก เนื่องจากปัจจัยหลายประการ เช่น การศึกษาระหว่างองค์กร วิธีการเจรจา วิธีการตกลง ทำความเข้าใจ เกิดขึ้นด้วยความไม่พร้อมเพรียงของคณะทำงาน มีการประชุมหลายหน ที่พยายามสร้างเครือข่ายแต่ก็ไม่ได้มีการประสานต่อ ขาดแกนนำชุมชน งบประมาณ และความเชื่อมโยงระหว่างตัวองค์กร

ในกรณีนี้สะท้อนไปถึงตัวบุคคลด้วยเหมือนกันคือ ชุมชนไม่พร้อมเป็นตัวแทนของความหลากหลายทางเพศที่จะนำเสนอภาพลักษณ์ ความเข้าใจและทิศทางที่ชัดเจน นอกจากนั้นยังเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกที่ไม่ยอมรับและไม่เข้าใจ จึงไม่เกิดการประสานความร่วมมือกัน

นอกจากนี้ การทำงานใช้ทุนจากต่างประเทศมากกว่าทุนภายในประเทศ เพราะฉะนั้น นโยบายการสร้าง ความหลากหลายทางเพศจึงไม่เกิด เพราะแหล่งทุนไม่มีนโยบายให้สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน เมื่อชุมชนเข้มแข็งงานก็สามารถพัฒนาขับเคลื่อนไปได้

ตัวแทนกลุ่ม

ขอให้มาดูคำนิยาม ไม่อยากใช้คำว่า “นิยาม” เพราะแค่ใช้คำว่า นิยามก็ถูกปฏิเสธก่อนแล้ว ในความเห็นส่วนตัวจึงไม่ชอบให้มีใครมา นิยามตัวเรา ขอพูดคำว่าชุมชน ในช่วงแรกเราเริ่มคิดคำว่า ชุมชน โดยมองไปถึงคนทั่วไปทั้งหมดในสังคม แต่ว่าพอคุยกันไปคุยกันมา เราเริ่มมามองชุมชนในอีกมิติหนึ่ง คือมิติชุมชนคนที่ทำงานในประเด็น เรื่องนี้ด้วยกัน เป็นเรื่องของการสร้างความเข้มแข็ง คือออกมาเป็น รูปแบบองค์กรมากกว่า เรื่องของชุมชน

ตัวแทนกลุ่ม

พยายามหาแนวทางแก้ไขว่า สามารถทำอะไรได้บ้าง ประเด็น นี้เป็นประเด็นที่ใหญ่มาก ต้องการการถกเถียงที่รัดกุม รอบคอบ พังซึ่งกันและกันมากกว่านี้ เพราะว่า ประการแรกเป็นงานของชุมชน

มีคำถามที่เสนอขึ้นมาในกลุ่มว่า แผนงาน/โครงการที่เสนอนี้ใครเป็นคนทำ เป็นประเด็นที่ทำให้ทีมงานต้องมาคิดต่อว่า แผนงานทุก อย่างที่สร้างขึ้นมาก กระบวนการทำงานเมื่อได้ผลลัพธ์ออกมาแล้ว ใครเป็นคนทำ เราหรือว่าทีมองค์กรอื่นๆ

เราดูเรื่องทัศนคติ คือจะต้องมีกระบวนการสร้างความเข้าใจ ว่า ความหลากหลายทางเพศคืออะไร ประเด็นนี้เป็นประเด็นที่เราถกเถียง กันอย่างหนัก

มีงบประมาณสร้างความสำเร็จชุมชนหรือไม่ ต้องกลับไปดูก่อน แต่เป็นความคิดที่ดีเพราะเป็นชุมชนที่ค่อนข้างใหม่ การสร้างความเข้ม แข็งและแสดงตัวต่อคนอื่นหรือว่าองค์กร สมมติว่าถ้าเรารวมกัน แล้ว ทำอะไรให้เข้มแข็งภายในหน่วยที่เรียกว่าเป็นร่ม เรามีหน่วยงานเล็กๆ อยู่ด้วยกันอันนี้คือ ความเข้มแข็งอยู่แล้ว แต่ว่าการสร้างองค์กรใหญ่ๆ

แบบที่มีเครือข่ายอยู่ข้างในเยอะๆ ต้องมี 1.มีแกนนำ 2.มีเป้าหมายที่ชัดเจน ส่วนเรื่องเงินผมคุยกับอาจารย์วีระสิทธิ์ว่าเรื่องเงินเอาไว้คิดทีหลัง ถ้าโครงการดีจริงๆ เงินจะตามมาเอง

ดร.วีระสิทธิ์ ลิทธิไตร

ผมคิดว่าเราเริ่มที่แผนงานโครงการเหมือนแผนงานโครงการด้านเอดส์ที่เราทำเป็นแผนงาน 10 แผน คือ เงินอยู่ในอากาศ หมอทุกคนถามอย่างเดียวกันคือ ทำแล้วได้เงินรีเปลา ทุกคนมีเรี่ยวแรงทำกันมาทั้งปี ประชุม 40 - 50 ครั้ง ทุกคนถามว่าเงินมีรียัง บอกได้เลยว่ายังไม่มี แต่ถ้าทำดีแล้วเดี๋ยวเงินจะมา เราก็บอกได้ เราต้องทำสินค้าไปขาย เอาสินค้ามาก่อน ไม่ใช่ให้เขาเอาเงินมาก่อนแล้วเราสร้างสินค้าให้ เราต้องเอาสินค้าไปขายจึงจะมีคนมาซื้อ เพราะฉะนั้น เรื่องเงินไม่มีปัญหา

ปัญหาคือว่า เราพร้อมทำงานกันต่อไปเป็นเสี่ยงเดียวกันต่อไปในสังคมเป็นไปได้หรือไม่ ผมขอขอบคุณทุกๆกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มสุดท้ายที่ช่วยกันคิด มีหลายจุดที่เราจะต้องไปทำต่อ ผมขอท้าทายไว้เลยว่าอีก 12 เดือนข้างหน้า ถ้ามีการประชุมกัน หากเราสามารถนำมาพูดว่าผ่านมา 12 เดือนแล้ว ขึ้นกระดานถึงความสำเร็จใน 12 เดือนที่ผ่านมา ต้องใช้เวลาอย่างน้อยครึ่งชั่วโมง กว่าที่จะพูดจบ เพราะความสำเร็จมีเยอะ คำขวัญของผมคือ **ทำให้เข้มข้นขึ้น อย่าทำซ้ำมากนัก ต้องครอบคลุมคนที่รอเราอยู่จำนวนมาก ต้องทำงานเป็นพวกอย่าให้พวกหลุด เพราะเราต้องอยู่เป็นพวก สวัสดิ์ครับ**

จอห์น อึ้งภากรณ์
สมาชิกรัฐสภา กรุงเทพมหานคร

ปาฐกถา

“ความรักบนฐานของความหลากหลายทางเพศ”

จอณ อิงกาภรณ์

สมาชิกวุฒิสภา กรุงเทพมหานคร

ในการนำเสนอครั้งนี้ ผมได้พยายามมองความรักที่สร้างสรรค์และเหมาะสมที่สังคมสมควรยอมรับ เฉพาะภายในกรอบของการเกิดผลดีต่อคนที่รักกัน (เช่น ทำให้มีความสุขกัน ช่วยเสริมพลังชีวิตแก่กันและกัน) และภายในกรอบของการเคารพสิทธิ์ซึ่งกันและกัน การรับผิดชอบต่อกัน และความเท่าเทียมกันของคนที่ยรักกัน หมายความว่า เป็นกรอบการมองความรักในเชิงสุขภาวะและสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ โดยพยายามหลีกเลี่ยงไม่ยึดติดกับกรอบของสิ่งที่อาจเรียกว่า **“บรรทัดฐานทางสังคม”** ซึ่งเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและรุ่งรังเหมือนป่าไม้ยราบมีลักษณะแตกต่างกันในแต่ละสังคมและเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปได้เรื่อยๆ ซึ่ง **“บรรทัดฐานทางสังคม”** บางส่วนบางด้านอาจมีเหตุผลและมีความชอบธรรมอยู่ก็จริง แต่อีกหลายส่วนมักกลายเป็นแรงกดดันที่ทำลายสิทธิของคนที่จะรักกันหรืออยู่ด้วยกัน ทำลายความเท่าเทียมกัน ทำลายความสุขกระทั่งทำลายชีวิตของคนที่ยรักกัน โดยขาดทั้งความยุติธรรมและเหตุผล (ยกตัวอย่างคู่รักชายหญิงที่อินเดียถูกแขวนคอตายโดยชุมชน สาเหตุเนื่องจากสังกัดคนละวรรณะ หรือตัวอย่างของสังคมต่างๆ ที่ไม่ยอมรับความรักระหว่างชายกับชายหรือความรักระหว่างหญิงกับหญิง)

ผมจึงพยายามมองออกนอกกรอบของ **“ความคาดหวังของครอบครัว”** หรือ **“ความคาดหวังของชุมชน”** หรือ **“ความคาดหวัง**

ของสังคม” เพราะประการแรก ผมมองว่าสิทธิที่จะรักกันและอยู่ด้วยกัน ของคนที่รักกันมาเหนือสิทธิของครอบครัวของเขาหรือสิทธิของชุมชน หรือสังคมของเขา ผมไม่ยอมรับว่าผลประโยชน์ที่ชอบธรรมของชุมชนใดจะถูกกระทบโดยการเปิดเสรีภาพในการรักกันและการอยู่ด้วยกัน ของคนในชุมชน ยกเว้นเฉพาะบางกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้เยาว์ ประการที่สอง ถ้าเราคิดที่จะต่อสู้เพื่อการปฏิรูปสังคม ผมเห็นว่าเราก็ต้องต่อสู้ เพื่อเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานทางสังคมที่ไม่ยุติธรรม หรือไม่เคารพสิทธิ ของคนไปด้วย

ความรักเป็นเรื่องที่ตึงาม สวຍงาม เป็นสิ่งที่ให้พลังแก่ชีวิต เป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตมีความหมาย นี่คือเรื่องหลักที่สังคมควรยอมรับ แต่ความรักเป็นสิ่งที่ต้องผ่านการเรียนรู้และการฝึกฝนในการจัดการ เป็นสิ่งที่อาจเปลี่ยนแปลงได้หรืออาจไม่ยั่งยืน เป็นเรื่องที่อาจหรือ มักต้องผ่านความผิดพลาดและ/หรือความเจ็บปวดกว่าจะพบ “รักแท้” และบางคนอาจพลาดไปซ้ำแล้วซ้ำอีกหรือไม่พบ “รักแท้” เลยก็ได้

ความรักที่สร้างสรรค์ ที่เหมาะสม ที่สังคมควรยอมรับได้ มองในแง่ของสุขภาวะและสิทธิมนุษยชน ควรจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังต่อไปนี้:

เป็นความรักที่เต็มใจพร้อมใจเท่ากันทั้งสองคน (หรือทุกคน เพราะอาจมีคนที่ จะรักกันเป็นกลุ่มก็ได้) บนพื้นฐานการรู้จักกันและ เข้าใจกันในสาระสำคัญ (Informed Consent) ไม่เกิดจากการกดขี่ บังคับขู่เข็ญ การกดดัน การใช้อำนาจ การหลอกลวง การรู้ไม่ทันกัน หรือจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อความเท่าทันหรือความ เท่าเทียมกัน

เป็นความรักที่เท่าเทียมกัน ไม่มีใครใช้อำนาจเหนือใคร การ ตัดสินใจทุกอย่างในฐานะของการเป็นคู่ (หรือกลุ่ม) เกิดจากการปรึกษา

หารื้อกันและเป็นไปตามหลักประชาธิปไตย เป็นความรักที่หวงแหน ทะนุถนอมกัน ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ปราศจากการใช้ความรุนแรง ทุกชนิดไม่ว่าทางกายหรือทางใจ

อยู่บนพื้นฐานความไว้วางใจ เชื่อใจ และความโปร่งใส ตรงไปตรงมาซึ่งกันและกัน (แต่ไม่อย่าใช้คำว่า “ซื่อสัตย์ต่อกัน”) และปราศจากความระแวงต่อกัน

ไม่มีใครเป็นเจ้าของใคร แต่ทุกคนเคารพสิทธิที่จะมีชีวิตส่วนตัวของแต่ละคน ทั้งนี้โดยปราศจากการหึงหวงกันหรือการสอดแนมกัน

การมีเพศสัมพันธ์และวิธีการมีเพศสัมพันธ์กันเกิดจากความสมัครใจกันทั้งสองคน (หรือทุกคน) โดยมีความพร้อมเพรียงกันทั้งทางกาย ทางใจและทางวิญญูติ ทุกคนยอมรับพร้อมใจในสิทธิของแต่ละคนที่จะเลิกความสัมพันธ์รักและ/หรือแยกทางไป แม้จะเกิดผลกระทบต่อกันก็ตาม

หากเกิดการแยกทางกัน ก็เป็นการแยกทางกันแบบรับผิดชอบต่อกันและกัน และรับผิดชอบร่วมกันต่อบุตรหรือบุตรบุญธรรม หรือต่อภาระต่างๆที่เป็นภาระร่วมกันและทุกคนมีความพยายามตั้งใจที่จะรักษาน้ำใจและความรู้สึกที่ดีต่อกันและกันต่อไป

ความรักเป็นสิ่งที่ซับซ้อนซึ่งต้องผ่านการเรียนรู้และการฝึกฝนในทางจิตใจและการจัดการ ดังนั้นการเรียนรู้เรื่องความรักและการจัดการความรักควรจะต้องเป็นส่วนสำคัญของหลักสูตรการศึกษาไทย

ความรักกับการมีเพศสัมพันธ์กันไม่ใช่เรื่องเดียวกัน ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน คนเรามีเพศสัมพันธ์ได้โดยไม่ต้องรักกัน มีรักได้โดยไม่ต้องมีเพศสัมพันธ์กันแต่การมีเพศสัมพันธ์ระหว่างคนที่รักกันสามารถเสริมความรัก ความอบอุ่นและพลังชีวิตของกันและกันได้ หากเป็นเพศสัมพันธ์ที่ดี ดังนั้นการมีเพศสัมพันธ์กันจึงมักเป็นความต้องการของคนที่ยรักกัน แต่ต้อง

อยู่บนพื้นฐานการทูลถนอมต่อกันและความเข้าใจต่อกัน รวมทั้งการ
ยึดหยุ่นต่อกันและกัน

การมีเพศสัมพันธ์ที่ดีที่ให้ความสุขแก่กันและกัน (ไม่ใช่ความสุข
ข้างเดียว) ไม่ใช่เรื่องง่ายเลย เป็นสิ่งที่ต้องผ่านการเรียนรู้และการฝึกฝน
ต้องมีลักษณะเป็นการ “ให้” ไม่ใช่การ “กอบโกย” การเรียนรู้เรื่อง
เพศสัมพันธ์ การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและรับผิดชอบ ตลอดจนการ
มีเพศสัมพันธ์ที่ให้ความสุขแก่คนอื่น จึงควรจะต้องเป็นส่วนสำคัญของ
หลักสูตรการศึกษาไทย

ความรักไม่จำเป็นจะต้องควบคู่กับการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นคู่หรือ
อย่างเป็นกลุ่มหรืออย่างครอบครัวและไม่จำเป็นต้องควบคู่กับการ
จดทะเบียนสมรสหรือการแต่งงานกันตามประเพณี แต่คนที่รักกันก็มัก
จะมีความต้องการหาโอกาสหรือเงื่อนไขที่จะอยู่ร่วมกันในลักษณะใด
ลักษณะหนึ่ง ซึ่งก็ไม่จำเป็นจะต้องสอดคล้องกับ “บรรทัดฐานของ
สังคม”

การมีความรัก การถูกรัก การเลือกคนรักที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน และ
การแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ในความรักที่มีต่อกัน น่าจะถือว่าเป็น
สิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน (ภายใต้กรอบของความสัมพันธ์ที่
เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน) และสิทธิดังกล่าวย่อมรวมถึงสิทธิที่จะรักกัน
อย่างเปิดเผย สิทธิที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างเปิดเผยและสิทธิที่
ความรักดังกล่าวจะได้รับการยอมรับและรับรองจากสังคม

ความรักเป็นเรื่องส่วนตัวระหว่างบุคคล สังคมควรมีบทบาท
เข้ามาแทรกแซงตรวจสอบเฉพาะในแง่มุ่งของการละเมิดสิทธิ การใช้
ความรุนแรงทางกายหรือใจ การใช้อำนาจ การบังคับขู่เข็ญ การข่มขืน
หรือการเอาเปรียบผู้เยาว์ แต่หากไม่เกิดปัญหาเหล่านี้แล้วสังคมควร
ปล่อยให้คนที่รักกันใช้ชีวิตร่วมกันตามแบบที่ตกลงกันเอง รวมทั้งให้

โอกาสเขาเรียนรู้กันเอง และแยกทางกันได้โดยไม่ต้องซ้ำเติม

การเลิกกัน การแยกทางกัน เมื่อความรักเดิมเปลี่ยนแปลงไป หรือมีรักใหม่เกิดขึ้น หรือเมื่อเกิดความผิดพลาด หรือด้วยเหตุผลอื่นใดก็ตาม ควรจะต้องเป็นสิทธิของคนที่อยู่ในความสัมพันธ์รักเดิมทุกคน สังคมควรจะต้องยอมรับและรับรองเช่นเดียวกัน เพียงแต่คนที่แยกทางไปจะต้องรับผิดชอบต่อภาระที่มีร่วมกับคนรักเดิม เช่นในเรื่องการเลี้ยงดูบุตร และจะต้องมีการชดเชยกันและแบ่งทรัพย์สินกันอย่างเป็นธรรม ในเรื่องนี้สังคมอาจต้องมีบทบาทเข้ามาดูแลความยุติธรรมของการจัดการต่าง ๆ ในการแยกทางกัน โดยเฉพาะในกรณีที่เกิดลงกันเองไม่ได้

ความรักควรต้องได้รับการยอมรับให้สามารถอยู่บนพื้นฐานความหลากหลายตามธรรมชาติ เช่น ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทางศาสนา ทางฐานะและชนชั้น ทางอายุและประสบการณ์ชีวิต ตลอดจนความหลากหลายทางเพศและความหลากหลายทางความชอบทางเพศ

สำหรับชาว **Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender (LGBT)** (คนที่รักคนเพศเดียวกันหรือรักคนหลายเพศ) ย่อมต้องมีสิทธิเท่าเทียม รักต่างเพศ (ชายที่รักหญิง หญิงที่รักชาย) ย่อมมีสิทธิที่จะรักกัน มีสิทธิที่จะมีเพศสัมพันธ์กัน มีสิทธิอยู่ด้วยกัน มีสิทธิจดทะเบียนสมรสกัน (ถ้าต้องการ) มีสิทธิแต่งงานกันตามประเพณี (ถ้าต้องการ) มีสิทธิใช้หรือไม่ใช้นามสกุลของคนรัก มีสิทธิมีบุตรหรือบุตรบุญธรรมกัน (ถ้าต้องการ) รวมทั้งมีสิทธิในการได้รับการยอมรับทางสังคมว่าเป็นคนรักกัน เป็นคู่กัน เป็นคู่สมรสกัน รวมทั้งความเสมอภาคในสิทธิอื่นๆ และหน้าที่ต่างๆ ตามกฎหมาย เช่น เรื่องการลดหย่อนภาษี สิทธิทางมรดกเป็นต้นและที่สำคัญจะต้องไม่ถูกเลือกปฏิบัติในเรื่องใดๆ (เช่นในเรื่องการทำงาน)

ปัจจุบันหลายประเทศในโลกมีกฎหมายรองรับการจดทะเบียนสมรสของคนที่รักกันที่เป็นเพศเดียวกัน เช่น ประเทศเนเธอร์แลนด์ เบลเยียม สเปน แคนาดา แอฟริกาใต้และรัฐแมสซาชูเซตของสหรัฐอเมริกา ส่วนอีกหลายประเทศให้การยอมรับต่อการจดทะเบียนอยู่ร่วมกันเป็นคู่ (Civil Union) เช่น อันดอร์รา อาร์เจนตินา บราซิล โครเอเชีย สาธารณรัฐเช็ก เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี ไอร์แลนด์ อิสราเอล ลักเซมเบิร์ก นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ โปรตุเกส สโลวีเนีย สวิตเซอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร รัฐส่วนใหญ่ของประเทศออสเตรเลีย (ยกเว้นออสเตรเลียใต้กับออสเตรเลียตะวันตก) ตลอดจนรัฐแคลิฟอร์เนีย คอนเนตทิคัต ฮาวาย เมน นิวเจอร์ซีย์ นิวยอร์ก เวอร์มอนต์ และวอชิงตันดีซีของสหรัฐอเมริกา

แต่สำหรับประเทศไทยนั้น กว่าเราจะบรรลุความยุติธรรมต่างๆ ดังที่ได้กล่าวไว้ทั้งหมด เราคงจะต้องร่วมกันต่อสู้เพื่อให้ความรักบนพื้นฐานความหลากหลายทางเพศ รวมทั้งสิทธิทั้งหลายของคนที่รักกัน กลายเป็นประเด็นสำคัญของการปฏิรูปทางสังคมควบคู่กับการปฏิรูปทางสังคมด้านอื่นๆ ที่เป็นเรื่องสำคัญในสถานการณ์ปัจจุบัน เครือข่ายของคนที่ต้องต่อสู้เพื่อความยุติธรรมในด้านการยอมรับความหลากหลายทางเพศ ควรต้องรวมพลังกับเครือข่ายอื่นๆ ที่ต่อสู้ทางสังคมในเรื่องอื่นๆ โดยหาโอกาสที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ความเข้าใจและมุมมองซึ่งกันและกัน หลีกเลี่ยงการเจาะจงต่อสู้เฉพาะประเด็นผลประโยชน์ของตน โดยลำพังอย่างคับแคบ ทั้งนี้เป็นเพราะความอยุติธรรมและการละเมิดสิทธิต่างๆ ทางสังคมมีมากมาย หลากหลายและมีความเชื่อมโยงโยงใยกัน จึงจำเป็นต้องอาศัยการรวมพลังกันของทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากความอยุติธรรมต่างๆ เพื่อการสร้างสรรค์สังคมที่เคารพและประกันสิทธิของทุกคนมากกว่าสังคมในปัจจุบัน

รศ.ดร. ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ดร. ลันต์ สุวัจน์ราภินันท์

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายต่างประเทศ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รศ.ดร. กฤตยา อาชวนิจกุล

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

มารุต สาโรวาท

ผู้กำกับละคร

เสวนาวิชาการ

“ความหลากหลายทางเพศ คือ ความหลากหลายทางความรู้”

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ดำเนินรายการ

วิทยากรท่านแรก อาจารย์ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ อาจารย์เป็นอาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อาจารย์เป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่อง รักนอกกรอบ หรือเพศที่ไม่ชอบธรรม ทางด้านขวามือของดิฉัน อาจารย์ลันต์ ดร.ลันต์ สุวัจนราภินันท์ อาจารย์เป็นผู้ช่วยคณบดีฝ่ายต่างประเทศคณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นคณะล่าสุดของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันนี้เอกสารของอาจารย์ลันต์เป็นงานแผ่นเดียวที่ชื่อว่า “ที่ว่างของผู้ชายชายตัว” อาจารย์ทำเกี่ยวกับ **Social Space** คือเพศวิถี ลองอ่านดู เดี่ยวอาจารย์จะมาพูดถึงเรื่องที่ว่าอาจารย์คิดว่าจะเป็นประโยชน์กับตัวเองและอีกหลายท่าน

สุดท้ายคุณมารุต สาโรวาท คุณมารุตดิฉันรู้จักมานานแล้ว แต่คุณมารุตไม่ได้รู้จักดิฉัน ที่รู้จักเพราะว่าตั้งแต่สมัยคุณมารุตอยู่วารสารศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ทำละคร ดิฉันดูละครตั้งแต่สมัยนั้น ทั้งเล่นละคร เคยเล่นเรื่องผู้ชายชนะนะ ที่อาจารย์เสริกำกับฯ 168 รอบ เป็นละครที่เล่นจำนวนรอบมากที่สุดในประเทศไทย เล่นจนโรงละครเขาปิด โรงละครลีลม มีหลายๆ คนที่เกิดจากละครเรื่องนั้น

ตอนนี้คุณมารุตกำกับละคร เมื่อสักครู่สัมภาษณ์ ปรากฏว่าละครที่ชอบกำกับมาก คือเรื่อง “ทรายสีเพลิง” ที่หิวน (ลลิตา ปัญโญภาส)

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

เล่นเป็นตัวร้าย แล้วได้รางวัล อีกเรื่องหนึ่งคือเรื่อง **“เหมือนเราจะรักกันไม่ได้”** สัมภาษณ์ว่าเคยทำหนังเกี่ยวกับคนรักเพศเดียวกันหรือยัง เขาบอกว่า ยังไม่ได้ทำ แต่อยากจะทำ ใครมีทุนหรือสนใจติดต่อคุณมารุตด้วย

เราจะเริ่มจากอาจารย์ชลิตาภรณ์ก่อน แล้วมาอาจารย์สันต์ แล้วมาคุณมารุตหรือคุณต๋อ หลังจากนั้นจะเปิดเวทีให้แลกเปลี่ยนกัน เรียนเชิญอาจารย์ชลิตาภรณ์

รศ.ดร.ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิทยากร

สวัสดีค่ะท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน เรื่องความหลากหลายทางเพศ คือความหลากหลายทางความรู้จะเริ่มจากการตีความชื่อเรื่อง แล้วเสริมวาระทางการเมืองที่อยากจะชวนให้ได้คิดกันต่อไป

เริ่มที่คำว่า **“ความรู้”** ซึ่งมักจะเชื่อกันว่าความรู้ช่วยให้เราเอาชนะความเขลา ความรู้จะช่วยให้เราตัดสินใจเลือกความคิดเห็นหรือความเชื่อที่ขัดแย้งกันได้ คือในที่สุดความรู้จะทำให้เราเลือกในสิ่งที่ถูกต้องจากประเด็นที่ผู้คนเห็นแตกต่างกันได้ ซึ่งแปลว่าความรู้ต้องเป็นหนึ่งเดียว ไมเช่นนั้นจะทำให้เราเลือกในสิ่งที่ถูกต้องได้อย่างไร คือถ้าเรื่องเดียวกันมีความรู้หลายอัน ชีวิตเราจะยิ่งยุ่งมากขึ้น เพราะเราจะไม่สามารถเลือกได้ว่า ความเชื่อหรือความต้องการแบบไหนจึงจะถูกต้อง ดิฉันเข้าใจว่านี่คือความเข้าใจของคนส่วนใหญ่ในสังคม ที่บอกว่า ความรู้ต้องมีแบบเดียวชุดเดียว และความรู้ที่ถูกต้องคือความจริงแท้

การสื่อให้เข้าใจว่าความรู้มีความหลากหลายหรือว่ามีสิ่งที่เรียกว่า ความรู้เชิงสัมพันธ์ ความจริงเชิงสัมพันธ์ ก็เลยทำให้คนที่เชื่อว่าความรู้

รศ.ดร.ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ที่ถูกต้องมีเพียงหนึ่งเดียวรู้สึกกลับสนและรับไม่ได้ โดยเฉพาะในเวลา
ผู้คนในสังคมคาดหวังและเรียกร้องให้นักวิชาการและผู้รู้ทั้งหลาย
ศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ
ที่รุมเร้าสังคมการเมืองของเราอยู่ เพื่อจะได้ตัดสินใจว่าคนกลุ่มต่างๆ
ที่ทะเลาะเบาะแว้งกันวุ่นวายในเรื่องต่างๆ กลุ่มไหนถูกและกลุ่มไหนผิด
และจะได้ใช้ความรู้ที่ถูกต้องนั้นจัดการแก้ไขปัญหาต่อไป ถ้าจะบอกว่า
ประเด็นเกี่ยวกับสังคมการเมืองมีการตีความได้หลายอย่างหรือมีความ
รู้ได้หลายชุดก็เลยเป็นเรื่องที่รับได้ยาก

อันที่จริงขณะนี้เป็นเวลาที่ดี ที่จะชวนให้คนในสังคมทบทวนเกี่ยวกับ
ความรู้ว่า คนในสังคมรู้อะไรบ้าง มีความรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับมนุษย์
เพราะจินตภาพของเราเกี่ยวกับชีวิตทางสังคม เกี่ยวกับความเป็น
มนุษย์ มีผลอย่างมากต่อการกำหนดกฎกติกาและมาตรฐาน
ความถูกต้องเหมาะสมของการอยู่ร่วมกัน

เมื่อเราเชื่อว่าคนเป็นอย่างไร เราก็กำหนดกติกาแบบนั้น อย่างเช่น
ถ้าเราเชื่อว่ามนุษย์แบ่งเป็นชายกับหญิงและความสัมพันธ์ระหว่าง
มนุษย์ รวมทั้งรูปแบบของการอยู่ร่วมกันต้องเป็นระหว่างชายกับ
หญิงเพื่อการเจริญพันธุ์และการเลี้ยงเด็ก (ซึ่งเป็นเลือดเนื้อเชื้อไข
ของคนทั้งสอง) เท่านั้น กฎกติกาของการอยู่ร่วมกันและมาตรฐานความ
ถูกต้องของชีวิตในทางสังคมจะเป็นไปตามภาพที่เราเชื่อว่ามนุษย์เป็น
และรองรับภาพของมนุษย์ที่เราเชื่อ หน้าที่และสิทธิที่เรารับรองใน
สังคมเป็นไปตามจินตภาพของมนุษย์ที่เรามี รูปแบบของการตัดสินใจ
วิธีการตัดสินใจว่าจะไร้อะไรผิด ก็จะเป็นไปตามจินตภาพของมนุษย์
ที่เรามี กฎกติกาของสังคมไทยทำให้เราเห็นได้ว่าสังคมนี้เชื่อว่ามนุษย์
แบ่งออกเป็นชายกับหญิงเท่านั้นและความรักเป็นแบบโรแมนติก
รวมทั้งการอยู่ร่วมกันที่ยั่งยืนและเป็นสุขเป็นเรื่องที่สังคมให้คุณค่า

เกิดขึ้นได้ระหว่างชายหญิงเท่านั้น

ที่ดิฉันบอกว่าเวลานี้เป็นเวลาที่ดีที่จะชวนให้คนในสังคมทบทวนเรื่องนี้ เพราะว่าดูเหมือนว่าพอพ้นงานพระราชพิธีไปแล้ว ความเต็มที่ค้างไว้ในทางการเมืองจะกลับขึ้นมาใหม่อีกรอบ

หลายคนพูดถึงหรืออยากเห็นการปฏิรูปการเมืองอีกระลอกหนึ่ง ซึ่งหมายถึงการจะได้มีโอกาสใคร่ครวญถึงกฎกติกาของชีวิตทางสังคม การเมืองนี้ร่วมกัน เวลานี้จึงเป็นเวลาที่ดีที่จะพูดถึงเรื่องความหลากหลายทางเพศ รวมทั้งเรื่องของความรู้เกี่ยวกับมนุษย์ เกี่ยวกับเพศสภาพ และเพศวิถีที่คนในสังคมนี้มี ชวนกันให้คิดถึงเรื่องนี้ว่าเราเข้าใจว่าเป็นอย่างไร เพื่อที่จะนำไปสู่การออกแบบกฎ กติกา กรอบ ทางสังคม การเมืองชุดใหม่ที่น่าจะเอื้อต่อการอยู่ร่วมกันมากกว่านี้ เพราะคนหลายกลุ่มตระหนักและมีประสบการณ์ตรงถึงความทุกข์ยากและการถูกทำร้ายทางกายและใจอันเนื่องมาจากการที่กฎกติกาดั้งอยู่บนฐานของความไม่รู้หรือตั้งอยู่บนฐานของมายาคติ เช่น กรอบกติกาที่ตั้งอยู่บนฐานที่บอกว่าคน “ปกติ” เป็นรักต่างเพศหรือว่าเป็น **Heterosexual** ทำให้หลายคนที่นั่งอยู่ในห้องนี้รู้สึกแย่ แสดงตัวตนออกมาไม่ได้ บางคนที่นั่งอยู่ในนี้คือนักกิจกรรมเรื่องความหลากหลายทางเพศแต่ไม่สามารถแสดงออกโดยเปิดเผยได้กับคนทั่วไปในสังคมหรือแม้แต่คนในครอบครัว

กฎกติกาแบบนี้ทำร้ายตัวตนของเรา ทำร้ายจิตวิญญาณของเรา อย่างมหาศาล แต่พูดด้วยภาษาแบบนี้ คนนอกห้องเขาไม่เข้าใจเพราะเชื่อว่าอะไรที่ไม่ชัดเจนว่าเป็นชายหรือหญิงหรือคนที่ไม่ได้เป็นรักต่างเพศเป็นคนผิดปกติ มายาคติว่าสังคมมีระเบียบที่ชัดเจนและเรียบง่าย เช่นนี้ไม่มีที่ให้ความแตกต่างหลากหลายที่ซับซ้อน ซึ่งเป็นสภาพของสังคมของเรามากกว่าความชัดเจน และทำให้หลายๆ คนมองไม่เห็น

หรือไม่พยายามจะมองว่าเพื่อนร่วมสังคมของตนเป็นอย่างไร แต่กลับไปคาดหวังให้คนอื่น ๆ เป็นตามความเชื่อของตน ตัวอย่างเช่น การที่รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 ที่เชื่อกันว่าเป็นฉบับประชาชน มีกฎกติกาที่เกี่ยวข้องกับการคัดสรรคนที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลไม่ให้เกิดฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลมีอำนาจผูกขาดมหาศาล มีความเชื่อพื้นฐานว่า จะมีคนใหม่ที่ดีและมีความยุติธรรมไม่ฝักใฝ่อำนาจทางการเมืองแบบเดิม ๆ เข้าสู่ระบบการเมือง แต่ของจริงที่ได้คือคนที่ตกทอดจากแบบเดิมๆ เข้ามาสู่ระบบการเมือง ซึ่งไม่ว่าจะออกแบบกฎกติกาอย่างไร ในที่สุดแล้วไม่เป็นไปตามที่ออกแบบ เพราะว่ามีจินตภาพของการเมืองที่ผิดเพี้ยน

คนในสังคมมีจินตภาพเกี่ยวกับมนุษย์ค่อนข้างคลาดเคลื่อน เพราะว่ามันจะเชื่อว่ามนุษย์มีความเหมือนกัน เกิดเป็นคนก็เหมือนกัน คือมีความต้องการพื้นฐานแบบเดียวกันว่า ต้องกินอาหาร ต้องการอากาศหายใจ ต้องมีน้ำดื่ม ต้องนอน ต้องขับถ่าย สืบพันธุ์ แม้แต่คนที่คิดว่าตัวเองมีความคิดที่ก้าวหน้าแล้วก็มีอาการทำนองนี้ คือเวลาที่เราคิดว่ามนุษย์เป็นอย่างไร เรามีแนวโน้มจะเอาตัวเองเป็นตัวตั้ง แล้วก็คิดว่าคนอื่น ๆ ก็เหมือนกับเรา อยากได้อะไร ชอบอะไร คนอื่นก็น่าจะหรือควรจะชอบแบบนั้นด้วย ซึ่งแบบนั้นมาจากมายาคติเกี่ยวกับความเหมือน เราเชื่อว่ามนุษย์เหมือน จริงอยู่มนุษย์อาจจะเหมือนกัน ในแง่ของความต้องการพื้นฐานบางประการ เช่นความต้องการสารอาหาร น้ำ การพักผ่อน ฯลฯ แต่เรามาไกลจากธรรมชาติและ ถูกปรุงแต่งเสียจนกระทั่ง ในที่สุดแล้วการสนองความต้องการพื้นฐานที่เหมือนกันถูกสนองโดยอะไรที่ต่างกัน เช่น การสนองความหิวของคนต่างกลุ่มต่างวัฒนธรรมถูกสนองโดยชนิดและรสชาติที่ต่างกัน คนจำนวนมากที่ไม่ได้มีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจไม่พึงพอใจเพียงการมีอาหารอะไร

ก็ได้กิน ทำให้ความหิวของคนมีลักษณะเฉพาะและหลากหลายหรือความต้องการความรักที่ใครๆ บอกว่าเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการ แต่รูปแบบและรายละเอียดของความรักที่จะสนองความต้องการของเราไม่เหมือนกัน คือในรายละเอียดมันไม่เหมือนกัน ในท้ายที่สุดแล้วมนุษย์มีความต่างในแง่ของการสนองความต้องการพื้นฐาน มนุษย์มี Basic needs เหมือนกันแต่การตอบสนองความต้องการพื้นฐานต่างกัน ซึ่งการตอบสนองต่อความต้องการที่ต่างกันนี้ นำมาสู่การโต้เถียงมากมายหลายประการอย่างที่เราพูดถึงในวันนี้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความรัก เรื่องของรูปแบบการอยู่ร่วมกัน เรื่องของความเป็นครอบครัวและอะไรอีกหลายอย่าง เราพูดคำเดียวกันแต่จริง ๆ แล้ว สิ่งที่จะสนองตัวเราแต่ละคนแตกต่างกัน

ทีนี้ปัญหาคือว่าเราอยู่ในโลกที่คนจำนวนมาก (ซึ่งอาจไม่ใช่คนส่วนใหญ่) มีความเชื่อว่ามนุษย์มีความเหมือนกัน ในด้านเพศสภาพและเพศวิถีว่า มนุษย์ถูกแบ่งออกเป็น 2 เพศ และ/หรือเพศสภาพเท่านั้น คือชายกับหญิง ท่านทั้งหลายที่สนใจในประเด็นแบบนี้เคยสงสัยบ้างไหมว่า คนหลายกลุ่ม เช่น พวกที่ทำงานในเรื่องสตรีนิยมพูดกันมาเป็นสิบๆ ปีแล้ว **ทำไมคนยังไม่เข้าใจสักทีว่าความเป็นชายความเป็นหญิงเป็นสิ่งสร้าง และมนุษย์เป็นได้มากกว่าชายและหญิง** ท่านสงสัยไหมว่าเรื่องพวกนี้พูดแล้วทำไมไม่ไปไหน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเพศสภาพและเพศวิถีในความเข้าใจของคนทั่วไป ถูกเชื่อมโยงกับการสืบพันธุ์ ซึ่งความเป็นชายความเป็นหญิงรวมทั้งเรื่องเพศ เชื่อมโยงกับการสืบพันธุ์ ทีนี้การสืบพันธุ์ของมนุษย์ยังต้องเกี่ยวข้องกับชายกับหญิงในเชิงสรีระ

เมื่อเรื่องเพศสภาพ เพศและเพศวิถีถูกเชื่อมโยงหรือทำให้เป็นเรื่องเดียวกับการสืบพันธุ์ คือความเป็นชาย ความเป็นหญิง การร่วมเพศ

และเพศสัมพันธ์ถูกเข้าใจว่าดำรงอยู่และเป็นไปเพื่อการผลิตสมาชิกใหม่ หรือการสืบทอดเผ่าพันธุ์มนุษย์ เลยทำให้อะไรที่ไม่เชื่อมโยงกับกรอบ การมองเห็นเป็นเรื่องที่เข้าใจไม่ได้หรือผิดแปลกไป คนจึงไม่สามารถจะ เข้าใจได้ว่า เรื่องของเพศสภาพและเพศวิถีที่ถูกสร้าง มนุษย์สามารถ จะเป็นและทำอะไรได้มากกว่ากรอบแคบๆ ตามการมองเรื่องเพศโดย เชื่อมโยงกับการสืบพันธุ์ แต่คนจำนวนมากก็เชื่อหรือเห็นได้เพียงว่า โลกนี้ต้องแบ่งออกเป็นชายกับหญิง แล้วก็อยู่กันเพื่อเจริญพันธุ์ เพื่อสร้าง เผ่าพันธุ์มนุษย์ให้ดำรงอยู่ได้ต่อไป

ในโลกที่ความเชื่อเช่นนี้ผูกขาดความคิดและการมองโลกของคน ทำให้ยากที่จะสื่อสารกัน ว่ามีคนที่ไม่ใช่ชายไม่ใช่หญิงตามความเข้าใจ ที่ตัดความซับซ้อนของสรีระและการนิยามตนเองหรือคนที่ไม่ได้รักคนที่ มีเพศสภาพตรงข้าม ไม่ได้เป็นรักต่างเพศแต่มีรสนิยมนแบบอื่น มีการ กระทำและสัมพันธ์กับผู้คนในรูปแบบที่ต่างไป

จริงแล้วสังคมไทยก็ดูเหมือนจะใจดีอยู่พอสมควร เพราะอุตสาหกรรม มีคำที่เรียกว่าเพศที่สาม อะไรที่ไม่รู้จักและไม่อยู่ในกรอบสองเพศ สภาพก็ถูกจัดให้เป็นเพศที่สาม เพศที่สามจึงเหมือนกับตัวเลือก “อื่นๆ” ในแบบสอบถาม ที่เราจับเอาอะไรก็ตามที่ไม่สอดคล้องกับตัวเลือกที่มี ไปใส่ไว้และครอบคลุมอะไรหลายอย่างที่เราไม่เข้าใจและไม่คุ้นเคย ถ้าเลือกเอาเพศที่สามมานับกันจริงๆ เราอาจจะเห็นว่าคนที่ถูกจัดให้ เป็นเพศที่สามมีมากกว่าคนที่เราเห็นว่าเป็นชายหญิงก็ได้ เพราะอะไร ก็ไม่รู้ถูกจัดให้เป็นเพศที่สามหมด คนข้ามเพศก็คือเพศที่สาม เกย์ก็เพศ ที่สาม เลสเบี้ยนก็เป็นเพศที่สาม จนในที่สุดแล้วเพศที่สาม มันจะใหญ่ และมีจำนวนมากกว่าใคร

แต่อย่างไรก็ตาม พอมาพูดถึงกรอบกติกาใหญ่ของการอยู่ร่วมกัน จินตภาพของความเป็นมนุษย์เข้ามาจำกัดกรอบและกติกาที่ว่า เราได้

เห็นการกำหนดสิทธิของคนในสังคมตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 แต่ลองดูให้ดี ๆ จะเห็นว่าสิทธิตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ส่วนใหญ่เป็นสิทธิในเชิงนามธรรม ซึ่งทำให้เกิดปัญหาเมื่อเจอเข้ากับกลุ่มคนที่แตกต่างกันหลากหลายมากกว่าที่กำหนด เพราะฉะนั้นเวลาที่จะมีการต่อสู้ไม่ว่าจะเป็นประเด็นเรื่องการแต่งงานของคนที่มีเพศสภาพเดียวกัน คือว่าถ้าเราอยากให้มีกฎหมายรับรองการแต่งงานของคนเพศเดียวกันก็จะมีคนบอกว่าง่ายมากเพราะมีสิทธิหลายประการที่รับรองโดยรัฐธรรมนูญซึ่งสามารถจะถูกดึงออกมาใช้ได้ แต่จริงๆ แล้วดึงออกมาใช้ไม่ได้เพราะว่าในประเทศไทย กฎหมายและระเบียบข้อบังคับของรัฐเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่น่าจะไม่ได้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เรียกว่ากฎหมายครอบครัวก็มีหลายเรื่องที่จะท่อนความไม่เท่าเทียมระหว่างชายหญิง ทั้งที่ถูกแก้ไขให้สอดคล้องกับการรับรองความเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2517

ยังมีกฎบ้าง บอๆ ทั้งหลายทั้งปวง เช่น ตัวอย่างที่เราพูดถึงในวันนี้กันหลายครั้ง คือการที่คนที่แสดงออกไม่ตรงกับเพศสภาพที่สังคมกำหนด อาจจะถูกตัดสิทธิในเรื่องหลายเรื่อง เช่น การเข้าเรียนในสถาบันแห่งหนึ่ง ทั้งที่รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 ห้ามการเลือกปฏิบัติบนฐานต่างๆ มากมาย คือเรามีกฎหมายและข้อบังคับย่อยที่ไม่ได้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้นเวลาที่ท่านบอกว่า เราอยากจะต้องทำให้เกิดกฎหมายหลายประการที่รับรองความหลากหลายทางเพศ ถ้าไปหารือกับนักกฎหมาย นักกฎหมายบอกว่าสบายมาก เพราะรัฐธรรมนูญรับรอง เอาเข้าจริงๆ ทำไม่ได้เพราะในสังคมไทย กฎหมายลูกใหญ่กว่าแม่เสมอ เพราะเวลาร่างรัฐธรรมนูญมักจะกำกับหลายมาตราในเรื่องสิทธิว่าให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เมื่อไม่มีกฎหมายลูกกำหนดสิทธิต่างๆ ที่ตื่นเต้นกันก็กลายเป็นเพียงตัวหนังสือที่ไม่มีผลในทางปฏิบัติ

ตกลงว่าแม่หรือลูกใครใหญ่กว่ากัน

ในที่สุดแล้ว คือจินตภาพที่เกี่ยวกับมนุษย์ว่า มนุษย์ทุกคนมีความเหมือนกัน มนุษย์ทุกคนต้องเป็นชายหรือเป็นหญิงเท่านั้นได้เข้ามากุมความเชื่อ เข้ามากุมการออกแบบกฎกติกาในการอยู่ร่วมกันของเราในรูปแบบต่างๆ ทั้งรัฐธรรมนูญและกฎหมาย จินตภาพที่ว่าควรจะถูกตั้งคำถามว่าเป็นความรู้หรือเป็นมายาคติเป็นการลดทอนความซับซ้อนของสังคมการเมืองเพื่อให้เข้าใจได้ง่าย ๆ

สังคมไทย (และอีกหลายๆ สังคม) เป็นสังคมที่แปลก เพราะแทนที่จะล้มตาขึ้นมองว่า คนในสังคมเป็นอย่างไร มีความแตกต่างกันอย่างไร มีอะไรที่เหมือนกัน ที่ต่างกัน เรากลับไปใช้จินตภาพเกี่ยวกับความเหมือน (ว่าคนทุกคนเหมือนกันและเพราะฉันชอบอย่างนี้ เป็นอย่างนี้ คนอื่นๆ ก็ต้องชอบและเป็นเหมือนฉันด้วย) มาเป็นตัวตั้งในการกำหนดกรอบกติกา แล้วก็เที่ยวไปบังคับให้คนที่มีความแตกต่างเข้าไปอยู่ในกรอบซึ่งเรากำหนดบนฐานของความเชื่อในความเหมือน เช่น ความเชื่อว่าคนทุกคนในทุกที่ของประเทศไทยมีวิถีชีวิตและความเชื่อเหมือนกัน พูดภาษาเดียวกัน มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาแบบเดียวกัน ได้นำไปสู่ปัญหามากมายหลายประการที่เราเห็นเป็นความขัดแย้งและความรุนแรงของคนต่างชาติพันธุ์และศาสนา เป็นต้น

เพราะฉะนั้นตอนนี้ก็ถึงเวลาแล้วที่เราล้มตามองเห็นว่าโลกนี้เต็มไปด้วยความหลากหลาย ความหลากหลายหลายประการในเรื่องที่คนอาจจะยอมรับไม่ได้ อย่างเรื่องศาสนาและชาติพันธุ์อาจเป็นเรื่องที่หลายคนซึ่งมองว่าคนไทยต้องเป็นแบบเดียวกัน มองเห็นคนที่ต่างไปเป็นคนอื่นและไม่ให้ที่ทางกับคนร่วมสังคมที่ไม่เหมือนกับตัวเอง เรื่องชาติพันธุ์อาจจะพอสื่อสารกับคนในสังคมได้บ้าง ในขณะที่เรื่องเพศและเพศวิถีเป็นเรื่องหนักหนากว่า เพราะเกี่ยวข้องกับมาตรฐานความ

ถูกต้องดีงามเชิงศีลธรรมและศาสนา ทำให้เป็นเรื่องที่ยอมรับได้ยาก

สำหรับคนที่ยอมรับในความหลากหลายทางเพศอยู่แล้วตระหนักในความหลากหลายทางเพศอยู่แล้ว ดิฉันให้การบ้านไปคิดต่อ 3 เรื่องข้อแรก เวลาที่เราบอกว่าคนในสังคมควรจะยอมรับความหลากหลายทางเพศ เราซึ่งยอมรับในความหลากหลายทางเพศ ตระหนักหรือไม่ว่าคนที่เราเรียกว่า “เรา” ก็มีความหลากหลาย อย่างเช่น LGBT ที่เราพูดถึงมีความหลากหลาย เช่น G ตัวเดียวแปลว่าอะไร คนที่มองว่าตัวเองเป็นเกย์หรือถูกจัดว่าเป็นเกย์เหมือนกันไหม มีคนที่บอกว่า ฉันเป็นโอโมเซ็กซ์ชวล อยากเห็นกฎหมายรับรองการแต่งงานของเพศเดียวกัน แต่ก็มีคนที่เห็นว่า รูปแบบการอยู่ร่วมกันเป็นเรื่องส่วนตัวที่ไม่อยากให้รัฐเข้ามายุ่ง หรือมองว่าการเป็นเกย์ไม่จำเป็นต้องยึดกติกาเรื่องเพศแบบรักต่างเพศที่ต้องรักเดียวใจเดียวอยู่กันชั่วชีวิต แต่เกย์หลายคนบอกว่าต้องการจะเลือกวิถีของตนเอง

คำถามของดิฉันคือ เรารับความต่างระหว่าง “เรา” ได้หรือไม่ เรารับได้ไหมจะที่มีการทะเลาะเบาะแว้งในประเด็นต่างๆ ในหมู่คนร่วมอัตลักษณ์ เพราะเห็นเหมือนกันบ้าง ต่างกันบ้าง ทั้งหมดนี้แท้ที่จริงแล้วมันเป็นความเข้มแข็งแบบหนึ่ง แต่เป็นความเข้มแข็งที่มาจากฐานซึ่งต่างจากฐานแบบเดิมที่เราเข้าใจ คือพวกเราเข้าใจว่าความเข้มแข็งคือความเหมือน พวกเราต้องเป็นเอกภาพออกมาพูดด้วยเสียงเดียวกัน

โจทย์แรกของดิฉันคือ ถ้าเราพูดถึงเรื่องความหลากหลายทางเพศแล้วเราเรียกร้องให้คนในสังคมนี้ยอมรับในความหลากหลายทางเพศ เรายอมรับในความหลากหลายระหว่างเราไหม เพราะฉะนั้น ในที่สุดแล้วถ้าจะบังคับว่าบุคคลที่เชื่อในความหลากหลายทางเพศต้องพูดด้วยเสียงเดียวกัน ต้องให้เป็นชุมชนเพื่อให้เกิดพลังพัฒนาเป็นเอกภาพความพินาศรออยู่ข้างหน้า เพราะสุดท้ายแล้วเราจะไม่ต่างอะไรกับคน

ที่อยู่นอกห้องนี้ที่มีความเป็นเผด็จการในทางความคิดอย่างสุดๆ ถ้าจะ
อยู่กับความหลากหลายและเรียกร้องให้คนอยู่กับความหลากหลาย
เราก็ต้องอยู่กับความหลากหลายทั้ง “ภายใน” และ “ภายนอก” ได้เช่น
เดียวกัน

โจทย์ข้อที่ 2 ในเมื่อเราพูดถึงความหลากหลาย เราพูดถึงปัญหา
เฉพาะหลายประการใน LGBT ของสังคมไทย แปลว่า LGBT กำลัง
เรียกร้องสิทธิเฉพาะของกลุ่มท่าน ไปคิดให้ดีๆ นะ ยิ่งในเวลาแบบนี้
ในเวลาที่จะเกิดการปฏิรูปการเมืองขึ้น อาจจะต้องไปคิดดูดีๆ ว่าเรา
ต้องการอะไร เราต้องการสิทธิเฉพาะกลุ่ม เราต้องการการปกป้องโดย
รัฐที่เป็นเรื่องเฉพาะอย่างนั้นรึเปล่า ถ้าต้องการอย่างนั้น การเคลื่อนก็
จะเป็นแบบหนึ่งและคงต้องทำงานหนัก แต่ถ้าเราพูดด้วยภาษาสิทธิ
มนุษยชนกระแสหลัก คือขอไปพ่วงตามสิทธิที่เป็นนามธรรมทั้งหลาย
อาจจะง่ายกว่า

ถ้าดูความเฉพาะเจาะจงที่จับใส่ลงในกรอบกติกาใหญ่เป็นเรื่องๆ
แต่ในหลายเวลาก็ทำให้เกิดปัญหา เพราะเรื่องเฉพาะเหล่านี้ล๊อคกันไป
ล๊อคกันมาจนกลายเป็นตึกกันเอง

โจทย์ข้อที่ 2 ที่ฝากให้คิดต่อคือในเวลาอย่างนี้ต้องการอะไร
ที่เฉพาะเจาะจงหรือเปล่า

โจทย์ข้อที่ 3 ในความหลากหลายทางเพศสภาพ เพศวิถี มีความ
ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งแปลว่าในขบวนการ LGBT มีคนที่ไม่สามารถพูดหรือ
แสดงออกได้โดยไม่สนใจกรอบหรือการตัดสินใจทางสังคมอยู่เยอะ มีคนที่
ไม่สามารถจะ Come Out (เปิดเผยตัวให้เป็นที่รับรู้) ออกมาบอกว่า
ฉันเป็นกะเทยหรือว่าเป็นหญิงรักหญิง ทำอย่างนั้นไม่ได้ด้วยข้อจำกัด
หลายประการ เพราะความไม่เท่าเทียมในทางสังคมและเศรษฐกิจ การ
ที่จะออกมาเป็นขบถต้องอาศัยต้นทุนสูงมากที่หลายคนไม่มี

ปิดท้ายว่าในที่สุดแล้ว คนที่บอกว่าจะทำงานวิชาการในประเด็นเรื่องความหลากหลายทางเพศสภาพและเพศวิถี ขอให้มีความใจกว้างและมีเมตตาธรรมให้มากๆ ในทางปัญญา ไม่เช่นนั้นคุณก็ไม่ต่างอะไรจากนักวิชาการกระแสหลัก/กระแสนายที่ใจคอคับแคบกับเรื่องความหลากหลายทางเพศสภาพและเพศวิถี มีสิ่งที่เรียกว่าเมตตาธรรมให้มากๆ แล้วโลกนี้จะดีขึ้น ขอขอบคุณค่ะ

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล

อาจารย์ใช้เวลา 32 นาที อาจารย์พูดปรัชญาปัญหาของสังคมไทยพื้นฐานว่าเป็นสังคมที่เชื่อในความเหมือน หลากๆ สังคมในโลกนี้ก็คงเป็นแบบนี้ แต่คำถามที่ท้าทายพวกเราในฐานะที่สนใจความหลากหลายทางเพศก็คือว่า ในเรื่องความเชื่อ ความเหมือน ซึ่งจริงๆ แล้วทำร้ายคนหลากหลายทางเพศอยู่ทุกวัน แต่พอมาถึงคราวของตัวเองแล้วก็กลับไปไม่รู้ตัวตัวเองนั้นมีซากเดนความคิดตรงนี้อยู่ เพราะฉะนั้นขณะที่ทำกิจกรรม คุณก็อาจจะกำลังทำร้ายพวกเรอยู่

เพราะฉะนั้น นี่คือ ความท้าทายสำคัญในทุกเรื่อง เวลาที่เราพูดถึงความหลากหลายมันมีความกว้างขวางมาก เรียนเชิญท่านวิทยากรท่านที่ 2 อาจารย์สันต์ สุวัจนราภินันท์

ดร.สันต์ สุวัจนราภินันท์

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายต่างประเทศ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ต้องชี้แจงกันว่า ทำไมนักสถาปัตย์ถึงมายุ่งเกี่ยวกับเพศ มาจูนวากันทำไม ต้องขออนุญาตว่าอาจจะหลุดคำภาษาอังกฤษออกไปบ้างขอภัยไว้ ณ ที่นี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำว่า **Sexualities** จะใช้ทับศัพท์

ดร.สันต์ สุวัจฉราภินันท์
 ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายต่างประเทศ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เพราะผมไม่ค่อยสะดวกใจที่จะใช้คำว่า “เพศภาวะ” หรือว่า “เพศวิถี”

สิ่งแรก ผมอยากจะย้อนกลับมาหัวข้อที่พูดถึงในวันนี้ก่อน คือ เรื่อง “สิทธิ” คำว่า “ความรู้” กับ “สิทธิ” ควรจะติดกันเลย ไม่ควรจะแยกจากกัน แต่สิ่งที่น่าคิดคือ ความรู้ที่เราไม่รู้หรือถูกพยายามทำให้เราไม่รู้ในสิ่งที่ควรรู้ดี การที่เรามีความหลากหลายทางความรู้ก่อให้เกิดอะไรบางอย่าง สิ่งที่ไม่รู้จะก่อให้เกิดเป็นความรู้ขึ้นมาได้อย่างไร สิ่งที่เราได้มาคือสิ่งที่เรารู้สึกว่าความรู้บางอย่างถูกทำให้หายไป ถูกลืมนไป หรือถูกกีดกันหรือ ที่เรียกว่าความรู้แบบ **Unified Knowledge** คือ ความรู้ที่ถูกทำให้เป็นหนึ่งเดียว อย่างที่อาจารย์ชลิดาภรณ์ได้พูดไปเมื่อสักครู่นี้ **Sexualities** มีบทบาทอย่างไรกับความหลากหลายทางความรู้

Sexualities สำหรับผมเหมือนเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่ง เป็นเสมือนวิธีการคิด วิธีการมอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผมว่าเป็น **Material** อย่างหนึ่ง ที่นี้สิ่งที่ผมสนใจ คือ **Sexualities** ก่อให้เกิดการสั่นคลอนขององค์ความรู้แบบหนึ่งเดียว เพราะว่าสะท้อนให้คิดถึง ความหลากหลาย ไม่ใช่เพียงหนึ่งเดียว ก่อให้เกิดคำถามว่า มีมากกว่าหนึ่งหรือเปล่า ที่นี้พอมีมากกว่าหนึ่งก็เริ่มที่จะเข้าไปถามว่า แล้วหนึ่งเดียวที่เราเคยคิดว่าเรามีอยู่คืออะไร

สิ่งที่น่าสนใจ คือ คำว่า **Sexualities** ไม่สามารถแสดงออกได้ถึงตัวเอง หมายความว่า เราจะไม่ว่าอะไรคือเกย์ อะไรคือเลสเบียน อะไรคือ **Heterosexual** หรือ **Homosexual** ด้วยตัวเอง ลักษณะต่างๆ จะต้องทำอะไรบางอย่างเพื่อแสดงตัวผ่านออกมา ลักษณะเหล่านี้ต้องใช้เครื่องมือบางอย่างสื่อสารออกมาครับ เช่นลักษณะของเครื่องแต่งกาย ลักษณะการพูด ลักษณะท่าทางต่างๆ หรือว่าผ่าน “ภาพตัวแทน” (Representation) เพื่อสื่อความ

สิ่งหนึ่งที่เข้ามามีบทบาทอย่างสูงก็คือว่า **Sexualities** ถูกผลิตออกมาผ่านร่างกายของเรา ผ่านท่าทางของเรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่เราเอาตัวของเราหรือร่างกายของเรา ไปยืนไปนั่ง ไปนอน ไปทำอะไรบางอย่างบนพื้นที่ นั้นแสดงว่าเรากำลังใช้ร่างกายของเราในลักษณะที่เป็น “ตัวแทน” ส่งผลให้ **Sexualities** สามารถถูกแสดงออกมา เกิดการสื่อความหมายซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจว่าใครเป็นใคร ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่าง “การใช้ร่างกาย” และ “การใช้พื้นที่” คือจุดร่วมที่สำคัญและเป็นจุดที่ผมสนใจ โดยนำเอาองค์ความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรม ที่ว่างและพื้นที่เข้ามา เพื่อทำความเข้าใจ หรือเพื่อใช้อธิบายสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น

วิธีการที่ผมคิดพิจารณาถึงจุดร่วมตรงนี้ ผมแบ่งออกเป็น 2 วิธี วิธีแรกใช้คุณลักษณะของที่ว่าง (Space) มาเป็นแว่นขยายหรือเป็นกรอบมองเพื่ออธิบายและทำความเข้าใจ **Sexualities** วิธีที่สองใช้คุณลักษณะของ **Sexualities** มาเป็นแว่นขยายหรือเพื่ออธิบายและทำความเข้าใจที่ว่าง

วิธีแรก คือนำคำว่า **Sexualities** ตั้งไว้ แล้วนำคุณลักษณะของที่ว่างมาเป็นกรอบมองส่องผ่านเข้าไป (Run-through) ดูเนื้อหาของ **Sexualities** เนื่องจากคุณลักษณะของที่ว่างนอกจากจะสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่เรียกว่า “พื้นที่” ทางนามธรรม คืออาจจะไม่มีอยู่จริง ไม่สามารถจับต้องได้ แต่มีความรู้สึกถึง ตระหนักถึงและมีผลกระทบต่ตัวเรา คุณลักษณะของที่ว่างนี้ทำให้ผมเข้าใจคำว่า **Sexualities** ในลักษณะที่เป็นพื้นที่ทางนามธรรม พื้นที่นามธรรมที่ว่านี้มีลักษณะเหมือนกับสนามกว้างๆ ที่คลุมตัวเราอยู่ ล่องลอยอยู่ในอากาศ เหมือนอย่างที่เราอาจารย์ใช้คำว่า “จินตภาพ” เมื่อสักครู่ สำหรับผมคุณลักษณะของที่ว่างส่งผลให้เราเห็นว่า สนามนามธรรมของ **Sexualities** นี้ไม่ใช่สนาม

นึ่งๆ แต่ทว่าเป็นสนามที่มีพลังในการควบคุมลักษณะต่างๆ ของเราในการใช้ร่างกาย และในการใช้พื้นที่จริงๆ แน่แน่นอนนอกจากจะมีพลังในการควบคุมเราแล้วยังส่งผลให้เกิดการแหวกกฎเกิดการต่อต้านการควบคุมต่างๆ ด้วย ดังนั้นสนามนี้จึงอาจกล่าวได้ว่ามีทั้งแรงกระทำและแรงต่อต้านวิ่งวนไปวนมาอยู่ในสนามนี้

ต่อมาคือ ทำให้เราเห็นถึงการครอบครองตรงกลางของสนาม อันนั้น เมื่อเกิดการกำหนดขอบเขตก็จะส่งผลให้เกิดการกำหนดจุดศูนย์กลาง ซึ่งส่งผลให้เกิดการแบ่งแยกหรือขีดกรอบของขอบเขตนั้น คือก่อให้เกิดการสร้างสิ่งที่เรียกว่า **“พื้นที่ชายขอบ”** คือพื้นที่ที่อยู่ในบริเวณของขอบๆ สนามที่มีการกำหนดจุดศูนย์กลางที่แน่นอนนั้นแหละ ชายขอบของสนาม หมายความว่า คุณลักษณะของที่ว่าง (หรือในจุดนี้ผมใช้ในความหมายว่าเป็นคุณลักษณะของพื้นที่นามธรรม) ทำให้ผมเห็นภาพเหล่านี้ชัดขึ้น ว่าใครอยู่ตรงกลาง ใครอยู่ชายขอบ

สมมติว่า ถ้าลองมองลงไปบนพื้น เราคงเห็นว่าบนพื้นถูกสร้างและกำหนดจากระบบที่เรียกว่า **Grid** (สิ่งที่ครอบคลุมไว้) เป็นลักษณะของโครงสร้างชนิดหนึ่งที่พยายามครอบหรือยึดโยงสิ่งต่างๆ เข้าไว้ด้วยกันอย่างมีระบบระเบียบและทั้งหมดนี้วางอยู่บนพื้นทั้งหมดและเราอยู่บนระบบ **Grid** อันนั้น แต่ทว่าเพี้ยนเป็น ระบบ **Grid** ที่มองไม่เห็น ที่สลดผล่านไป และคลุมอยู่บนตัวเราทุกคน เช่น ระบบ **Grid** ที่ว่าด้วยเรื่องกฎหมาย ระบบ **Grid** ที่ว่าด้วยเรื่องบรรทัดฐานค่านิยมต่างๆ ระบบ **Grid** เหล่านี้อยู่ในลักษณะเดียวกับสิ่งที่ผมเรียกว่า **“สนามนามธรรมที่มีพลังวนเวียนอยู่”** ที่นี้พอเข้ามาอยู่ใกล้กับตัวเราขึ้นมา ก็คือ ดูเฉพาะตัวเรากับคนที่อยู่ใกล้กับตัวเรา เช่น ญาติ เพื่อน แฟนหรือแม้แต่คนแปลกหน้าหรือในลักษณะที่เราเรียกว่า **“ความสัมพันธ์”** ทว่าเน้นถึงเรื่อง **Sexual Relations** นั้นหมายความว่าคนที่คนสองคน

มีความสัมพันธ์กัน ไม่ใช่จะเน้นถึงการมีเพศสัมพันธ์กันอย่างเดียว แต่เป็น ความสัมพันธ์ทางเพศ (เช่น ความรู้สึกมีส่วนร่วมหรือมีส่วนต่าง มีการเรียนรู้ รับรู้ และสื่อความหมายที่เกี่ยวกับ **Sexualities** ระหว่างกัน) รวมไปถึงลักษณะของท่าทีที่เราให้กัน ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ทางเพื่อนว่าเราคบกันอย่างไร (ยอมรับในความเหมือนหรือความต่างนั้นๆ หรือไม่) รวมไปถึงท่าทางของเราด้วยว่าเป็นอย่างไร เช่น ท่าทางในการมอง นั่ง จับมืออะไรต่างๆ สนานนามธรรมนี้จะกลายเป็นกรอบที่ทำให้เกิดอะไรขึ้นบางอย่างระหว่างคนสองคนบ้าง (หรือมากกว่าสองคนบ้าง) ทำให้เรา มองเห็นความจริงๆ แล้ว **Sexualities** นี้หลุดออกไป หรือมีความหมายมากกว่าแค่เรื่อง เพศสัมพันธ์ หรือการกระทำทางเพศแต่เพียงอย่างเดียว แต่รวมไปถึงสิ่งหลายๆ อย่างที่ผนวกเข้ามา (เช่น มิติทางร่างกาย มิติทางสังคม มิติทางวัฒนธรรม มิติทางการใช้ภาพตัวแทน มิติทางความคิดจิตสำนึก) กลายเป็นระบบ **Grid** ในลักษณะตาข่ายที่ล่องลอยและคลุมอยู่บนตัวเรา

ส่วนสุดท้ายที่ผมมองเห็นในเรื่องของคุณลักษณะของที่ว่างที่เข้ามามีบทบาทกับตัว **Sexualities** ก็คือ เมื่อสักครู่นี้ผมพูดในขอบเขตของความสัมพันธ์ระหว่างเรากับคนอื่นๆ ในส่วนนี้ผมจะพูดถึงในขอบเขตของตัวเราเองคนเดียว ร่างๆ เดียว คือทำให้เราเห็นความจริงแล้ว การที่ผมบอกว่า **Sexualities** ต้องแสดงออกบางอย่างผ่านร่างกายทำให้เราเห็นความจริง แล้วคุณลักษณะของที่ว่างทำให้เราตระหนักได้ว่าเส้นรอบๆ ในสนามนามธรรมพวกนี้มันวิ่งเข้ามาหาตัวเรา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ ค่านิยม ที่มาบอก มากำหนดเราว่าจะต้องแต่งกายอย่างนั้นอย่างนี้ แต่ในขณะเดียวกัน เมื่อเรากำลังพิจารณาในระดับของตัวเรา เรากำลังจะพิจารณาว่า เราสามารถทำอะไรและไม่ทำอะไรได้บ้าง นั่นหมายความว่าสิ่งที่วิ่งเข้ามาหาเรา ในตัวเรา

สามารถที่จะเลือกทำ เลือกที่จะไม่ทำอะไรได้บ้าง จุดนี้เป็นจุดหนึ่งที่ทำให้เกิดคำว่า **“สิทธิ”** ด้วยครับ ว่าเราจะเลือกทำหรือไม่เลือกทำอะไรของเรา จุดนี้เป็นประเด็นที่ทำให้เกิด **“ความรู้”** ขึ้น

ที่นี้สมมติว่าเราตั้งใหม่สลักกันใหม่ เอาคำว่าพื้นที่ที่ว่างตั้งเอาไว้ แล้วเอาคำว่า **Sexualities** หรือในที่นี้น่าจะให้ความหมายว่า คุณลักษณะของความสัมพันธ์ทางเพศมาเป็นแนวขยายเพื่อที่จะดูว่าทำให้เรามองเห็นเรื่องราวเกี่ยวกับพื้นที่ที่ว่างต่างออกไปจากเดิมอย่างไร

ประการแรกทำให้เราเห็นว่า ในหลายๆ พื้นที่ๆ เรามองว่าเป็นพื้นที่ที่เกิดขึ้นดำเนินเป็นปกติอยู่แล้วทุกวัน จริงๆ แล้วมี **“รหัส”** อะไรบางอย่างที่ซ่อนอยู่ แล้ว **“รหัส”** เหล่านั้นหรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็นกฎเกณฑ์อะไรต่างๆ ถูกฝังลึกถูกผนวกเข้าไปในพื้นที่ตรงนั้น โดยที่บางทีเราไม่รู้ บางทีเราลืมไปว่ามีรหัสเหล่านั้นอยู่ด้วย ซึ่งทำให้เราถือปฏิบัติตามรหัสนั้นๆ สืบต่อกันมาจนเคยชิน ยกตัวอย่างเช่น พื้นที่สาธารณะ การที่เราจับมือถือแขนกันระหว่างผู้ชาย-ผู้ชาย จับมือถือแขนกันระหว่างผู้หญิง-ผู้หญิง จับมือถือแขนกันบนพื้นที่สาธารณะ มีคนเริ่มมองมีคนเริ่มหันไปเหลียวมองว่าเกิดอะไรขึ้น พื้นที่เหล่านั้นถูกรหัสบางอย่างพื้นที่ที่ถูกผนวกเข้ากับระบบวิธีคิดอะไรบางอย่างที่ถูกฝังลงไปแล้วตั้งแต่ต้นในพื้นที่เหล่านั้น ถ้าเราตั้งคำถามกับวิธีคิดหรือรหัสเหล่านั้น เสมือนว่าถ้าสมมติว่าความรู้เดิมที่เราบอกว่ามีองค์ความรู้เดียว บอกว่าการใช้พื้นที่ในที่สาธารณะจะต้องเป็นอย่างนั้นอย่างนี้เท่านั้นไม่มีแบบอื่น แต่ถ้าเกิดเราเกิดรู้ว่ามีแนวคิดแบบอื่น หรือเรามีความรู้แบบอื่น เราอาจจะมอง คิด และเห็น วิธีการใช้พื้นที่แบบอื่น เริ่มเข้าไปมองว่าจริงๆ แล้วมันอาจจะมีความที่อะไรบางอย่างที่ซ่อนๆ อยู่ริเปล่า ลึกๆ แล้วในสังคมเราอาจจะพื้นที่โรงหนังชั้นสอง หมายถึงอะไร ในสวนสาธารณะถูกมองเป็นอีกมุมหนึ่งแทนที่จะเป็นสถานที่ออกกำลังกาย

อย่างเดียวนะ บางทีการมองกลับเป็นการมองแต่ไม่เห็นเพราะเราไม่รู้ว่า เราจะเริ่มมองจากอะไร ที่นี้พอเรามีประเด็นที่จะมองได้ เราจะเห็นได้ชัดขึ้นเกิดจากการตั้งคำถาม เกิดจากการสั่นคลอนขององค์ความรู้เดิม เกิดการตั้งมุมมองเข้าไปมองในมุมใหม่ สิ่งเหล่านี้พอเราได้มองใหม่ ทำให้ได้เรียนรู้ เราได้เพิ่มองค์ความรู้ ขยายความรู้เดิมออกไป

ส่วนสุดท้ายที่จะบอกคือว่า ถ้าเกิดตัว **Sexualities** จะไปขยายหรืออธิบายพื้นที่ที่ว่างแบบใด ความสัมพันธ์ของสิ่งสองสิ่งนี้ส่วนสุดท้ายจะทำให้เราได้เห็นว่า **วิธีการเกิดขึ้นของพื้นที่ใหม่ๆ** เช่นพื้นที่ในเมืองเกิดขึ้นจากตัวตนของเราแต่ละคนที่เริ่มจะใช้การกระทำบางอย่างลงไปบนพื้นที่นั้น

จุดแรกคือ การตั้งคำถามกับพื้นที่เดิมว่ามีความเป็นมาเป็นไปอย่างไร

จุดที่สองคือ เราเริ่มที่จะมอง ตั้งข้อสังเกต แล้วเริ่มมองดูว่ามีอะไรซ่อนอยู่ในนั้นบ้าง

จุดที่สามก็คือว่า พอเราได้มองได้เห็นก็จะเริ่มที่จะเรียนรู้ว่าเกิดขึ้นมาอย่างไร

จุดที่สี่ก็คือว่า ในขณะนี้ เราจะค้นให้ลึกลงไปกว่านั้นว่าแต่ละอันที่เกิดขึ้น แต่ละพื้นที่-ที่ว่างที่เกิดขึ้น เกิดขึ้นจากอะไร ยกตัวอย่างเช่นว่า ในวงการวิชาการสถาปัตยกรรม จะมีวิธีการพิจารณาการใช้พื้นที่ ประเด็นคือ เป็นการพิจารณาถึง “วิธีการ” ของการใช้พื้นที่ และ “ใคร” เป็นเจ้าของหรือกำหนดใช้วิธีการเหล่านั้น “การใช้” ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อย่างไรบ้าง ยกตัวอย่าง ให้เราคิดถึงโต๊ะทำงานตัวหนึ่งที่เริ่มจากห้องทำงานเปล่าๆ มีโต๊ะทำงานอยู่โต๊ะหนึ่ง ทุกคนจะได้เหมือนกันหมด คือโต๊ะสีขาว หรือโต๊ะไม้ก็ได้ ที่นี้พอผมเอายาขี้ฉี่ผมมาตั้ง เอารูปมาตั้ง เอาแก้วน้ำผมมาวาง เอารูปน้องๆ แฟนๆ มาตั้งๆ

พื้นที่ตรงนั้นมันกลับกลายเป็นพื้นที่ของผมละ เป็นพื้นที่ที่ผมเอาตัวของผมเข้าไปวางเข้าไปตั้งอยู่ สมมติว่า ถ้าการใช้พื้นที่เหล่านี้ มีนัยยะที่ต้องการอะไรบางอย่างที่ส่งให้เห็นถึงเรื่องราวทางเพศ เรื่องราวของการที่เกิดความสัมพันธ์ทางเพศ เช่น การเข้าไปยืนอยู่ใต้ต้นไม้ในตอนกลางคืน หรือว่าการเข้าไปวิ่งในสวนสาธารณะในช่วงโพล้เพล้ สิ่งเหล่านี้มีลักษณะสำคัญอะไรบางอย่างที่สะท้อนให้เห็นว่า เรามีความต้องการที่จะใช้พื้นที่เพื่อสร้างอะไรบางอย่าง เพื่อที่จะก่อให้เกิดความหมายบางอย่างต่อพื้นที่เดิมนั้น แต่ถ้าเรามองว่า เป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกวันอยู่แล้ว แต่ว่าเป็นองค์ความรู้ที่ถูกมองข้ามไปว่าไม่ใช่ความรู้ที่ถูกมองข้ามไปว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรรู้ เป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือจากการ “เรียนรู้” ถ้าไปถามนักศึกษาศาสนาที่ศึกษากันมาห้าปี ไม่มีการเรียนรู้เรื่องแบบนี้ ไม่มีการพูดถึงว่า พื้นที่-ที่ว่างที่เกิดขึ้นต่างจากสิ่งที่คุณสร้างขึ้นอย่างไร ตัวสถาปัตยกรรมต่างกับพื้นที่อย่างไร สถาปัตยกรรมกับที่ว่างต่างกันอย่างไร สิ่งเหล่านี้ เขาจะไม่ถูกฝึกให้เห็น ฝึกให้รู้ ไม่ได้ถูกตั้งคำถามกับสิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นไป

ทีนี้ย้อนกลับไปที่หัวข้อที่ตั้งขึ้นคือ “ความหลากหลายทางเพศ” ความหลากหลายทางเพศสามารถถูกใช้เป็นความหลากหลายทางความรู้ได้อย่างไร สำหรับผมในมุมมองจากทางสถาปัตยกรรมโดยเฉพาะในเรื่อง “การใช้ร่างกาย-พื้นที่” อยากจะบอกว่า ความหลากหลายทางเพศสามารถถูกใช้เป็นเครื่องมือ เป็นแว่นขยายและเป็นกรอบวิธีคิดที่จะทำให้เรามีการสร้างองค์ความรู้ ขยายองค์ความรู้เดิมออกไปเป็นการหยิบยืมเอา หรือก็คือ บูรณาการ หยิบยืมองค์ความรู้อื่นเข้ามาเพื่อที่จะอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นที่ในมุมมองใหม่ๆ ขอขอบคุณครับ

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล

อาจารย์สันต์พูดถึงปรัชญา นำ Space (พื้นที่) มาเป็นตัวตั้ง แล้วนำ Sexuality Run-through มี Space แล้วนำเรื่องเพศวิถี ไม่มี เอส (S) ภาษาไทยมันไม่สามารถจะมีพหูพจน์ได้ เหยียดเข้าไป แต่ในทางกลับกันนำ Sexuality ตั้งไว้ แล้วนำ Space ไปครอบ Sexuality อาจารย์ช่วยเขียนออกมาให้เห็นชัดเจนด้วยนะคะ อย่างน้อยไปลงคอลัมน์ประชาไท สิ่งที่อาจารย์พูดน่าสนใจ แต่ว่ายังไม่ค่อยเข้าใจเท่าไร คิดว่าจะเป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการเกี่ยวกับเรื่อง Space (พื้นที่) และ Sexuality (เพศวิถี) มาก เพราะว่าเป็นเรื่องค่อนข้างใหม่

รศ.ดร.ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์

ตอนนี้มีคำที่หลากหลายมาก เกย์เองก็มีคำที่หลากหลาย คือขณะนี้ มีคำว่า Good Homosexual ใหม่นี่ มี MSM แล้วอาจารย์กฤตยาไปพบ M&M มันมีนิยาม มีความหลากหลายมากพออยู่แล้ว จริงๆ แล้วที่ได้ทำคือให้ชายในกลุ่มเข้ามาในอยู่ความหลากหลายทางเพศ

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล

ขอให้อาจารย์สันต์ตอบ

ดร.สันต์ สุวัจนารักษ์

คำานิยามน่าสนใจ เพราะว่า หากพูดถึงในแวดวงวิชาการ คำนิยามเป็นสิ่งที่ถูกสืบทอดต่อกันมาจากรุ่นต่อรุ่น หมายความว่านิยามถูกใช้แบบไหน วิธีการคิดเป็นอย่างไร กรอบความคิดเป็นอย่างไร เพื่อที่จะสร้างนิยามนี้ขึ้นมา การที่จะบอกว่าใช้นิยามอย่างไรส่งผลให้เห็นสองทางคือ เราจะทำให้เหมือนตามน้ำไปรีเปลา คือใช้ตามที่ถูกใช้มา

หมายความว่า เราสืบทอดความคิดดั้งเดิมของนิยามอันนี้เพื่อที่จะนำไปใช้ต่อ หรือเราจะใช้แบบทวนน้ำ คือเราไม่เห็นด้วยกับนิยามแบบนี้ เพื่อที่จะบอกว่าเราจะไม่ใช่ในแนวที่ถูกสร้างขึ้นเหมือนเดิม เพราะฉะนั้นนิยามจึงสำคัญในความหมายที่ว่าทำไมจะต้องรู้ก่อนว่าเราจะต้องใช้นิยามอะไร แต่ว่าอย่าเอานิยามเป็นตัวกำหนดวิธีการทำงานหรือการที่จะเข้าไปสู่ระบบวิจัย อันนี้มันจะต่างกันนะครับ การรู้นิยามหมายความว่าต้องตระหนักกว่าจะใช้วิธีคิดอะไร แต่อย่าให้วิธีคิดนั้นเป็นตัวกำหนดการทำงานของเรายกกันนะครับ

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล

คุณมารุต สาโรวาท เป็นอาจารย์เข้าใจว่าสอนวิชาการละคร มีประสบการณ์การถ่ายทำละคร จะมาเล่าประสบการณ์ตนเองในหัวข้อนี้ค่ะ

คุณมารุต สาโรวาท

ผู้กำกับละคร

สวัสดีครับทุกท่านนั่งอยู่ท่ามกลางอาจารย์ 3 ท่าน เป็นด็อกเตอร์ทั้ง 3 ท่าน พี่ต๋องก็มีความรู้มาก ความหลากหลายทางเพศอาจทำให้เกิดความหลากหลายทางความรู้ ก็ยังไม่คิดว่าตัวเองจะสามารถพูดอะไรออกมาได้เป็นประโยชน์มากนัก ตอนแรกที่นั่งฟังไปเรื่อยๆ ทั้ง 3 ท่าน พูดถึงระบบความคิดเป็นขั้นเป็นตอนมาก แต่ตอนนี้ขอให้มาฟังอะไรที่ไม่เป็นขั้นเป็นตอน นึกอะไรได้ก็พูดนะครับ

ขอบคุณเรื่องความรัก 7 ประการของอาจารย์จอน อึ้งภากรณ์มาก ต่อมามีความรู้สึกว่างานที่ต้องทำนั้นครับ ในบรรดาน้องๆ ในห้องนี้มีพี่แก่กว่าต๋องไม่กี่คน คนอื่นเด็กๆ กว่าทั้งนั้นเลย พี่ต๋องทำละครมาตั้งแต่ปี

คุณมารุต สาโรท
ผู้กำกับละคร

พ.ศ. 2529 เริ่มทำงานละครเวทีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 ตอนนั้นเรียนอยู่ธรรมศาสตร์ ปี พ.ศ. 2539 ก็มาเริ่มทำละครทีวี ทำมาเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบันนี้

พูดถึงความหลากหลายทางเพศ ตอนที่ยังเป็นเด็กดูละคร ปี พ.ศ. 2518 มีละครเรื่องหนึ่งซึ่ง คุณภัทราวดี ศรีไตรรัตน์ ทำเป็นครั้งแรก ในวงการละครทีวีไทยไม่ได้ยินเสียงบอกรบท นื่องๆ คงนึกภาพไม่ออกกว่า แต่ก่อนมีการบอกรบทกันอย่างไร มีเสียงลวดออกมาให้คนทางบ้านได้ยิน ผู้ชมทางบ้านรู้ก่อนว่าตัวละครตัวนี้ต่อไปจะพูดอะไร ปรากฏว่าละครเรื่อง “ไฟฟ้า” ของคุณเล็ก ตัวละครทำความเข้าใจบทบาทก่อน ไม่มีการบอกรบท

เนื้อหาในละครมีครอบครัวที่มีการอยู่ร่วมกันของเกย์สองคน เมื่อปี พ.ศ. 2518 ทีวีไทยมีปรากฏการณ์ที่เกย์สองคนอยู่ด้วยกัน เป็นเพื่อนนางเอก ซึ่งทำเอาพี้ออตตกตะลึงมากเลยว่า เราทำแบบนี้ได้ด้วยหรือ ก็ฮือฮาอยู่พักหนึ่ง แต่ไม่เป็นที่สนใจของผู้คนมากนัก อาจจะเป็นเพราะช่อง 3 เพิ่งเริ่มต้นแพร่ภาพออกอากาศ แล้วก็ยังอยู่ในวงแคบๆ อยู่ แต่พอได้เห็นภาพการใช้ชีวิต อยู่ร่วมกัน เป็นเหมือนคู่รัก เป็นเหมือนสามีภรรยาเกย์คู่หนึ่ง หน้าตาดีทั้งคู่เลยแล้วก็ช่วยเหลือ นางเอก เป็นเพื่อนนางเอก อันนี้เริ่มต้นให้เราได้เห็นความแปลกในทีวีไทย

ต่อมา พี้ออเริ่มทำทีวีจริงๆ พบว่ามีข้อกำหนดกฎเกณฑ์เยอะมาก มีอยู่ช่วงหนึ่ง มีบันทึกมาถึงว่า ขอให้ช่วยลดตัวละครประเภทนี้ลง เช่น กะเทย กิริตกรีด ทะเลาะเบาะแว้งกับนางเอก มักจะเป็นตัวตามนางเอก ตัวตามพระเอกขอให้ลดจำนวนลง เพราะบังเอิญว่าทุกช่องพร้อมใจกันมีหมดเลย พอผมกดรีโมทไปช่องไหนก็มีกรีดใส่ๆ พวกผู้หลักผู้ใหญ่ คงจะรำคาญหู รำคาญตา ขอมารวาก็ตกลงลงไป

เมื่อทำละครมากขึ้น ก็จะมีความรู้สึกว่าละครมีเรื่องให้พูดถึง

ความรักอย่างที่อาจารย์จอนพูดไว้เยอะมากแล้วตลอดเวลาที่ทำละคร ก็เรื่องแบบนี้ทั้งสิ้น ไม่ว่าตัวละครตัวนั้นจะเป็นเพศหญิง เพศชาย เพศ ที่สามหรือว่าเพศอะไรก็แล้วแต่ ความรักต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน เท่าเทียมกันไม่คู่คด ไม่หวงแหน เกิดการทารุณกรรม ไม่มีการยึดเอาเป็นเจ้าของ ละครที่ทำมาทั้งหมด ตัวละครที่เกิดขึ้นทั้งหมด เป็นความลุ่มหลงความรักหมดเลย แล้วก็ยึดเอาเป็นเจ้าของ ทำร้าย ซึ่งกันและกันโดยไม่รู้ตัว

แม้กระทั่งละครที่กำลังออกอากาศอยู่ตอนนี้ (เหมือนเราจะรักกัน ไม่ได้) เหมือนเดสกันการณไม่ได้ ตัวละครก็บีบบังคับให้สามีต้องไปทำ ไปมี เนื่องจากภรรยาตั้งท้องเองไม่ได้ ฉันทาเมียน้อยให้เธอเอง เมียหลวง หาเมียน้อยให้สามี สามียบอกว่าผมไม่ใช่สัตว์นะที่คุณจะเอาน้ำเชื้อไปฉีด ให้ใครๆ แบบนั้น ผมอยากจะรู้ว่าใครจะมาเป็นแม่ของลูกผม พระเอก ต้องการเห็นผู้หญิงคนนั้น

ภรรยาก็เตรียมเรื่องเลย มาคัดเลือกจากพนักงานทั้งหมดในบริษัท เลือกเอาประเภทแบบว่าพี่น้องตระกูลแชนแรงแรงหมด ไม่มีใครเป็นโรคภัย สบสัสมภาพณ์เลย สัสมภาพณ์เสร็จฉันตั้งคนนี้ กำลังมีปัญหาทางการเงิน อยู่พอดี ดูแล้วเหมือนจะมีคุณธรรม ช่วยเขา เขามีปัญหาทางการเงิน พอลูกออกมา ฉันเอาลูกมานะ แล้วเธอก็ไป ออย่ามายุ่งกับสามีฉัน เรื่องราว ถูกวางแผนโดยตัวร้ายประจำเรื่อง ระหว่างนั้น ถ้าเกิดจะแย่งคุณผู้ชาย ของคุณหนูไปเลย ทำอย่างไร ตาย... ไม่ได้ ฉันต้องหาทางป้องกัน นางจาดรับบทโดย วิภาวี เจริญปุระ ช่วยฉันคิดหน่อยสิ พอลูกออกมา แล้ว เตี่ยวจาดจะจัดการให้มันออกพ้นวิถีทางของคุณหนูเองค่ะ ตาย... สมรู้ร่วมคิดกัน เมียหลวงกับตัวร้าย แล้วเมียหลวงก็ทำการบูรณะเมียน้อย ตั้งแต่หัวจรดเท้าเข้าไปให้พระเอกเขารักให้ได้

พระเอก...ให้ส่วยยังงัย คนไม่มีใจ ก็คือไม่มีใจ ไม่ว่าจะทำยังงัยก็ได้

จะยั่วทุกวิถีทางพระเอกก็รู้สึกว่าจะชอบตรงไหนเลย พระเอกบอกว่า เลิกแผนการของคุณเถอะ ภรรยา ก็บอกว่าไม่ได้ ในเมื่อคุณต้องการ ทายาท เตี่ยคุณก็ต้องการทายาท เนื่องจากเป็นเชื้อสายจีน ปัญหาในสังคมไทยยังมีอยู่ เชื้อสายจีน เตี่ยต้องมีทายาทมาจากลูกคนโต และต้องเป็นผู้ชาย โอ้โฮ... มันเป็นเรื่องใหญ่หลวงมาก ภรรยา มาจากสกุล ราชินิกุล โอ้ย... ฉันทำไม่ได้ ฉันท้องไม่ได้ ถ้าฉันท้องฉันต้องตาย ให้เธอมาท้องแทนฉัน แล้วก็พยายามบอกตลอดเวลาว่าตระกูลของเธอ ได้ดิบได้ดีมาได้เพราะเชื้อสายผู้ดีของฉัน โอปป้าเศรษฐกิจครอบครัวของคุณให้ดีขึ้นมาให้พระเอกเจ็บช้ำน้ำใจอยู่เรื่อยๆ แล้วพระเอกไทยก็ต้องเจ็บช้ำไปถึงที่สุด ในที่สุดก็มีลูกกับคนที่ไม่ได้เลือกคือ นางเอก แล้วตามไปอยู่ด้วยกัน คิดดูว่า เรื่องมันจะวุ่นวายแค่ไหน

อาจารย์ชลิดาภรณ์ พูดถึงเรื่องการยอมรับความหลากหลายว่า ในพวกเราเองยอมรับความหลากหลายในหมู่พวกเราได้มัย พี่ตั๋วยังนึกถึงเมื่อตอนที่ย้อนกลับไปปี พ.ศ.2530 สามสิบเท่าไรจำไม่ได้ รู้แต่ความแสบมาเยือน ละครเรื่องผู้ชายนะยะ ที่เล่น 168 รอบ เนื้อเรื่องมีอยู่ว่า เกย์กลุ่มหนึ่ง มีความแตกต่างกัน เกย์แสดงออก เกย์ไม่แสดงออก เกย์ที่ยังลึบสนตัวเองอยู่ เกย์ที่ไม่อยากให้ใครรู้ว่าตัวเองเป็นเกย์ ฉันเป็นผู้ชาย เกย์ที่ข้างนอกเป็นผู้ชายชะเหลือเกิน ในงานปาร์ตีวันเกิดเกย์ใหญ่คนหนึ่ง เรื่องทำท่าจะราบรื่นไปด้วยดี เกย์บางคนแต่งตัวเพี้ยวมาเลย บางคนพาแฟนมาด้วย เนื่องจากว่าเป็นสังคมกลุ่มเล็กๆ อยู่ด้วยกันแล้วก็คิดว่า รักกันดี คิดว่าเข้าใจกันดีจนถ่องแท้ เราไม่มีความแตกต่าง เราเป็นแบบแตัวแตก เกย์เหมือนกัน เราไม่แตกต่างกัน

จริงๆ แล้วตลอดเวลาที่เรื่องดำเนินอยู่ มีความแตกต่างเต็มไปหมด มีความไม่พึงพอใจ มีความอิจฉาริษยา ฉีกหน้าเพื่อน มีความรู้สึกว่

เพื่อนไม่เด่นเท่าเรา นี่คือในหมู่เกย์ 7 คนที่ก่อเรื่องก่อปัญหากันภายใน
คืนเดียว แล้วบังเอิญผู้ชายคนหนึ่งเป็นรักต่างเพศ เป็นเพื่อนกับคนกลุ่มนี้
มีปัญหาเกี่ยวกับภรรยาหลุดเข้ามา โดยที่ไม่บอกปัญหาของตัวเองว่า ทะเลาะ
กับภรรยา เพียงเพื่อจะหาเพื่อนที่เคยเรียนด้วยกันไปกินเหล้าแล้วคุยกัน
เหมือนที่เคยคุย เพราะรู้สึกว่า ตอนที่เรียนหนังสืออยู่คุยกับเพื่อนกลุ่มนี้
แล้วสนุกดี เจ้าตัวเอกของเรื่องคุยแล้วสนุกดี เพราะว่าเหมือนจะบอก
ว่าเกย์เป็นเพื่อนของผู้ชายได้ทุกเวลาทุกนาทิจำไม่ว่าจะมีปัญหาอะไรมา
คุยกับฉันเถอะแล้วเราก็ได้เพื่อนกลับไป แล้วพระเอกก็ไม่ว่า เพื่อนเป็น
เกย์แอบจิตอยู่ เพราะว่าเห็นเป็นสจ๊วต (พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน)
หล่อเท่ เล่นกีฬารักบี้ด้วยกัน พอมีปัญหาเกี่ยวกับภรรยาเข้ามากรุงเทพ
มาหาเพื่อนคนนี้ดีกว่า เมาเหล้าจะคุยเรื่องภรรยาให้ฟัง ปรากฏว่า
มาถึงในวันที่เกย์แอบจิตคนนี้เรียกเพื่อนทั้ง 6-7 คนมาปาร์ตี้แบบ
แต่ต่างกันสนั่น แต่งหญิงกันทั้งหมด เกย์แอบจิตคนนี้ก็ไม่ว่าจะแก้
ปัญหาเฉพาะหน้ายังงี้แต่เพื่อนๆ คนอื่นก็บอกว่า...ไม่เห็นเป็นไรเลย
ก็มาปาร์ตี้กับเราสิ แต่เกย์แอบจิตให้มาไม่ได้ เพราะเพื่อนไม่รู้ว่าเขา
เป็นเกย์ ทำยังงี้ละ นึกภาพนะ บางคนก็แต่ต่างไปแล้ว ทาหน้า
ใส่มงกุฎมา แล้วเพื่อนคนที่เห็นสจ๊วตแอบจิตเนี่ย ก็บอกว่าเพื่อนคนที่มา
เขาต้องมีใจชอบฉันแน่ๆเลย เขาถึงได้มาหาฉันวันนี้ เพราะอยากมี
อะไรกับฉันแน่ๆ เลย คิดว่าเขาเป็นเหมือนตัวเอง เพื่อนคนนี้ก็ปฏิเสธ
ไม่ได้เป็น เพียงแต่มีปัญหาเกี่ยวกับภรรยาเท่านั้นเองแต่อีกฝ่ายไม่เชื่อ ก็เล่น
เกมส์ ไทรไปหาคนที่แกร๊กว่าที่สุดลิ เริ่มจากกะเทยปากคลองตลาด แต่ต่าง
แต่งหญิงไปเดินแถวคลองเตย ไทรไปลิ มีคนชอบแก้ม้งมัย มีคนรักแก
ม้งมัย ก็พยายามไทรไม่มีใครรับ โลมาเรื่อยๆ ตั้งแต่กะเทยต่ำสุดในกลุ่ม
เขาก็แบ่งเกรดกันนะ ในเรื่องนี้กะเทยด้วยกันยังแบ่งกลุ่มตัวเองเลย
ยายนั้นนะต่ำ ไทรก่อนเลยกะเทยคลองเตย ยายนี้ก็ไม่มีใครไปหลงรัก

เขาแล้วโดนเขาต่อยปากมา ผู้ชายต่อยปากมาก็โทรไปหาผู้ชายคนนี้ แม่เขารับ แม่เขาด่ากลับมาด้วยซิ ต่อมากะเทยที่มีอาชีพขายเครื่องเพชร ลูกท่านหลานเธอ ก็โทรไป เขารับแล้ว ก็ได้ 1 คะแนน บอกรักเขาสิบ บอกไม่ได้ เพราะเขาวางหู อีกคนเป็นกะเทยคู่รักกันมาในงาน เกย์ใหญ่ ซ้อมดื่กัประณาม ด่าเขา มีแฟนอยู่แล้วก็ยังไม่พอ แฉไปหมดเลยว่า แม้กับคู่ของเขา คือคู่เขาชื่อ “รัก” ก็ไปบอกว่า “รัก” แกรู้ไหม พอพ้น สายตาแกไปแล้วเขาก็ไม่มีคนอื่นอีก แต่ “รัก” ก็บอกว่าจริงๆ ก็รู้นะ เพียงแต่ไม่พูดดีกว่า สภาพความสัมพันธ์จะอยู่ด้วยกันได้ เขาเองยอมรับ ว่ามีความสัมพันธ์กับคนอื่น แต่ “รัก” มีใจรักให้กับเขาคนเดียว แล้วเขาคณนี้ได้คะแนนเต็มไป มดก็โกรธ ใครจะมีคะแนนเต็ม ฉันเชื่อมั่นว่า พวกนี้ไม่มีความรักหรอก เกลียดเขาไปหมด

ในที่สุดจึงเล่นงานพระเอกที่เมามา มีปัญหาเกี่ยวกับภรรยา โทรไปสิ โทรไปหาคนที่แกร็ก ดูซิ ฉันจำได้ว่าแกต้องรักอีกคนที่เป็นนักกีฬาตัว ลำบักเหมือนกัน ฉันจำได้แม่นเลยเขายังแอบบอกว่ามันรักแกด้วย ปรากฏว่าพระเอกของเราโทรไปหาภรรยาที่เชียงใหม่ บอกว่าที่ทะเลาะ กันมาเนี่ย ขอโทษนะ แล้วพอได้ยินคำว่าขอโทษก็บอกว่า ผมรักคุณ พระเอกได้คะแนนเต็ม 10 ไปเลย

เพื่อนก็รับไม่ได้ ดูสิ ทำไมไปพูดอย่างนี้ ทำไมมีคนแบบนี้ด้วย ฉันไม่เชื่อว่าเพื่อนมีความรัก เพราะเขาเป็นเกย์ เพื่อนก็บอกว่า ฉันไม่ได้เป็น ฉันเป็นผู้ชายจริงๆ ที่มานี้เพราะคิดว่า อยากจะมาหาเพื่อน เท่านั้นเอง แล้วก็มารู้ความจริงว่า เพื่อนเป็นเกย์ ก็ไม่โกรธกัน เรากียัง เป็นเพื่อนกันอยู่ มันจบอย่างซาบซึ้ง

เกย์ที่เป็นสจ๊วตก็รับรู้ได้เรียนรู้ตัวเอง และยอมรับความหลากหลาย ในตัวเอง ความแตกต่างในหมู่สังคมเพื่อน พี่ต่อว่าสิ่งที่คนทำละครได้รู้ ก็คือ เรารู้จักมนุษย์ เรารู้จักคน เรารู้จักคนที่อยู่ด้วยกัน เรารู้จักสังคม

ที่เราอยู่ด้วยกัน เราเข้าใจมนุษย์มากขึ้น นี่คือสิ่งที่ได้มา

ความหลากหลายทางเพศทำให้เกิดความรู้ คือ เรารู้จักคน ที่ต่อ
รู้สึกแค่นั้นครับ ละครที่ทำอยู่หลายเรื่องที่เราบอกว่าน่าเศร้า ที่ต่อ
พยายามที่จะดูว่าในความเฒ่าของมัน เรายังส่งสารอะไรถึงคนดูได้บ้าง

ละคร **“เหมือนเราจะรักกันไม่ได้”** นางเอกท้องโดยที่มีความ
ไม่พร้อม ไม่ได้เกิดจากความรักด้วย เกิดจากความผิดพลาดที่คนอื่นทำ
นางเอกต้องการรักษาคำสัตย์ของตัวเอง ไม่ต้องการให้พ่อซึ่งเป็นครู
และห่วงใยเรื่องนี้มากต้องเจ็บช้ำน้ำใจ เธอจึงหนีออกไป

คุณธรรมข้อนี้ที่อยากให้ทุกคนเห็น คือ เธอน่าจะโกรธ เธอน่าจะ
ลุกขึ้นทำร้าย เธอน่าจะลุกขึ้นทวงสิทธิ์ เธอไม่ยอมทำแท้ง เธอเก็บลูกไว้
และยืนยันว่าฉันเป็น Single mom (แม่ที่เลี้ยงดูลูกคนเดียวได้) ฉันเลี้ยง
ลูกเองได้และฉันไม่ทำให้ใครลำบาก คุณอย่าไปหย่านะ คุณมีครอบครัว
ที่ดีแล้ว คุณกับภรรยาหลวงของคุณอยู่อย่างนั้น อย่าไปหย่าไม่จั้นชีวิต
คุณพัง เราต้องการคนที่มีคุณธรรมแบบนี้ต่างหาก

อาจจะดูเหมือนโหดร้ายกับนางเอก พอโหดร้ายกับนางเอก คนดู
ก็ต้องเกิดความรู้สึกปลุกเร้าในใจว่าเฮ้ย...พระเอกแสดงคุณธรรมสิ รับ
ผิดชอบ ไซ้ พระเอกต้องรับผิดชอบ

ถึงที่สุด ทำอย่างไร ภรรยาหลวงก็ยังคงอยู่ อันนี้เป็นปัญหาใหญ่
ถึงได้บอกว่าย่าดูละครแล้วดูเลยๆ ไป มีอะไรที่ทิ้งไว้ให้เป็นคำตอบ
อยู่เยอะ ให้เราหาคำถามแบบนี้ให้เราหาคำถามกับคำตอบแบบนี้ครับ

ต่อยังคงทำงานเกี่ยวกับสื่อสารมวลชนไปเรื่อยๆ อยากทำหน้าที่
เป็นเรื่องราวด้วยเรื่องใกล้ตัวที่สุด เรื่องของเกย์ ก็ปรากฏว่า คนอื่นเขา
ทำไปแล้ว ไปดูหนัง **“หุบเขาเรนรัก”** (Brokeback Mountain) เขาก็
ทำไปแล้ว ไม่เป็นไร เดี่ยวเราก็คทำได้ ทำแบบที่ทำออกมาแล้ว ตอบคำถาม
ในสังคมไทยได้ชัดเจนดีกว่านะครับ อย่าเพิ่งไปดูฝรั่งเขา เราก็มักงานวิจัย

มีคนให้ศึกษาอยู่เยอะ ตอนนี้ทำอะไรก็วิวยู่ แต่ไม่นานอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงในชีวิต คือ ย้ายมาทำเป็นภาพยนตร์บ้างครับ

ถึงกระนั้นก็ต้องว่า ยิ่งทำอะไรก็แล้วแต่ให้เกิดความหลากหลาย ไปรู้จักคนมากๆ ขึ้น ซึ่งคนที่มีความเป็นปัจเจกของตนเองมากๆ ไม่ว่าเขาจะเป็นเกย์ เลสเบี้ยน ทอม ดี หรืออะไรก็แล้วแต่ เราได้เรียนรู้พวกเขา เราได้รู้จักพวกเขา เราได้รู้จักมนุษย์มากขึ้นครับ ขอบคุณครับ

รศ.ดร.กฤษฎา อาชวนิจกุล

เรายังมีเวลาที่จะได้แลกเปลี่ยน ถ้าใครอยากจะตั้งคำถาม หรือให้ความเห็นเพิ่มเติม วิทยากรทั้ง 3 ท่าน ดูประหนึ่งว่า พูดกันไปคนละทางนะค่ะ

ภาษาไทยนี้มันแคบเหลือเกินที่จะอธิบายถึงเรื่องการเป็นมนุษย์ มันมีเรื่องความเหมือน แต่ว่าความไม่เหมือนหรือความหลากหลาย มันไม่ค่อยโผล่ออกมาหรือถ้าโผล่ออกมาก็ค่อนข้าง **Fleg** (ของปลอม) หรือค่อนข้างจะออกมาหลอกลวงแบบปลอมๆ หน่อย เสร็จแล้วถ้าสมมติเราทำอะไรที่สามารถจะเอาอย่างที่ว่าอาจารย์สันต์พูด เอา **Sexualities** เทเข้าไปใน **Space** (พื้นที่) ต่างๆ เราก็คงจะเกิดความเข้าใจเรื่องความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของท่าทาง กิริยาคำพูดหรือแม้แต่แว่นตาที่ใส่มีความหมายไหม เครื่องมือทางวัฒนธรรมเหล่านี้เกิดขึ้นมากในสังคมทางตะวันตก เช่น ขณะนี้มีหนังเป็นซีรีส์เรื่อง **แอลเวิร์ด** (The L word) ที่อเมริกา กำลังจะขึ้นปีที่ 4 ไซ้ใหม่คะ แล้วก็ยังมีเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวอีกหลายเรื่อง ยังไม่นับรวมเรื่อง **Brokeback Mountain** ซึ่งยังไม่ได้ดู ได้แต่อ่านวิจารณ์ ทำให้เห็นว่า ผู้ชายสองคนเคยรักกัน ความสัมพันธ์ทางร่างกายกัน เกิดขึ้นได้เสมอ ไม่จำเป็นที่ว่าจะเกิดขึ้นในสถานที่ใดหรือสถานที่หนึ่ง

หนึ่งวัฒนธรรมของสังคมอเมริกัน คือ หนึ่งเรื่อง **Saving face** คือ รักษาหน้า ซึ่งแสดงวัฒนธรรมที่ซ่อนกันอยู่ในสองรุ่นระหว่างแม่กับลูก ลูกจะเป็นผู้หญิงรักผู้หญิงส่วนแม่เป็นลูกสาวซึ่งพอมามากจากเมืองจีน แม่แต่งงานเมื่ออายุน้อยมาก ตั้งท้องและตัวเองเป็นแม่หม้าย

หนึ่งจะแสดงให้เห็นคู่ขนานคู่นี้ ทำให้เรา...ในฐานะคนดูได้เรียนรู้ ความแตกต่าง ความเหมือน สถาปัตยกรรมกตตัน สถาปัตยกรรมถูกบีบบังคับ การถูกตีตราในหนังต่างๆ อยากจะบอกว่า เครื่องมือทางวัฒนธรรม มันเป็นเครื่องมือที่มีอนุภาพสูงมาก ฝรั่งเศสที่เกลียดดิสนีย์แลนด์ ในที่สุดก็ต้องไปเปิดดิสนีย์แลนด์ที่ฝรั่งเศส เพราะกลัว เขาก็เลยเอาไป ทำเป็นการบ้าน ของประเทศไทยเราเปิดประตูไม่ใช่ 180 องศา เราเปิด 360 องศา เราเปิดทุกประตูในการที่จะรับสิ่งต่างๆ ภายนอกเข้ามา แต่ขณะเดียวกันเราก็ยังมีความเชื่อที่ต้องถูกทำลาย มีคำถามมีความ เห็นอะไรอีกไหมคะ เชิญค่ะ

อาจารย์วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์

อาจารย์กฤตยาบอกว่า เครื่องมือทางวัฒนธรรมมีอนุภาพสูงมาก อย่างเช่นจิ้งจอกุซาดิ หนูต้องต้องทราบเรื่องแบบนี้ครับ ที่อาจารย์ ชลิดาภรณ์พูดคือว่า เราดึงตัวเราเองออกมาไกลจากเดิมมากใช่ไหมครับ จะมีคำพูดของจีน **“อีร่อนเหวปิด”** หมายถึง จะต้องเอามนุษย์เป็นฐาน ทุกสรรพสิ่งจะต้องเริ่มตรงฐานที่มนุษย์ แล้วไม่ว่าคุณจะพัฒนาเศรษฐกิจ คุณก็ต้องกลับมาหามนุษย์ ไม่ว่าคุณจะทำอะไรก็ต้องมาหาที่มนุษย์ ทุกสิ่งต้องกลับมาหามนุษย์ แต่สิ่งนี้คอมมิวนิสต์ยังทำไม่ได้ ตั้งไว้หลอก คนรีเปล่าเราไม่รู้

เพราะฉะนั้นหนึ่งเรื่อง **Brokeback Mountain** ที่ต้องพูดถึง เราชอบอันนี้มากเลย อันนี้เขาพูดด้วยน้ำตา ตอนที่ไม่ได้ภาพยนตร์

ยอดเยียมเขาบอกว่า “I just present love, love is dead”
ฉันต้องการแสดงความรักให้รู้ว่าเป็นความรักแบบหนึ่งของมนุษย์
แล้วความรักมันอยู่ตรงนั้น มันอยู่อย่างนั้น แต่กรรมการใจร้าย ดึงออกไป
ไม่ให้ความรักอยู่ตรงนั้น

เห็นไหมว่าเราพยายามได้เพดานแล้ว แต่ในที่สุดเราก้ยังไม่ได้
อีกนิดเดียวจะได้เป็น **Best Picture** แต่โชคดียังอยู่ในกลุ่ม **Best Actor**
(นักแสดงยอดเยี่ยม)

ปีนี้มีหนัง 2 เรื่องเข้าชิงออสการ์ เป็นปีที่ดีของหมู่เรา ทั้งเรื่อง
ทรานส์อเมริกา (TransAmerica) และโบรคแบ็คเมาท์เทน (Brokeback
Mountain) เป็นอะไรที่ปล้มมาก แล้วปีโน้น **The Silence of the
Lambs** เข้า แต่เป็นเรื่องของกะเทยที่ชอบไปกลืนหนังผู้หญิงแล้วเอามา
เย็บเป็นเสื้อใส่แล้วคิดดูสิครับว่าปี ค.ศ. 1865 เป็นปีที่ประธาธิบัต้อบราฮัม
ลินคอล์น เลิกระบบทาสแล้วก็รอมมาถึงปี ค.ศ. 2006 นานถึง 140 ปี
ในปีนี้มีหนังกะเทยเข้าชิงออสการ์ถึง 2 เรื่อง แล้วเนื้อหาของหนัง
เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เป็นชีวิตแบบคนธรรมดาๆ มากขึ้น ไม่ใช่น่ากลัว
เหมือนเรื่อง **The Silence of the Lambs**

ในความมืดมนตรงนี้ เราก้ยังพอเห็นแสงสว่างบ้าง เรายังต้อง
ไต่บันไดไปมากขึ้นๆ แล้วก็กลับมาถึงตรงคำว่า “**อีร่อนเหวปัด**” ที่ให้เรา
กลับไปสู่ฐานมนุษย์ที่เมื่อสักครู อาจารย์ชลิดาภรณ์เอ่ยขึ้นมา

ปีนี้สมาคมฟ้าสีรุ้งครบรอบปีที่ 3 ปีหน้าปีที่ 4 แล้วก็ปีที่ 6 ปีที่ 7
ปีนี้มีพวกเราลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภากรุงเทพกัน 2 คน คือ
อาจารย์วิโรจน์ กับ คุณนที อีร์โรจน์พงษ์ (ผู้ก่อตั้งกลุ่มเกย์การเมือง)
นักข่าวก็วิ่งไปถามว่าทำอะไรให้กับกะเทยบ้าง? อาจารย์วิโรจน์จะใช้
หลักของอาจารย์จอนนะครับ อาจารย์วิโรจน์ก็บอกว่า มองภาพใหญ่ก่อน
ดึงภาพใหญ่ก่อน เดี่ยวพวกเราก้จะเป็นเรือพ่วงมา

สมมติว่า กระทรงกลาโหมมีหน้าตาอยู่ 365 บาน ทุกบานเปิด เปิด เปิด แล้วหน้าตาของกะเทย คือ บานที่ 366 ชุกอยู่ตรงไหนเราก็คงไม่รู้ มีความรู้สักว่าเราเปิดหน้าตาบานอื่นๆ แบบเราช่วยกันเปิดก่อนเปิดๆๆ แล้วบานของเรามันจะถูกปลดไพละออกไปด้วย

ขอขอบพระคุณอาจารย์กฤตยา อาจารย์ชลิดาภรณ์ อาจารย์สันต์ น้องต๋อ ขอขอบพระคุณ กราบงามๆ ขอขอบคุณอาจารย์จอน อุตส่าห์สละเวลามาววันนี้ ขอขอบคุณครับ

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล

อาจารย์วิโรจน์เป็นผู้มีความสามารถ สามารถพูดถึงที่ไม่เชื่อมโยงให้เชื่อมโยงกันได้นะคะ

หทัยรัตน์ สุตา

มีคนสงสัยว่า เวลามีการจัดประชุมเกี่ยวกับเรื่อง ความหลากหลายทางเพศ เรามักจะเริ่มต้นด้วยนิยาม แต่อ้อ (หทัยรัตน์ สุตา) เป็นคนหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยว่า จะต้องมาพูดว่านิยามคืออะไร พูดไปทำไม ก็จะได้ยินคำตอบของนักวิชาการว่า ถ้าเราไม่มีนิยามเราจะทำงานไม่ได้ เช่น เราจะทำให้เด็กได้เรียนรู้อย่างไร ถ้าเราไม่นิยามว่า เรามีผู้หญิงอย่างนี้มีผู้ชายอย่างนี้ แล้วเราต้องมีเพศไหนอธิบายอย่างไร

คำถามคือ ถ้าเราไม่ต้องนิยาม เราทำงานได้ไหมคะ เพราะประสบการณ์ที่ผ่านมา คนทำงานเวลาเจอปัญหา ปัญหามันเกิดมาจากการนิยาม มันทำให้คนเจ็บปวดกับการนิยาม เพราะว่าถ้าเราไม่เป็นไปตามนิยามนั้น เรากลายเป็นวิปริตนะคะ เรากลายเป็นคนผิดปกติแต่นักวิชาการ แม้กระทั่งเข้ามางานประชุมกับกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ ก็ยังค้นหานิยาม ไม่เข้าใจว่าเราจะต้องสร้างกล่องสร้างนิยามไปทำไม จากเดิมที่เรามีกล่องนิยามที่ทำร้ายเราอยู่แล้วว่า มีหญิง มีชาย แล้วเรายังต้องมาสร้างกล่องอีกหรือคะ

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล

รบกวนให้อาจารย์ชลิตาภรณ์ตอบ ในฐานะนักปรัชญารัฐศาสตร์เชิญเลยคะ

รศ.ดร.ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์

การจัดหมวดหมู่และนิยามชัดเจนว่าอะไรจะถูกรวมหรือถูกตัดออก

จากหมวดหมู่นั้นๆ แปลว่าเราต้องรักษา **Category (หมวดหมู่หรือประเภท)** ไว้ ซึ่งหลายคนบอกว่าเป็นการรักษาความไม่เท่าเทียมและการกดขี่ที่รองรับหมวดหมู่เหล่านั้นไว้ด้วย เช่นความเป็นหญิงถูกนิยามและให้ค่าในโครงสร้างที่เชิดชูความเป็นชายและดูถูกดูแคลนความเป็นหญิง การพยายามจะรักษากลุ่มผู้หญิงให้ดำรงอยู่ก็จะเป็นการรักษาความไม่เท่าเทียมระหว่างชายหญิงไว้ด้วย แต่การเลิกการจัดแบ่งชายหญิงอาจเป็นสิ่งสุดท้ายที่จะเลิกได้ ถ้ามนุษย์จะเลิกอะไร ตกลงคำถามนี้เป็นเรื่องของนิยามหรือคำถามเป็นเรื่องของการจัด **Category** ของคน

หทัยรัตน์ สูดา

การจัด **Category (หมวดหมู่หรือประเภท)** ค่ะ เพราะคนมักจะบอกว่าถ้าจะทำงานวิจัยหรืออะไรก็ตาม ต้องระบุชัดเจนว่าเราจะทำงานกับกลุ่มไหนอย่างไร เพราะฉะนั้นในคนที่มีความหลากหลายทางเพศก็น่าจะมีคำเรียกที่ชัดๆ ว่าคนนี้เป็นเกย์ เป็นเลสเบี้ยน เป็นทอม จำเป็นไหมคะ เพราะว่าในคนที่เ็นทอมก็มีความแตกต่างกัน เหมือนที่อาจารย์ (รศ.ดร.ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์) บอกว่าคนทุกคนไม่ได้เหมือนกัน

รศ.ดร.ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์

ตอนนี้มีคำที่หลากหลายมากนะคะ เกย์เองก็มีคำที่หลากหลาย คือขณะนี้คำว่า **Good Homosexual** ใช่มั้ย มี **MSM** แล้วอาจารย์กฤตยาภิไปเจอ **M&M** มันมีความหลากหลายมากพออยู่แล้ว คือจริงๆ แล้ว ที่ได้ทำก็คือให้ผู้ชายในกลุ่มนี้เข้ามาอยู่ในความหลากหลายทางเพศ

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล

เชิญอาจารย์สันต์ตอบ เดี่ยวจะมีคนอยากตอบอีกคนหนึ่ง

ดร.ลันต์ สุวัจนราภินันท์

คำว่า นิยามน่าสนใจ ถ้าพูดถึงในแนวนักวิชาการ คำนิยามจะเป็นสิ่งที่ถูกสืบทอดต่อกันมาจากรุ่นต่อรุ่น หมายความว่า นิยาม ถูกใช้แบบไหน วิธีการคิดเป็นอย่างไร กรอบความคิดเป็นอย่างไร เพื่อที่จะสร้างนิยามนี้ขึ้นมา การที่เราจะบอกว่าเราใช้นิยามอย่างไร ส่งผลให้เห็นสองทางคือ เราจะทำให้เหมือนตามน้ำไปรีเปลา คือใช้ตามที่ถูกใช้มา หมายความว่า เราสืบทอดความคิดดั้งเดิมของนิยามอันนี้เพื่อที่จะเอาไปใช้ต่อหรือเราจะใช้แบบทวนน้ำ คือ เราไม่เห็นด้วยกับนิยามแบบนี้ เพื่อที่จะบอกว่าเราจะไม่ใช่ในแนวที่ถูกสร้างขึ้นเหมือนเดิม เพราะฉะนั้น นิยามถึงสำคัญในความหมายที่ว่า ทำไมเราจะต้องรู้ก่อนว่าเราจะต้องใช้นิยามอะไร แต่ว่า อย่าเอานิยามเป็นตัวกำหนดวิธีการทำงาน อันนี้จะต่างกัน การรู้นิยาม หมายความว่า เราจะต้องตระหนักว่า เราจะใช้วิธีคิดอะไร แต่อย่าให้วิธีคิดนั้นเป็นตัวที่จะกำหนดการทำงานของเรา

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล

ขอเสริมตรงนี้นิดหนึ่ง ความหลากหลายทางเพศคืออะไร จริงๆ แล้ว การให้ความหมายหรือการให้นิยาม เราต้องไม่มองว่ามันจะเป็นตัวที่จะมากำหนดเรา อย่างที่อาจารย์ลันต์บอกไว้ แต่กลายเป็นเครื่องมือขอประทานโทษนะคะ คงจะต้องใช้ศัพท์ของกิมย้งหน่อย ที่ว่ากระบี่อยู่ที่ใจ คำว่า กระบี่ คล้ายเป็นตัวแทนอะไรสักอย่าง แต่ว่าเป็นเครื่องมือในการทำงาน แล้วไม่จำเป็นต้องเป็นกรอบตายตัวตลอดเวลา

คือถ้าเป็นงานวิจัยในส่วนตัวแล้วนักวิจัยเป็นจำวลโลกมีสิทธิ์ที่จะเลือกนิยามตามที่คุ้นเชื่อ ในวิธีคิดที่คุณเลือก ตามวิทยานิพนธ์ที่คุณเลือกมาทำงานวิจัยนั้นๆ แต่ในการเคลื่อนไหวจะต้องมีการทำความเข้าใจให้ตรงกัน เพราะฉะนั้น การพยายามจะให้ความหมายไม่ได้เป็นเรื่องเสียหาย

และการพยายามที่จะถกเถียง ตีความเพื่อให้ได้ความหมายก็ยิ่งดี แม้ว่าถึงที่สุดแล้ว ไม่มีคำตอบปิดท้ายแล้วเป็นคำตอบที่ถูกต้องว่าคืออะไรก็ตาม เพราะฉะนั้น อย่าไปมองในทางที่รู้สึกว่ามันจะกดขี่เรา หรือมาทำอะไรให้เราต้องคิดตามกรอบ มีใครอยากจะถามคนอื่นหรือมีความเห็นอะไรอีกไหมคะ เชิญค่ะ

เปรมปรีดา ปราโมช ณ อยุธยา

อยากจะถามถึงเรื่องพื้นที่ในมีเดีย (Media) ค่ะว่าเหมือนเป็นพื้นที่หนึ่งซึ่งพูดถึงความหลากหลายทางเพศหรือความแตกต่างทางเพศ ซึ่งพูดกันมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 ใช่ไหมคะ ที่พี่ต้อพูด สงสัยว่า ทำไมคนทุกวันนี้ โดยเฉพาะคนที่ให้บริการทางสุขภาพกับคนที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเพศ กลับมองว่ายังเป็นเรื่องแปลกอยู่ ทั้งที่เราู้สึกมานานมาก นี่คือนี่สิ่งหนึ่งที่อยากจะบอกให้คิด อีกเรื่องหนึ่งคือว่า ในสมัยที่พี่ต้อได้ทำเรื่องเกี่ยวกับเกย์ ความสัมพันธ์ของเกย์ ในละครเรื่อง “ไฟฟ้าย” ต้องต่อสู้อย่างไร เพราะตอนนั้นคิดว่าคงเป็นเรื่องยากพอสมควร ตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจ และกระบวนการต่อสู้ กว่าจะออกมาเป็นละครในทีวี

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล

เชื่อหรือไม่เชื่อ ต้องถามอาจารย์สุพรว่า ทางฝ่ายวิทยาศาสตร์การแพทย์หรือสาธารณสุข อาจจะล้าหลังเรื่องนี้ก็ได้

ดร.ลันต์ สุวัจนารักษ์

ผมไม่เข้าใจคำว่า แปลก หมายถึงว่าเรามองอะไรคือ แปลก

เปรมปรีดา ปราโมช ณ อยุธยา

เขาอาจจะใช้คำไม่ดี คือ อาจจะต่างออกไป หรืออาจจะไม่เข้าใจ คำอธิบาย

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล

คำถาม คือ เวลาไปรับบริการใช่ไหมหรือผู้ให้บริการไม่เข้าใจ เห็นว่าเป็นเรื่องแปลกที่เจอคนที่มีความหลากหลายทางเพศ

เปรมปรีดา ปราโมช ณ อยุธยา

อาการที่มาจากความสัมพันธ์ทางเพศแตกต่างกัน ไม่ใช่แค่เอา ล้นสอดเข้าไป

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล

ใช้ศัพท์สูงๆ อาจารย์ ล้นตัวยังไงคะ

ดร.สันต์ สุวัจนราภินันท์

ผมว่าเรามองว่าพื้นที่ในแนวของสมมติ ขออนุญาตเรียกองค์ความรู้ เป็นพื้นที่ไปก่อนนะครับ องค์ความรู้ในแนววิทยาศาสตร์การแพทย์ อธิบายการเกิดขึ้นของเกย์ผ่านระบบวิคิดอะไรบางอย่าง ผมว่าเขา คงเห็นว่า สิ่งที่นอกเหนือไปกว่าวิธีที่เขาคิดแบบนั้นดูแปลก อันนี้อาจ จะตอบแบบกำปั้นทุบดินไปนิดนะครับ แต่ผมว่าผมไม่ได้เจอคนแบบที่คุณ เปรมปรีดาเจอบ่อยนัก ผมว่าเขารู้นะ แสดงว่าคนๆ นั้นแปลกมากกว่า (คนที่ไม่รู้จักความแตกต่างทางเพศ) เพราะว่าจริงๆ แล้วในคนอื่นที่ รู้จักในแนวนี้น่าจะค่อนข้างรู้ (หมายถึงผู้ให้บริการทางสุขภาพ) นอกเสีย จากว่าเขาใจแคบ

เปรมปรีดา ปราโมช ณ อยุธยา

การบริการสุขภาพที่จะให้คนกลุ่มนี้มีแล้วค่ะ ด้วยความที่ว่าเขา
กำลังทำเป็นไม่รู้หรือเขามองไม่เห็นสิ่งดีๆ ที่จะให้บริการสุขภาพกับ
คนกลุ่มนี้

รศ.ดร.ชลิตาภรณ์ สงสัมพันธ์

น่าจะจำได้ว่าในทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ เขายึดร่างกายผู้ชาย
เป็นมาตรฐาน เพราะฉะนั้น อาการต่างๆ ที่ผู้หญิงเป็นทั้งหลาย ตั้งแต่
PMS (Premenstrual Syndrome - อาการก่อนมีประจำเดือน) หรือ
การเข้าสู่วัยทองถูกจัดว่าเป็นโรค เพราะการยึดเอาร่างกายของผู้ชาย
เป็นหลัก อะไรที่ผู้ชายไม่มีหรือไม่เป็นกลายเป็นความผิดปกติ เพราะ
ฉะนั้นเรื่องโรคหลายประการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเซ็กซ์ จะถูกมอง
โดยอาศัยความเชื่อและค่านิยมในเรื่องเพศวิถีกระแสหลัก ความจริง
คำถามที่ว่ามันไม่แฟร์ ไม่แฟร์กับคนที่เรารู้ว่าเขาแปลก เพราะจะต้อง
บอกอย่างชัดเจนด้วยว่าอะไรที่บอกว่าเขาแปลกนะคะ

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล

อาจารย์ชลิตาภรณ์ตอบด้วยความมีเมตตาต่อเนื่องๆ ที่นี้เรามาเชิญ
ทางฝ่ายคุณต้อบ้างดีกว่า

มารุต สาโรวิท

ตอนนั้นต้อเพิ่งจะอายุ 18 ปี เป็นคนดูเป็นผู้ชม เราก็ได้เจอคุณเล็ก
(ภัทราวดี ศรีไตรรัตน์) ตอนทำละครคุณเล็กบอกว่าชั้นทำละครตั้งใจเต็มที่
คุณเล็กก็โดนติงมาด้วยว่า ทำไมตัวละครผู้ชายสองคนอยู่ด้วยกัน มีซีน
แบบว่าอยู่ในห้องนอนด้วย แล้วตอนนี้ถ้าเกิดว่าเราทำอาภักปิริยาอย่างที่

อาจารย์สันต์ เช่น ในที่สาธารณะ เด็กผู้หญิงผู้ชายจับมือกัน สังคมไทย
รู้สึกอย่างไร ถ้ายังเป็นเด็กนักเรียนอยู่ โดนแน่ๆ ผู้ใหญ่ไม่ยอมให้ภาพ
แบบนี้หลุดออกไป ผู้ชายกับผู้ชายจับมือกันล่ะ อันนี้ต้องบอกไว้ก่อนว่า
ต้องถูกสกรีนเยอะมาก เพื่อไม่ต้องการให้ภาพนี้ออกสู่สาธารณะทีวีไปถึง
ทุกที่ไปถึงในที่ๆ แตกต่างกันไป อย่างช่อง 7 ไปทุกที่ในมุ้ง ในหมอนไป
จนถึงรากหญ้าก็ยังมี

เรายอมให้ทีวีเป็นสมาชิกในบ้าน หาทีให้อยู่เปิดเขาดตลอดเวลา
กลับถึงบ้านปุ๊บเปิด มันจะพ้นอะไรออกมาจากในจอที่ช่างโมโหแทบตาย
กดรีโมททุกช่องแล้วปิดปุ๊บ ลักפקก็เปิดให้เขาพูดออกมา ยากดีมีเงิน
ยังงี้ต้องมีทีวี 1 เครื่อง ทีวีกลายเป็นปัจจัยที่เราปฏิเสธไม่ได้ พอกระจาย
ออกไปกว้างๆ คนมีหลายระดับแตกต่างกัน การสกรีนต้องทำละเอียด
มาก เพราะฉะนั้น ภาพแบบนี้ถ้าเกิดขึ้นในคนมีการศึกษา เราเชื่อมั่น
ว่ากลั่นกรองได้ มีวุฒิภาวะดีพอแล้วเราไม่รู้สึกเป็นเรื่องแปลก แต่ว่า
คนที่อยู่ไกลนี้สิ คนที่เราไม่สามารถอธิบายได้ ยังมียาหลายสิ่งหลาย
อย่างที่จะถูกเซนเซอร์ออกไปทันทีที่ปรากฏเป็นทีวี โดยเฉพาะภาพบันเทิง
แต่ถ้าเป็นสารคดี อาจจะมีได้ อาจจะเป็นเพื่อความรู้

ตอนนี้มีชาวพระลู่วัดที่เชียงใหม่ใส่กระโຈມอก เอาจิ้วมาใส่เป็น
กระโຈມอก เปรี๊ยะขนาดนั้น เราก็จะไม่สามารถพูดถึงนั้นแทนทีวีได้
ที่ต่อหูหนังเรื่องหนึ่ง จำชื่อเรื่องไม่ได้เป็นพระคาทอลิก ขอโทษนะครับ
ถ้าใครเป็นคาทอลิก เพราะคาทอลิกซีเรียลในเรื่องเกย์ โฮโมเซ็กซ์ชวล
มากๆ พระเป็นเกย์และสิ่งสุดท้ายที่เจ็บปวด นั่งดูแล้วก็ร้องไห้คือ
หมู่บ้านเล็กๆ พอคนทั้งหมู่บ้านรู้ พระหนุ่มหล่อเป็นเกย์ เขามีพิธีมิชซา
รับขนมปัง ทั้งหมดก็เข้าแถวตรงพระแก่ แล้วพระหนุ่มยื่นถือขนมปัง
ไม่มีใครเข้ามารับเลย มีผู้หญิงคนหนึ่ง ซึ่งคนในสังคมนี้บอกว่า ผู้หญิงนี้
ใจแตก ท้องไม่มีพ่อ เด็กผู้หญิงคนนี้เขาต้องการที่พึ่ง เขาเข้าโบสถ์

เขาต้องการที่พึ่ง เขามารับขนมบิงจากพระที่เป็นเกย์ พอถึงตรงนี้นั่งร้องไห้แบบพูดไม่ถูก หนึ่งจบลงตรงนี้ หนึ่งไม่ได้ให้ข้อสรุปอะไร แต่ว่าพระหนุ่มเกือบจะทิ้งไปแล้ว แต่พระแกบอกว่า มาทำพิธีด้วยกัน มาขึ้นข้างๆ กัน ในที่สุดต้องมีคนมาหา แล้วคนที่มาหาขึ้นต้องเป็นคนที่ต้องการที่พึ่งจริงๆ นี่เป็นหนังนานแล้วนะครับ พี่ต้อร้องไห้ไปเลย

ในสังคมคาทอลิกตรงนี้ เป็นเรื่องซีเรียสมากๆนะ เป็นหนังนอกกระแส แล้วก็ยังมีหนังอีกเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นหนังดังอยู่ในวงแคบๆ หนึ่งตุรกีมุสลิมเป็นเกย์ไม่ได้ การเป็นเกย์นี่ลำบากมาก มีหนังเรื่องหนึ่งที่เทศกาลหนัง **International Film** ครั้งที่แล้วเพิ่งเอามาฉาย ดูแล้วตกตะลึงมาก ผู้ชายสองคนอยู่คนละฝั่ง อยู่ประเทศเดียวกันแต่มีปฏิกิริยาเลยแยกเป็นสองประเทศ จากคนที่อยู่ด้วยกันต้องระหกระเหินหนีออกมา ฝ่ายชายต้องยอมปลอมตัวคู่รักของเขาให้เป็นผู้หญิงซะ เขาผมยาว เลยตัดผม เอาไปใส่ในผ้าพันคอ แล้วเอาไปโพกหัว ไปบอกทุกคนว่า นี่คือคู่หมั้นผู้ชายคนนั้นเป็นนักดนตรีอยู่บนความแตกต่าง คนหนึ่งเป็นมุสลิม คนหนึ่งเป็นคริสต์ เรื่องนี้ซีเรียสกว่าเยอะเลย เป็นหนังที่ดังอยู่ในวงแคบๆ แต่ดังมากเลย มีคนชื่นชมมาก แต่จำชื่อไม่ได้แล้ว จบแค่นี้ก่อนนะครับ

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล

วันนี้เราจะจบการเสวนาไว้เพียงเท่านี้ ขอบขอบคุณวิทยากรทั้ง 3 ท่านที่มาให้ความรู้กับพวกเรา ทำอย่างไรให้ความหลากหลายทางเพศเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้ แล้วไม่ได้ให้กลายเป็นศัตรูของพวกเรากันเอง แต่ต้องขยายความรู้ทำหายตัวเอง ขอบพระคุณมากค่ะ

นัยนา สุภาพัง

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ในนามของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ต้องขอขอบคุณท่านผู้ดำเนินรายการ วิทยากร และทุกๆ ท่านที่มาร่วมงาน วันนี้เป็นการจัดการประชุมที่ได้รับความรู้จากทุกท่านมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างหลากหลาย ทั้งนักปฏิบัติ นักวิชาการหลายสาขา นักแสดง นักการเมือง และอีกหลายบทบาทมารวมกันอยู่ ณ ที่นี้ เป็นความอุดมสมบูรณ์ทางความรู้อย่างยิ่ง ข้อมูลที่ได้ในวันนี้จะรวบรวมเป็นองค์ความรู้ในรูปแบบของเอกสาร เพื่อนำไปเผยแพร่ต่อไป

ขอขอบคุณเพื่อนร่วมทางจากสมาคมฟ้าสีรุ้งทุกท่านที่ตระหนักถึงกลไกคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและนำข้อมูลความรู้ประสบการณ์ทำงานของสมาคมฯ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์ คุณदनัย ลินจงรัตน์ คุณเจษฎา แต่สมบัติ คุณกมลเศรษฐ์ เก่งการเรือ ที่ร่วมคิดค้นรูปแบบกิจกรรมการประชุมในวันนี้ ณ สถานที่แห่งนี้ ขอขอบคุณทีมงานจากสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คุณกิตติพร บุญอ่ำ คุณอภิชาติ เสตพงศ์ คุณทวีชัย แสงวิรุณ แล้วก็คุณปิยพงศ์ คงศรี เป็นกำลังสำคัญทั้งหมด ซึ่งทุกท่านสามารถติดต่อกับทีมงานทุกคน เพื่อสร้างความร่วมมือเป็นเครือข่ายสิทธิมนุษยชนร่วมกันต่อไป ความร่วมมือต่างๆ ของท่าน องค์กรของท่าน ไม่ว่าจะอยู่ในนามขององค์กรใด ท่านสามารถแสวงหาความรู้ ความร่วมมือจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จัดเวทีที่อุดมสมบูรณ์ด้วยความรู้ที่หลากหลายแบบนี้ได้เสมอค่ะ วันนี้ขอขอบคุณทุกท่านในความร่วมมือและร่วมประชุมจนถึงช่วงสุดท้ายนี้

กมลเศรษฐ์ เก่งการเรือ

สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

ทำไมเราต้องจัดเสวนาถือเป็นโอกาสนะครับที่ได้อยู่ร่วมกัน อย่างน้อยสุดบนเรือลำเล็กที่กำลังจะผ่านคลื่นไป การได้พูดคุยวันนี้ ทำให้เห็นช่องว่างที่มีน้ำรั่วเข้ามา ได้เห็นปัญหา พอเราเห็นแล้ว การจะอุดปัญหา ใครอยู่ใกล้ตรงไหนก็ช่วยกันอุด อาจจะร่วมมือกัน ถ้าเราไม่ช่วยกันเรือลำนี้ก็จะล่มลง เพราะฉะนั้นเราจะพยายามฉกฉวยโอกาส ถ้ามีโอกาสเราจะพยายามทำเพราะการได้ทำ ทำให้เราได้มีพื้นที่ มีโอกาสได้พูดได้คุย ได้มีโอกาสนในการแสดงความคิดเห็น มีโอกาสได้พบเพื่อน ได้พบความรักใหม่ๆ ได้พบความรู้ที่หลากหลายที่เติบโตขึ้น และ ทำยที่สุดเป็นประโยชน์กับทุกคนไม่ใช่เฉพาะเราเท่านั้น เพื่อทุกคนที่อยู่ในสังคม เพราะว่าทุกคนในสังคมคือครอบครัว คือพี่น้องที่เกิดบนโลกใบเดียวกัน ขอขอบพระคุณผู้มีอุปการะคุณทุกท่าน แยกผู้มีเกียรติ เพื่อนผู้เป็นที่รัก ที่มาร่วมกันวันนี้ครับ ขอขอบคุณครับ

เอกสารประกอบการเสวนา

ประเด็นปัญหาด้านสังคม

ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

กมลเศรษฐ์ เก่งการเรือ*

สภาพทางสังคมของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ยังเป็นปัญหาที่ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง การยอมรับในประเทศไทยเป็นการ “จ่ายอมรับ” “จำทนยอมรับ” สถานภาพบุคคลทางด้านกฎหมายไม่มีการยอมรับตัวตนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ในขณะที่นานาอารยประเทศได้มีการขับเคลื่อนให้มีการรับรองสถานภาพของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศตามกฎหมาย แต่ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศเสรีประชาธิปไตยยังไม่มีกลไกคุ้มครองสิทธิให้กับบุคคลกลุ่มนี้

สภาพปัญหาทางสังคม

- สถานภาพบุคคลตามกฎหมายและบทบาทในสังคมของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศไม่ชัดเจน ทำให้คุณภาพชีวิตของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศไม่ได้รับการคุ้มครองและไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ตามบรรทัดฐานที่บุคคลในสังคมทั่วไปได้รับ

* กมลเศรษฐ์ เก่งการเรือ เลขาธิการสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย เรียบเรียงจากประสบการณ์ทำงานในการจัดประชุมร่วมกันระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชน/องค์กรภาครัฐ/สถานประกอบการธุรกิจและชุมชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

- สถาบันทางสังคมไม่เข้าใจถูกตีตราให้เป็นบุคคลที่ไม่ปกติ ตั้งแต่ในสถาบันครอบครัว เมื่อเข้าสู่ระบบการศึกษา สถาบันการศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่มีเครื่องมือและไม่มีวิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพบุคคล เมื่อเข้าสู่สถาบันวิชาชีพ สถานที่ทำงานก็แบ่งแยกกีดกันไม่ได้รับโอกาสในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง เกิดปัญหาความรุนแรงในโรงเรียน ระหว่างครู – นักเรียน กลุ่มเพื่อน ผู้ร่วมงาน และอาจทำให้เกิดความเครียด เกิดภาวะวิกฤต ในชีวิตของบุคคลกลุ่มนี้

สภาพปัญหา

องค์ความรู้ในเรื่องบุคคลรักเพศเดียวกันไม่มีกระบวนการเรียนรู้ที่ถูกต้องในสังคม

- หน่วยงานที่รับผิดชอบไม่มีความรู้ ไม่เข้าใจปัญหา
- สื่อมวลชนนำเสนอเรื่องราวของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในทางลบ
- ค่านิยม/ทัศนคติของบุคคลทั่วไปในสังคมไม่ยอมรับความหลากหลายทางเพศ
- หลักสูตรเพศศึกษาไม่ให้ความสำคัญกับกลุ่มบุคคลรักเพศเดียวกัน

ข้อเสนอแนะและประเด็นที่ควรพิจารณาสำหรับหน่วยงาน

1. หน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบควรมีแผนงานนโยบายต่อประชาชนกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศที่ชัดเจน ดังนี้
 - กระทรวงศึกษาธิการ = สร้างองค์ความรู้ส่งเสริม เผยแพร่ให้สังคมยอมรับและเข้าใจสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

- กระทรวงสาธารณสุข = กำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาความเข้าใจที่ผิดพลาดว่าบุคคลที่รักเพศเดียวกันเป็นความผิดปกติทางจิต
- กระทรวงวัฒนธรรม = สร้างความเข้าใจต่อสังคม เพื่อยอมรับให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ มีส่วนร่วมใน พิธีกรรมศาสนา อย่างเสมอภาค
- กระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ = สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องกับครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลี้ยงดูเด็กกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ ควรให้การดูแลอย่างเท่าเทียม และได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี
- กระทรวงมหาดไทย = กำหนดมาตรการแนวทางในการนำเสนอสื่อสาธารณะที่หยุดการนำเสนอภาพลบหรืออคติต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคม และเร่งรัดให้มีกฎหมายรับรองสถานภาพการอยู่ร่วมกันของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ
- เผยแพร่บทบาท ผลงานของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งมีส่วนร่วมพัฒนา สร้างสรรค์ในมิติต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้บุคคลกลุ่มนี้ได้รับโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองให้มี **“บุคลิกภาพและการวางตัวอย่างเหมาะสมให้สังคมยอมรับได้”**
- การสร้างเครือข่ายบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่เป็นรูปธรรม
- การสร้างภาคีในระดับภูมิภาคและระดับโลก

ที่ว่างของผู้ชายขายตัว

ดร.สันต์ สุวัจนราภินันท์*

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้ Spaces of Male Prostitution : Tactics, Performativity and Gay Identities in Streets, Go-Go Bars and Magazines in Contemporary Bangkok, Thailand หรือ **“ที่ว่างของผู้ชายขายตัว: กลวิธี, การแสดงอัตลักษณ์ของเกย์บนถนนบาร์อโกโก้ และบนแม็กกาซีนในบริบทของกรุงเทพมหานคร”** เป็นงานวิจัยที่ใช้สำหรับจบการศึกษาในระดับปริญญาเอก ในสาขาประวัติศาสตร์ และทฤษฎีทางสถาปัตยกรรมศาสตร์จาก The Bartlett School of Architecture, University College London ประเทศอังกฤษ โดยใช้เวลา 5 ปี ในการเก็บข้อมูล สังเกต วิเคราะห์ และเรียบเรียงเขียนงานวิจัยชิ้นนี้ โดยใช้กระบวนการวิจัยในลักษณะเดียวกับงานวิจัยภาคสนามของมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Ethnography) คือมีทั้งงานวิจัยภาคทฤษฎี และภาคสนาม โดยเน้นเก็บข้อมูลภายในระยะเวลา 5 ปี (2000-2004)

ค่อนข้างชัดเจนที่ **“ที่ว่างของผู้ชายขายตัว”** เป็นงานที่ค่อนข้างจะก่อให้เกิดคำถามมากมายไม่ว่าจะเป็นในแง่วิชาการ เช่นว่า **“งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยในสายสถาปัตยกรรมศาสตร์แน่หรือ”** ในแง่มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ถามว่า **“ทำไมผู้ชายขายตัวไปเกี่ยวอะไร**

* ดร.สันต์ สุวัจนราภินันท์ ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายต่างประเทศ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กับที่ว่าง” และแน่นอนย่อมจะถูกตั้งคำถามในแง่ของจริยธรรมและศีลธรรม เสมือนว่างานวิจัยชิ้นนี้ได้เข้าไปมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดการขายตัวเพิ่มมากขึ้น ผมต้องขอตอบ ณ ที่นี้เลยว่า **“ที่ว่างของผู้ชายขายตัว”** เป็นงานวิจัยที่ทำทลายต่อองค์ความรู้เดิมที่พยายามแยกส่วนความรู้ออกจากกัน กลายเป็น **“ศาสตร์”** ต่างๆแต่ทว่าเป็นงานวิจัยที่ต้องการเน้นย้ำถึงความสำคัญของการบูรณาการทางความรู้ ดังนั้นการแลกเปลี่ยนหยิบยืมเอาความรู้ระหว่าง **“ศาสตร์”** ต่างแขนงกันจึงเป็นหัวใจหลักอย่างหนึ่งของงานวิจัยชิ้นนี้ ในขณะเดียวกัน **“ที่ว่างของผู้ชายขายตัว”** ไม่ได้มีความต้องการที่จะส่งเสริมทำให้เกิดการเพิ่มจำนวนเพิ่มราคา หรือแม้แต่จะเพิ่มสถานที่ แต่ทว่าเป็นการตั้งคำถามต่อ **“สิ่งที่เกิดขึ้น”** กับตัวตน ภาพลักษณ์ และอัตลักษณ์ที่คนอื่นๆ หยิบยื่นให้กับพวกเขา การที่จะบอกได้ว่าผู้ชายขายตัวเป็นสิ่งที่ไม่ดีเราต้องเข้าใจก่อนว่า ไม่ดีอย่างไร ไม่ดีเพราะใคร การที่พวกเขาไม่ดีเป็นเพราะอำนาจของคนอื่นที่หยิบยื่นความไม่ดี หรือความหมายของความไม่ดี ใส่คอให้พวกเขาหรือเปล่า หรือการที่พวกเขาถูกทำให้เป็นคนไม่ดีเพียงเพื่อให้เรา (หรือผู้ชายคนอื่นๆ ที่ไม่ใช่ผู้ชายขายตัว) เป็นคนดี และอาจจะคงสภาพการเป็นคนดีไปได้เรื่อยๆ เพราะการคงสภาพของคนไม่ดีของผู้ชายขายตัว

ภาคผนวก

รัฐธรรมนูญ

ฉบับเจตนารมณ์ประชาชน

โดย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)

ต่อร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 มาตรา 30

ความเห็น กสม.	เหตุผล
มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน <u>ชายและหญิง และบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ</u>มีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ ความพิการ อายุ สภาพทางกาย หรือ<u>สุขภาพทางจิต</u> สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคลำมา	- เพื่อให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น - เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าการไม่เลือกปฏิบัติจะต้องครอบคลุมทั้งสุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิต รวมถึงผู้ที่มีความพิการด้วย - บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ หมายถึง ๑. บุคคลที่รักเพศเดียวกัน (Homosexuals หรือ gays และ lesbians) เช่น กลุ่มหญิงรักหญิง ชายรักชาย และ/หรือ บุคคลที่รักสองเพศ (Bisexuals) ซึ่งหลักการทางวิชาการจิตวิทยาและสังคมศาสตร์อธิบายว่า เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติมนุษย์ที่จะมีวิถีชีวิตทางเพศ (sexual orientation) ได้หลายแบบ รวมทั้งแบบที่เป็นรักต่างเพศด้วย (heterosexuals) ๒. บุคคลที่มีสองเพศแต่กำเนิด (Hermaphrodites) คือโดยที่สภาพทางร่างกายและอวัยวะแต่กำเนิดทำให้ไม่สามารถกำหนดได้ว่าเป็นชายหรือหญิง ๓. บุคคลที่มีบทบาทเป็นหญิงชายทางสังคมแตกต่างจากเพศสรีระที่กำเนิด (Transgendered people) เช่น กะเทย สาวประเภทสอง เป็นต้น ๔. บุคคลที่ผ่าตัดแปลงเพศ (Transsexuals) กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขและองค์การอนามัยโลก ได้ให้การรับรองว่า เป็นบุคคลที่มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตปกติเหมือนบุคคลทั่วไป แต่บุคคลกลุ่มนี้ถูกปฏิเสธไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม จึงถูกเลือกปฏิบัติไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลที่เป็นหญิงหรือชาย

หมายเหตุ : ขีดเส้นใต้ หมายถึง ข้อความที่ กสม. ขอให้แก้ไขเพิ่มเติม

ขีดทับ หมายถึง ข้อความที่ กสม. ขอให้ตัดออก

**ข้อเสนอจากเครือข่าย
ความหลากหลายทางเพศ**

จดหมายเปิดผนึกถึง สสร. หมายถึงคนรักเพศเดียวกัน
“ทำไมเราต้องมีความหลากหลายทางเพศ”
ในรัฐธรรมนูญ 2550*

โดย เครือข่ายความหลากหลายทางเพศ รวม 12 องค์กร

เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า รัฐธรรมนูญ 2540 มีเจตนารมณ์ที่ชัดเจนในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยเพิ่มเติม แต่การยึดอำนาจการปกครอง และการประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญโดยคณะปฏิรูปการเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 ได้ทำให้ระบอบประชาธิปไตยหยุดชะงักลงชั่วคราว และบั่นทอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างทั่วด้าน

เนื่องในโอกาสการเปิดรับฟังความเห็นของภาคประชาชนทั่วไปต่อร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช... พันธมิตรองค์กรเครือข่ายความหลากหลายทางเพศทั่วประเทศจึงถือเป็นโอกาสอันสำคัญยิ่งที่จะมีการพิจารณากำหนดประเด็นสำคัญที่ช่วยส่งเสริม

* องค์กรเครือข่ายความหลากหลายทางเพศ 12 องค์กร ยื่นข้อเสนอต่อสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2550 ณ อาคารรัฐสภา ถนนอุทองใน เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ
ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว

องค์กรเครือข่ายความหลากหลายทางเพศทั่วประเทศมีความเห็น
ร่วมกันว่า การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่เพื่อการปฏิรูปการเมือง ไม่อาจ
จะบรรลุผลได้ หากปราศจากการสร้างความเท่าเทียมของกลุ่มคน
ที่หลากหลาย

องค์กรเครือข่ายความหลากหลายทางเพศขอยืนยันว่า ต้องเพิ่มเติม
คำว่า **“บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ”** ในรัฐธรรมนูญ มาตรา
30 เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคเท่าเทียม และขจัดการเลือก
ปฏิบัติโดยกำหนดให้มาตรา 30 วรรค 2 มีถ้อยคำนี้ มีวรรคในประเด็น
**“ชาย หญิง และบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศต้องมีสิทธิ
เท่าเทียมกัน”**

การประมวลข้อเสนอ “มาตรา 30 ในรัฐธรรมนูญ 2550 ให้เพิ่ม
เติมประเด็นชายและหญิง และบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ มีสิทธิ
เท่าเทียมกัน” ซึ่งเป็นการระดมข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่มีความ
หลากหลายทางเพศมากกว่า 12 องค์กร¹ มีสมาชิกจากเครือข่าย
ทั่วประเทศระหว่างวันที่ 9 เมษายน – 3 มิถุนายน 2550 ประมวล

¹ องค์กรเครือข่ายความหลากหลายทางเพศทั่วประเทศจำนวน 12
องค์กร ได้แก่ กลุ่มเกย์การเมือง, องค์กรบางกอกเรนโบว์, สมาคม
ฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย, โครงการเพื่อนชายเพื่อชายรุ่นใหม่ใส่ใจสุขภาพ
ใช้ชีวิตอย่างรับผิดชอบและปลอดภัย(M-PLUS), กลุ่มแสงจากใจ,
กลุ่มบ้านสีม่วง, กลุ่มเพื่อนพนักงานบริการ(SWING), กลุ่ม SISTER,
โครงการก่อตั้งมูลนิธิอัญจารี, กลุ่มสะพาน, กลุ่มสายรุ้งโรงพยาบาล
โพธาราม

สถานการณ์ความรุนแรงของลักษณะการถูกเลือกปฏิบัติตลอดจนความไม่เสมอภาคระหว่างหญิง ชาย และบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ อาทิ สิทธิในการทำประกันชีวิต, การจัดการทรัพย์สิน, สิทธิในการประกอบอาชีพ การทำงานตามศักยภาพ และสิทธิในการศึกษา เป็นต้น² ตลอดจนติดตามความคืบหน้าของข้อเสนอเกี่ยวกับความเสมอภาค และความเท่าเทียมของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศองค์กรเครือข่ายฯ จึงได้จัดทำข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีข้อเสนอเกี่ยวกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญดังนี้

(1) **การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน** โดยหลักการมนุษยทุกคนเกิดมามีสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกัน รัฐมีหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครองให้ประชาชนหญิงชาย และบุคคลที่ไม่ใช่หญิงและชายสามารถ เข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างเสมอภาค โดยไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งความแตกต่าง

(2) **การเคารพความหลากหลายของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ** โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยอมรับการมีอยู่จริงของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางอัตลักษณ์ และการแสดงออกทางเพศ ซึ่งองค์การอนามัยโลก (WHO) รวมทั้งกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ประเทศไทย ได้ยอมรับว่าการเป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ไม่ถือเป็นความผิดปกติใดๆ ทั้งสิ้น (ตามเอกสารแนบ) และเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2549 ได้มีการประชุมของผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายสิทธิมนุษยชนสากลระดับนานาชาติ รวมทั้งองค์การสหประชาชาติ

² ดูประมวลข้อสงสัย เหตุผล และการถาม – ตอบ “ทำไมถึงต้องมีความหลากหลายทางเพศ” ในรัฐธรรมนูญ 2550 ตามเอกสารที่แนบ

เพื่อสร้างนโยบายให้กับองค์กร และหน่วยงานทั่วโลก ทุกระดับ เพื่อให้คุ้มครองครอบคลุมกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยได้ประกาศเป็นตราสารยอร์กจาการ์ตาร์ (The Yogyakarta Principles) (ตามเอกสารแนบ)

(3) การจัดหามาตรการเสริมพิเศษ (Positive Discrimination) สำหรับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่เสี่ยงต่อการถูกเลือกปฏิบัติ และมีศักยภาพในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานน้อยกว่าประชาชนหญิงชายทั่วไปโดยการกำหนดให้มีคำว่า “ชาย หญิง และบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมีสิทธิเท่าเทียมกัน” ไว้ในมาตราที่เกี่ยวข้องในรัฐธรรมนูญ

ดังนั้น เพื่อการดำเนินการให้บรรลุภารกิจในการร่วมกัน ผลักดันให้มีรัฐธรรมนูญที่นำไปสู่การปฏิรูปการเมืองที่สร้างระบอบประชาธิปไตยบนพื้นฐานของหลักสิทธิมนุษยชน จึงขอประกาศร่วมกันว่า

1. เราจะสนับสนุนและส่งเสริมการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญที่เคารพความหลากหลาย และความเท่าเทียมกันของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

2. เราจะรณรงค์ให้กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องแต่ละกลุ่มและแต่ละองค์กรมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเมือง โดยการจัดทำความเห็นต่อร่างรัฐธรรมนูญ และนำข้อเสนอดังกล่าวเพื่อเผยแพร่ขยายผลไปยังกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. เราจะสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรับฟังความคิดเห็นทั้งในกลุ่มประเด็นและกลุ่มพื้นที่ เพื่อการมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญของภาค

ประชาชน และของสภาร่างรัฐธรรมนูญ โดยร่วมมือกับองค์กร
เครือข่ายต่างๆ

4. เราจะติดตามตรวจสอบเนื้อหา สาระการจัดทำร่าง
รัฐธรรมนูญของสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อเผยแพร่ต่อกลุ่มบุคคลที่มี
ความหลากหลายทางเพศ และสาธารณะเป็นระยะๆ เพื่อประกอบ
การตัดสินใจในการลงประชามติของประชาชนหญิง - ชายทั่วไป
และกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

องค์กรเครือข่ายทำงานเพื่อสนับสนุนและปกป้องสิทธิมนุษยชนของ
บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศขอยืนยันว่า รัฐธรรมนูญควรมา
จากเจตนารมณ์ของประชาชน ดังนั้นสภาร่างรัฐธรรมนูญควรพิจารณา
ความคิดเห็นของประชาชน เพื่อให้การปฏิรูปการเมืองและการร่าง
รัฐธรรมนูญฉบับใหม่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวม
อย่างเป็นธรรม และเป็นการส่งเสริมให้การเมืองภาคประชาชนเข้มแข็ง
อย่างแท้จริง

องค์กรเครือข่ายทำงานเพื่อสนับสนุนและปกป้องสิทธิมนุษยชน
ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ตระหนักดีว่า “รัฐธรรมนูญถือเป็น
กฎหมายสูงสุดที่มีความสำคัญในการสร้างสังคมให้อยู่ดีมีสุข อย่าง
เสมอภาค และเท่าเทียม อีกทั้งยังเป็นรากฐานของการสร้างวัฒนธรรม
สิทธิมนุษยชน”

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำข้อเสนอต่างๆ เหล่านี้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ
องค์กรเครือข่ายความหลากหลายทางเพศ

นที วีระโรจนพงษ์ กลุ่มเกย์การเมืองไทย (081 524 5245)	นิกร อาทิตย์ องค์กรบางกอกเรนโบว์ (089 039 1918)
ฉันทลักษณ์ รักษาอยู่ กลุ่มสะพาน (085 041 8477)	दनัย ลินจรัตน์ สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย (081 355 0696)
สุรางค์ จันทรแย้ม กลุ่มเพื่อนพนักงานบริการ (SWING) (081 626 6538)	อัญชนา สุวรรณานนท์ โครงการก่อตั้งมูลนิธิอัญจารี (086 994 9525)
สำราญ ทะกัน กลุ่มบ้านสีม่วง (053 808 518)	สิทธิพันธ์ บุญญาภิสมภาร กลุ่มซิสเตอร์ (SISTER) (081 530 1576)
กลุ่มแสงจากใจ (081 882 7466)	กลุ่มสายรุ้ง โรงพยาบาลโพธาราม (081 3549 313)
จันทร์จิรา บุญประเสริฐ กองทุนสนับสนุนและปกป้อง สิทธิของบุคคลที่มีความ หลากหลายทางเพศ (081 423 6896)	มนต์เทียน พรหมลัทธิศร โครงการเพื่อนชายเพื่อชายรุ่นใหม่ ใส่ใจสุขภาพใช้ชีวิตอย่างรับผิดชอบ และปลอดภัย (M-PLUS) (083 898 228)

ประมวลข้อสงสัย เหตุผล และการถาม – ตอบ

“ทำไมถึงต้องมีความหลากหลายทางเพศ” ในรัฐธรรมนูญ 2550

ถาม: คุณเคยถามตัวเองไหมว่า “ความเสมอภาค และการไม่ถูกเลือกปฏิบัติ” มีความสำคัญกับชีวิตของคุณหรือไม่ และเกี่ยวข้องกับชีวิตคุณอย่างไร

ตอบ: หากไม่...ลองจินตนาการว่า หากคุณมีวิถีชีวิตและการแสดงออกทางเพศในลักษณะที่เรียกว่า “หญิงรักหญิง, ชายรักชาย, คนแปลงเพศ รวมทั้งคนรักสองเพศ” หรือที่เรียกว่า “บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ” แล้วคุณได้รับการกระทำเหล่านี้ดังต่อไปนี้ คุณจะรู้สึกอย่างไร และเรียกการกระทำเหล่านี้ว่าอะไร

กรณีหนึ่ง: บริษัทประกันชีวิตปฏิเสธไม่รับทำประกันชีวิตให้กับคุณ เพราะคุณแจ้งว่า ผู้รับสิทธิประโยชน์เป็นคู่ชีวิต คู่ทุกข์ คู่ยาก ที่ต่อสู้ทำมาหากินร่วมกันมานานหลายสิบปี เป็นบุคคลที่มีเพศเดียวกันกับคุณ (ชายกับชาย หรือหญิงกับหญิง) คุณจึงไม่มีสิทธิทำประกันชีวิตให้คู่ชีวิตของคุณได้รับสิทธิประโยชน์ ในขณะที่เพื่อนรักของคุณมีคู่ชีวิตที่เป็นเพศตรงข้ามคือชายกับหญิง สามารถทำประกันชีวิตให้คู่ชีวิต คนที่ 1 คนที่ 2 คนที่ 3 เป็นผู้รับสิทธิประโยชน์ แม้ว่าเขาจะมีคู่ชีวิตมากมายหลายคน เปลี่ยนคู่รักที่เป็นเพศตรงข้ามมากเพียงใด ทั้งยังไม่ได้จดทะเบียนแต่งงาน ถูกต้องตามกฎหมาย แต่บริษัทประกันก็ยอมรับให้เพื่อนของคุณทำประกันชีวิตให้ผู้รับสิทธิประโยชน์เป็นคู่ชีวิตที่เปลี่ยนไปได้ทุกคน

ข้อสงสัย: กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ ไม่มีกฎหมายระเบียบให้ปฏิบัติในเรื่องนี้ แล้วอย่างนี้เรียกว่า “การถูกเลือกปฏิบัติหรือไม่”

กรณีที่สอง: ดิฉันเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย จบการศึกษาระดับปริญญาเอก และเชื่อมั่นว่า “ประชาชนทั่วไปมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น” และงานวิชาการแต่ละเรื่องของดิฉันก็จะพึงประสงค์แสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาโดยตลอด แต่ในขณะเดียวกันดิฉันก็ไม่สามารถเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมาเกี่ยวกับการเป็นหญิงรักหญิงของตัวเองได้ ดิฉันอึดอัดเหลือเกิน

ข้อสงสัย: ความกลัวว่าจะเกิดผลกระทบในการทำงาน รวมไปถึงการกลัวว่าไม่ได้รับความเชื่อถือ เพราะสภาพสังคมรอบข้างที่ประจบอยู่ทุกวัน ยังคงแสดงความดูถูก รังเกียจบุคคลที่มีลักษณะเป็นหญิงรักหญิง ทอม ดี ชายรักชาย เกย์ กะเทยในเชิงของการนิินทาว่าร้ายให้ไต่ยืนอยู่เสมอๆ อย่างนี้เรียกว่า “ดิฉันถูกเลือกปฏิบัติหรือไม่?”

กรณีที่สาม: ผมเป็นเกย์ ไปบริจาคเลือดที่สภากาชาด มีช่องว่างให้กรอกข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ โดยถามว่ามีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกันหรือไม่ เมื่อกรอกข้อมูลว่ามีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกัน กลับถูกปฏิเสธไม่รับบริจาคเลือด ทั้งๆ ที่ผมเป็นนักกีฬา ดูแลรักษาความปลอดภัยในการมีเพศสัมพันธ์โดยสวมถุงยางอนามัย และระมัดระวังการปฏิบัติมาโดยตลอด

ข้อสงสัย: ผมเข้าใจว่า การเป็นเกย์ทำให้ถูกเหมารวมเป็นมีพฤติกรรมทางเพศที่ล่าสอน ซึ่งมีโอกาสเป็นพาหะนำเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้มากกว่าคนอื่น ๆ แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า หญิงและชายทั่วไปจะไม่มีโอกาสเป็นพาหะนำเชื้อติดต่อต่างๆ ได้ แต่เพราะอคติทำให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นมา ผมคิดว่า “ผมถูกเลือกปฏิบัติ”

กรณีนี้: ดิฉันเป็นผู้ชายแล้วได้ผ่าตัดทำเต้านม และผ่าตัดแปลงเพศแล้ว มีอาชีพเป็นนางโชว์อยู่ที่ภูเก็ต สามารถทำงานเลี้ยงชีพของตัวเองและพ่อ แม่ ครอบครัวได้เป็นอย่างดี เมื่อครบอายุต้องเกณฑ์ทหาร ดิฉันก็ไปเกณฑ์ตามกฎหมายกำหนด และทำตามหน้าที่พลเมืองไทย แต่ทว่าในเอกสารคัดเลือกทหารกองเกิน (สด.43) ที่ได้รับกลับมาจากการปฏิบัติตัวตามกฎหมาย ดิฉันกลับถูกระบุว่า “เป็นโรคจิตถาวร โรคจิตวิปริต” ทำให้ดิฉันประสบปัญหาเป็นอย่างมาก หลังจากที่ใช้เอกสารดังกล่าวประกอบการสมัครงาน เนื่องจากนายจ้างพิจารณาว่า ดิฉันไม่สามารถทำงานให้ได้เหมือนคนปกติ

ข้อสงสัย: กฎกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการตรวจเลือกทหารกองเกิน ได้ระบุประเภทของบุคคลที่เป็นชายไม่สามารถเป็นทหารได้ ซึ่งจะระบุโรคต่างๆ ไว้ โดยมีลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน อาทิ มีร่างกาย หรืออวัยวะต่างๆ พิการ เจ็บป่วยจนไม่สามารถปฏิบัติงานได้ เจ็บป่วยไม่สามารถรักษาให้หายได้ใน 90 วัน และเป็นโรคที่ได้รับการระบุว่า “เป็นโรคจิต” ทั้งนี้ในการตรวจเลือกทหารกองเกิน พนักงานตรวจเลือกไม่สามารถบันทึกลักษณะของกะเทยว่าเป็นหนึ่งในโรคต้องห้ามในการรับเลือกเป็นทหารได้ แต่จะบันทึกใน สด.43 ว่าบุคคลที่เป็นกะเทยเป็น “โรคจิต” แต่ไม่สามารถระบุให้คนแปลง

เพศเป็นโรคใดๆ ได้จึงต้องระบุว่าเป็นโรคจิตถาวร หรือโรคจิตวิปริต ซึ่งต่อมากองคการอนามัยโลก และกระทรวงสาธารณสุขมีหนังสือรับรองว่า “กะเทยมิใช่เป็นผู้ป่วยโรคจิต” ดิฉันคิดว่า “ดิฉันถูกเลือกปฏิบัติ”

กรณีที่ทำ: ผมเป็นเกย์ที่มีอาชีพเป็นผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์ แนวนับเทิง และรายการสารคดีการท่องเที่ยวต่างแดน เมื่อเร็วๆ นี้ รายการสารคดีการท่องเที่ยวที่ผมเป็นผู้ดำเนินรายการถูกถอดออก จากผังรายการของสถานีโดยไม่ทราบสาเหตุ ผมทราบตอนหลังว่า มีหนังสือขอความร่วมมือจากกรมประชาสัมพันธ์ที่ขอให้ทางสถานี โทรทัศน์พิจารณาไม่ให้ผู้ดำเนินรายการที่มีลักษณะเบี่ยงเบนทางเพศ จัดรายการ หรือออกสื่อโทรทัศน์ของสถานี เนื่องจากจะเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีต่อเด็ก และเยาวชน อีกทั้งเป็นการปลูกฝังค่านิยมที่ผิดๆ ต่อสังคม

ข้อสงสัย: ที่ผ่านมากรมประชาสัมพันธ์ มีให้ “บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นพิธีกร หรือผู้ดำเนินรายการ” อ้างว่าเป็นการสร้างค่านิยมที่ผิดๆ ให้กับสังคมนั้น ในความเป็นจริงแล้วภาพของ บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ที่ถูกนำเสนอเผยแพร่ทางสถานี โทรทัศน์ ไม่ใช่ภาพลักษณ์อันเป็นจริงของพวกเขาแม้แต่น้อย เพราะ ภาพที่นำเสนอทางรายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่มักแสดงแต่ความตลก ขบขัน น่ารังเกียจ สมเพศ เวทนาต่อบุคคลที่มีความหลากหลาย ทางเพศ ที่เป็นการผลิตซ้ำ ตอกย้ำอคติของสังคมที่มีต่อผมมากยิ่งขึ้น ผมคิดว่า “การกระทำดังกล่าวเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม”

กรณีที่หก: ดิฉันเป็นกะเทยแปลงเพศที่มีอาชีพเป็นผู้ออกแบบเครื่องแต่งกาย และเดินทางไปประชาสัมพันธ์ผลงานในต่างประเทศบ่อยครั้ง แต่ทุกครั้งที่ดินเดินทางผ่านเข้าออกจุดตรวจคนเข้าเมืองมักจะมีปัญหาเรื่องคำนำหน้าชื่อว่า “นาย” และกลายเป็นปัญหาความล่าช้าในการเดินทางผ่านเข้าออก หรือในบางครั้งก็ถูกปฏิเสธไม่ออกใบอนุญาตเดินทาง ดิฉันคิดว่า “ความรู้ความสามารถของดิฉันมีนาจะถูกจำกัดไว้กับคำนำหน้าเท่านั้น ดิฉันถูกเลือกปฏิบัติค่ะ”

ข้อสงสัย: บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศไม่สามารถทำเอกสารการเดินทางให้ตรงกับเพศสรีระของตนเองได้ เมื่อมีความจำเป็นต้องแสดงเอกสารแสดงตนกับหน่วยงานต่างๆ แล้ว แต่เมื่อเจ้าหน้าที่เห็นว่า บุคคลที่ระบุในเอกสารมีเพศสรีระไม่ตรงกับบุคคลที่ถือเอกสารแสดงตน จึงถูกปฏิเสธมิให้ใช้สิทธิตามระเบียบหรือกฎหมาย และไม่สามารถออกหนังสืออนุมัติการเดินทางได้ ทำให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเสียโอกาสในการพัฒนาตนเองตามความสามารถอย่างแท้จริง “ดิฉันไม่ได้รับความเสมอภาคค่ะ”

กรณีที่เจ็ด: หนูค่อนข้างจะมีบุคลิกดั่งดั่ง ไม่เหมือนผู้ชายทั่วไป แต่อยากเป็นครู อยากสอนเด็ก และเชื่อมั่นว่าตัวเองมีความสามารถที่จะทำหน้าที่นี้ได้เป็นอย่างดี แต่พอไปสมัครสอบ อาจารย์ที่รับสมัครกลับบอกว่า อย่ามาเรียนวิชานี้เลย เดี่ยวเด็กๆ จะเลียนแบบ แล้วก็ให้หนูไปเรียนเกี่ยวกับด้านการโรงแรมแทน ซึ่งเป็นงานที่หนูไม่เคยชอบหรือสนใจมาก่อนเลยในชีวิต ทำไมหนูถึงเรียนครูไม่ได้ละ หนูผิดอะไร

ข้อสงสัย : เป็นเพราะความไม่รู้ หรืออคติของคนทั่วไปในสังคมที่ยังคงเข้าใจว่าการเป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ เป็นโรค เป็นความผิดปกติทางจิต ทำให้สภาสถาบันราชภัฏฯ เคยออกกฎห้ามไม่ให้คนที่มีลักษณะ เป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ เรียนครู เพราะเกรงว่าเมื่อจบออกไปสอนเด็ก จะทำให้เด็กเลียนแบบ แต่จริงๆ แล้วก็คือ บุคคลกลุ่มนี้เป็นบุคคลปกติธรรมดา เพียงแต่วิถีชีวิตบางด้านแตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในสังคม แต่วิถีชีวิตที่แตกต่างนั้นไม่ได้หมายความว่าหนูเป็นคนบ้า หรือเป็นภัยต่อสังคม องค์การอนามัยโลกก็รับรองว่าไม่ใช่โรคจิต หรือแม้แต่กรมสุขภาพจิตก็ออกหนังสือรับรองทางวิชาการมานานแล้ว ว่ากลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นคนปกติธรรมดา การกีดกันไม่ให้เรียนในบางสาขาวิชาเช่นนี้ หนูว่าเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่ยุติธรรมเลย

ตอนนี้ท่านเข้าใจแล้วหรือยังว่า

“อะไรคือ การถูกเลือกปฏิบัติในเรื่องความเสมอภาคระหว่างชาย หญิง และบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ”

และ **“ทำไมถึงต้องมีบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ”** ในรัฐธรรมนูญ 2550

สิทธิความหลากหลายทางเพศในรัฐธรรมนูญ¹

พันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี

ประเทศไทยได้ลงนามในกฎบัตรสหประชาชาติ (*Charter of the United Nations*) ซึ่งเป็น สนธิสัญญาระดับพหุภาคีที่ผูกพันประเทศไทย ในการรองรับหลักการเรื่อง สิทธิมนุษยชน และ เสรีภาพพื้นฐานของ ความเป็นมนุษย์

นอกจากนั้นประเทศไทยได้ลงนามเป็นภาคีกับ กติการะหว่าง ประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง (*International Covenant on Civil and Political Rights*) ซึ่งในข้อ 26 ของ กติกาได้ บัญญัติว่า

ข้อ 26

บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอกันตามกฎหมาย และมีสิทธิที่จะได้รับความ คำนึงเท่าเทียมกันตามกฎหมาย โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ ใด ๆ ในกรณีนี้ กฎหมายจะต้องห้ามการเลือกปฏิบัติใด ๆ และต้อง ประกันการคุ้มครองบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาคและเป็นผลจริงจกจาก การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลใด เช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติ

¹ เอกสารนี้เป็นการแปลย่อเก็บความบางส่วนของบทความ “LGBT Rights in a New Constitution” เขียนโดย ดร. Douglas Sanders, ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายสิทธิมนุษยชนนานาชาติและอาจารย์พิเศษ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เขียนเมื่อ 18 มกราคม 2550 อัญชณา สุวรรณานนท์ แปล

หรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ

มาตราข้างต้นได้วางหลักการไว้แบบปลายเปิด กล่าวคือ ข้อห้ามในการเลือกปฏิบัติมิได้ถูกจำกัดอยู่แต่ในคำของตัวบทเพียงเท่านั้น โดยในประโยคแรกได้วางหลักคุ้มครองการเลือกปฏิบัติทุกประการโดยปราศจากเงื่อนไข ส่วนในประโยคที่สองได้กำหนดหลักการตัวอย่างเงื่อนไขที่ไม่สามารถเลือกปฏิบัติได้

ในปี 1994 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (The Human Rights Committee) ได้ ปรับบทตามกฎิกาในข้อ 26 ในคดี *Toonen v Australia*² ว่า คำว่า “เพศ” ในข้อ 26 นั้น รวมไปถึง ความหลากหลายทางเพศ (sexual orientation) อีกด้วย การแปลความของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติเช่นนี้ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้เป็นที่คาดหวังมาก่อนว่าจะเกิดขึ้น ณ ช่วงเวลานั้น แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันมาตลอดว่าเป็นการแปลความตัวบทที่ถูกต้อง ซึ่งนั่นก็หมายความว่า การเลือกปฏิบัติใดต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ถือได้ว่าเป็น การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลทาง “เพศ” ตามข้อ 26 และตั้งแต่คดีนั้นเป็นต้นมา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนฯ และหน่วยงานอื่นๆ ภายใต้สหประชาชาติก็ได้คอยสอดส่องดูแล ประเทศภาคีแห่งสหประชาชาติมาตลอดเพื่อไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยพื้นฐานของความหลากหลายทางเพศ

² คดีนี้ องค์การเกย์ในประเทศออสเตรเลียฟ้องรัฐบาลออสเตรเลียให้ยกเลิกกฎหมายที่ลงโทษบุคคลที่มีความสัมพันธ์ทางเพศกับบุคคลเพศเดียวกัน ปัจจุบันรัฐบาลออสเตรเลียได้ยกเลิกกฎหมายดังกล่าวแล้ว (ผู้แปล)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี 2540 ได้มีมาตรการที่รองรับหลักการทาง สิทธิมนุษยชน และความเสมอภาค เราหวังไว้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะสานต่อแนวทางที่กำหนดไว้ให้พัฒนามากยิ่งขึ้น หลักการในปี 2540 ที่ได้วางไว้คือ

มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

มาตราอื่นที่เกี่ยวข้องได้แก่

มาตรา 5 ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน

มาตรา 26 การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา 34 สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

การที่จะปกป้องบุคคลที่เป็นเกย์และเลสเบียน ต่อการถูกเลือกปฏิบัติสามารถแบ่งแยกออกเป็น 4 วิธีด้วยกัน

1. สิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (เกย์ เลสเบียน และ กะเทย) ได้รับการคุ้มครองโดยหลักการศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และความเสมอภาค ตามมาตรา 4 และ หลักการในวรรคแรกของมาตรา 30 แห่ง รัฐธรรมนูญปี 2540

2. คำว่าเพศในภาษาไทย มิได้ถูกแบ่งออกเป็น คำว่า sex และ gender เหมือนในภาษาอังกฤษ เพราะคำว่า sex และ gender สามารถแปลเป็นภาษาไทยว่า “เพศ” เหมือนกันทั้งสองคำ ดังนั้นคำว่า เพศจึงไม่ควรจะถูกจำกัดแต่เพียงว่าหมายถึง เพศชาย และ หญิงเท่านั้น แต่ควรหมายถึง บุคคลที่รักเพศเดียวกัน และ บุคคลที่มีจิตใจข้ามเพศ ด้วย (เช่น กะเทย สาวประเภทสอง และผู้ที่ต้องการแปลงเพศ)

3. คำว่า เพศ ในมาตรา 5 และ 30 สามารถคุ้มครองการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานแห่งความเป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศได้ ซึ่งเห็นได้จากการที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้ตีความคำว่า เพศไว้ในคดี *Toonen v. Australia* ที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น

4. สิทธิใน เกียรติยศ ชื่อเสียง และ ความเป็นส่วนตัว ใน มาตรา 34 สามารถตีความเพื่อคุ้มครอง เกย์ เลสเบียน และ กะเทย ได้ ซึ่งนั่นก็จะสอดคล้องกับการตีความตามแนวทางของ ศาลสิทธิ

มนุษยชนแห่งยุโรป European Court of Human Rights และสอดคล้องกับคำตัดสิน ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติในคดี *Toonen v. Australia*

สิทธิความหลากหลายทางเพศในรัฐธรรมนูญของต่างประเทศ

ปี 1994 ประเทศแอฟริกาใต้

รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ปี 1994 ของแอฟริกาใต้ได้รวม **“ความหลากหลายทางเพศ”** (Sexual Orientation) ไว้ในบทบัญญัติเรื่องความเท่าเทียมกัน โดยบทบัญญัติดังกล่าวได้ถูกเพิ่มเติมในรัฐธรรมนูญปี 1997 ซึ่งเป็นฉบับล่าสุด และในปัจจุบันมีข้อความดังต่อไปนี้

9(3) รัฐต้องไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม ต่อบุคคลใดเพราะเหตุแห่งความแตกต่างเหตุใดเหตุหนึ่งหรือหลายเหตุ ทั้งในเรื่องเชื้อชาติ เพศ การตั้งครมภ์ สถานภาพการสมรส กำเนิดชาติพันธุ์หรือพื้นฐานทางสังคม สีดวง **ความหลากหลายทางเพศ** อายุ ความพิการ ศาสนา ความรู้สึกทางศีลธรรม ความเชื่อ ภาษา และชาติกำเนิด

9(4) ห้ามผู้ใดเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อบุคคลใดเพราะเหตุแห่งความแตกต่างเหตุหนึ่งเหตุใดหรือหลายเหตุซึ่งได้ระบุไว้ในอนุมาตรา (3) และ การตรวจกฎหมายจะต้องเป็นไปเพื่อป้องกันหรือห้ามการเลือกปฏิบัติเช่นว่า

9(5) การเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความแตกต่างเหตุหนึ่งเหตุใด หรือหลายเหตุซึ่งได้ระบุไว้ใน (3) ให้ถือว่าไม่เป็นธรรม เว้นแต่มีการ ระบุว่า การเลือกปฏิบัติเช่นนั้นเป็นธรรม

ท่านผู้พิพากษา เอ็ดวิน คาเมรอน แห่งศาลอุทธรณ์สูงสุดของประเทศแอฟริกาใต้ ได้ให้ความเห็นไว้เมื่อเร็วๆ นี้ ในคำตัดสินของศาล ภายหลังการบัญญัติรัฐธรรมนูญว่า **ในระยะเวลาเกือบ 13 ปี นับตั้งแต่ ประเทศแอฟริกาใต้ได้กลายเป็นประเทศที่มีการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญนี้ ทั้งรัฐสภาและศาลต่างก็ได้ กระทำหลายสิ่งหลายอย่างเพื่อรับประกันความเท่าเทียมและการ ไม่เลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของความพอใจในเพศของตน ดังนี้**

- โทษทางอาญาเกี่ยวกับการมีพฤติกรรมทางเพศระหว่างผู้ใหญ่ เป็นการส่วนตัวซึ่งเกิดขึ้นโดยยินยอมพร้อมใจนั้นได้ถูกยกเลิกไป ทั้งนี้ศาล รัฐธรรมนูญได้มีคำพิพากษาในเรื่องนี้โดยให้เหตุผลว่าบุคคลที่มีความ หลากหลายทางเพศ นั้นนอกจากจะถูกบัญญัติไว้โดยเฉพาะในพระราช บัญญัติว่าด้วยสิทธิพลเมือง (Bill of Rights) แล้วยังถือว่า อยู่ในความหมายอย่างกว้างของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเป็น ส่วนตัวด้วย คำพิพากษานี้แสดงให้เห็นว่า แม้ว่ารัฐธรรมนูญจะ ไม่ได้กล่าวถึงบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ไว้โดยเฉพาะเจาะจง แต่ศาลก็ยังคงสามารถตัดสินว่าโทษทางอาญาในเรื่องดังกล่าวขัดต่อ รัฐธรรมนูญได้

- คู่ความสัมพันธ์เพศเดียวกันมีสิทธิที่จะได้รับผลประโยชน์ จากกรรมธรรม์ประกันสุขภาพตามกฎหมายได้อย่างเท่าเทียมกันกับ คู่สามีภรรยาต่างเพศ

- เมื่อมีกฎหมายใดที่ให้สิทธิประโยชน์แก่คู่สามีภรรยา คู่ความสัมพันธ์เพศเดียวกันย่อมได้รับสิทธิประโยชน์นั้นเท่าเทียมกัน
- คู่ความสัมพันธ์เพศเดียวกันสามารถรับเด็กมาเลี้ยงดูร่วมกันได้บนพื้นฐานเดียวกันกับคู่สามีภรรยาต่างเพศ
- สามีหรือภรรยาเพศเดียวกันมีสิทธิที่จะเป็นบิดาหรือมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็กที่คู่ของเขาหรือเธอได้ตั้งครรภ์และให้กำเนิดโดยวิธีผสมเทียม
- สิทธิประโยชน์ทั้งหลายที่บุคคลที่แต่งงานแล้วได้รับซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานภาพของการเข้าเมืองของคนต่างด้าวให้ครอบคลุมถึงคู่ความสัมพันธ์เพศเดียวกันด้วย
- และศาลได้วางหลักกฎหมายโดยให้การกระทำของสามีหรือภรรยาสำหรับการขาดค่าเลี้ยงดูเมื่อภรรยาหรือสามีของตนถูกฆ่าหรือทำร้ายโดยผิดกฎหมายครอบคลุมถึงการกระทำของคู่ความสัมพันธ์เพศเดียวกันที่มีความสัมพันธ์อย่างถาวร

จุดสูงสุดของกระบวนการนี้เกิดขึ้นในวันที่ 30 กันยายน 2006 เมื่อรัฐการณัฏฐาธิปไตยของประเทศแอฟริกาใต้ได้ลงนามในกฎหมายที่บัญญัติให้การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของคู่ความสัมพันธ์เพศเดียวกันถือเป็นการแต่งงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย การออกกฎหมายฉบับนี้เป็นการตอบสนองต่อคำพิพากษาของศาลที่ต้องการให้มีความเท่าเทียมสำหรับคู่ความสัมพันธ์เพศเดียวกันในการแต่งงาน

1997 ประเทศฟิลิปปินส์

รัฐธรรมนูญของประเทศฟิลิปปินส์ ออกเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 1997 และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 28 กรกฎาคม 1998 (จนกระทั่งการรัฐประหารในปี 2006)

มาตรา 38 ความเท่าเทียม/ความเสมอภาค

(1) บุคคลทุกคนย่อมมีความเสมอภาคและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน

(2) บุคคลต้องไม่ได้รับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม เพราะเหตุแห่งความแตกต่างของตนในเรื่อง

(a) ลักษณะเฉพาะบุคคลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นจริงหรือถูกสมมติ ทั้งนี้รวมถึงเชื้อชาติ กำเนิดชาติพันธุ์ สีผิว ถิ่นกำเนิด เพศ **ความหลากหลายทางเพศ** ชาติกำเนิด ภาษา สถานะทางเศรษฐกิจ อายุหรือความบกพร่องด้านความสามารถ หรือ

(b) ความคิดเห็นหรือความเชื่อ เว้นเสียแต่ว่าความคิดเห็นหรือความเชื่อเหล่านั้นเกี่ยวข้องกับอันตรายต่อผู้อื่นหรือการลดทอนสิทธิหรือเสรีภาพของผู้อื่น หรือเพราะเหตุแห่งความแตกต่างอื่นใดตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติห้ามไว้

(3) ดังนั้น กฎหมายหรือการกระทำทางปกครองใดๆ ที่กระทำภายใต้กฎหมายต้องไม่ก่อให้เกิดความบกพร่องทางความสามารถหรือข้อจำกัดแก่บุคคลใดเพราะเหตุแห่งความแตกต่างที่ต้องห้ามนั้น

(4) บุคคลใดๆ มีสิทธิที่จะเข้าถึงบริการของร้านค้า โรงแรม บ้านเช่า ร้านอาหารสาธารณะ สถานที่อันเป็นสถาบันบันเทิงสาธารณะ บริการขนส่งสาธารณะ รถแท็กซี่ และสถานที่สาธารณะโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความแตกต่างที่ต้องห้าม

(5) เจ้าของสถานที่หรือบริการที่ได้กล่าวอ้างถึงในอนุมาตรา (4) ต้องช่วยเหลือผู้บกพร่องด้านความสามารถในการเข้าถึงบริการต่างๆ ตามสมควรตามที่กฎหมายกำหนด

1998 ประเทศเอกวาดอร์

รัฐธรรมนูญของประเทศเอกวาดอร์ ปี 1998 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปที่ร่างโดยสมัชชารัฐธรรมนูญแห่งชาติ (National Constituent Assembly) ซึ่งมีสมาชิก 70 คน โดยเรื่องที่พิจารณาเป็นพิเศษคือเรื่องสิทธิของชนพื้นเมืองต่อดินแดนและภาษา และสิทธิที่จะไม่ถูกเลือกปฏิบัติของคนผิวดำ

***มาตรา 23(3)** ความเสมอภาคในกฎหมาย บุคคลทุกคนต้องได้รับการพิจารณาว่าเท่าเทียมและมีสิทธิ เสรีภาพและโอกาสเหมือนกัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติพื้นฐานของชาติกำเนิด อายุ เพศ ชาติพันธุ์ สีผิว พื้นฐานทางสังคม ภาษา ศาสนา ความเชื่อทางการเมือง สถานะทางเศรษฐกิจ **ความหลากหลายทางเพศ** สุขภาพ ความบกพร่องด้านความสามารถ หรือความแตกต่างอื่นใด

**แปลจากท่อนที่เป็นภาษาอังกฤษ*

พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สาธารณรัฐเกาหลี ปี 2001

กฎหมายฉบับนี้ก่อตั้งคณะกรรมการซึ่งมีอำนาจสืบสวน “การกระทำที่เลือกปฏิบัติใดๆของนิติบุคคล องค์กร หรือบุคคลธรรมดา ที่เป็นการละเมิดสิทธิในความเสมอภาค” (มาตรา 30(1)2)

มาตรา 30(2) คำว่า “การกระทำที่เลือกปฏิบัติที่เป็นละเมิดสิทธิในความเสมอภาค” หมายถึง การกระทำใดๆ อันเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่มีเหตุอันสมควรเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศ ศาสนา ความบกพร่องด้านความสามารถ อายุ สถานะทางสังคม ภูมิภาค กำเนิดชาติพันธุ์ สภาวะทางกายภาพ เช่น อวัยวะ สถานภาพการสมรส การท้องหรือการคลอดบุตร สถานภาพครอบครัว เชื้อชาติ สีผิว ความคิดหรือความคิดเห็นทางการเมือง บันทึบทางอาชญากรรมซึ่งระยะเวลาที่การลงโทษมีผลได้ล่วงพ้นไปแล้ว **บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ** หรือ ประวัติการเป็นโรค...(ที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงาน การเข้าถึงสินค้า บริการ การขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวกเชิงพาณิชย์ ที่ดิน สิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่อยู่อาศัย และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการศึกษา)

ประเทศสวีเดน ปี 2000

รัฐธรรมนูญซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2000 ได้ปกป้องปัจเจกบุคคลจากการถูกเลือกปฏิบัติในเรื่อง **“การดำเนินชีวิต”** (way of life) ซึ่งคำนี้ได้มีความหมายครอบคลุมถึง**ความหลากหลายทางเพศ** ด้วย

การแก้ไขรัฐธรรมนูญของประเทศสวีเดน ปี 2003

ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2003 เป็นต้นมา รัฐธรรมนูญของสวีเดนได้กำหนดให้ภาครัฐต้องกำจัดให้หมดไปซึ่งการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศ ชาติพันธุ์ ศาสนาและความเชื่อ ความบกพร่องด้านความสามารถ และ **ความหลากหลายทางเพศ** ข้อกฎหมายดังกล่าวไม่มีผลผูกพันตามกฎหมาย ดังนั้นจึงไม่อาจนำมา

ใช้เป็นข้ออ้างในการดำเนินคดีของเอกชนในศาลได้โดยตรงข้อกฎหมาย
ที่มีผลทางกฎหมายปรากฏอยู่ในกฎหมายต่อต้านการเลือกปฏิบัติ ปี 1999
ซึ่งห้ามการเลือกปฏิบัติในการจ้างงานด้วยเหตุแห่ง**ความหลากหลายทาง
เพศ**

ประเทศโปรตุเกส ปี 2004

การแก้ไขรัฐธรรมนูญในปี 2004 ได้เพิ่มคำว่า **“ความหลากหลาย
ทางเพศ”** ในมาตรา 13

มาตรา 13 (หลักแห่งความเสมอภาค)

1. พลเมืองทุกคนมีศักดิ์ศรีทางสังคมเหมือนกันและต้องเสมอภาค
กันทางกฎหมาย

2. ไม่มีใครพึงได้รับอภิสิทธิ์ ความลำเอียง หรือถูกพรากไปซึ่ง
สิทธิใดๆ หรือได้รับยกเว้นจากหน้าที่ใดๆ เพราะเหตุแห่งความแตกต่าง
เรื่องชาติกำเนิด เพศ ชชาติพันธุ์ ภาษา ถิ่นกำเนิด ศาสนา ความเชื่อ
ทางการเมืองและอุดมคติ การศึกษา สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ปัจจัย
ทางสังคม หรือ **ความหลากหลายทางเพศ**

พระราชบัญญัติสิทธิในบ้านของพลเรือน แคลิฟอร์เนีย ปี 2006

ห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติในบ้านเพราะเหตุแห่งความแตกต่างใน
เรื่องชาติพันธุ์ สีผิว ศาสนา พื้นฐานหรือกำเนิดเชื้อชาติ ความบกพร่อง
ด้านความสามารถ แหล่งเงินได้ และเพศ (ซึ่งรวมถึงเพศที่แสดงออกไป)
สถานภาพการสมรส **ความหลากหลายทางเพศ** และสถานะทาง
ครอบครัว

LGBT RIGHTS IN A NEW CONSTITUTION

A drafting process has begun, and the wording of the human rights provisions needs to be considered in the light of today's understanding of sexual and gender diversity.

by Dr. Douglas Sanders

January 184, 2007

THAILAND'S INTERNATIONAL OBLIGATIONS

Thailand is a signatory to the *Charter of the United Nations*. The *Charter* is a multilateral treaty which commits each member to support human rights and fundamental freedoms.

Thailand is a signatory to the *International Covenant on Civil and Political Rights*. Article 26 of the *Covenant* reads as follows:

All persons are equal before the law and are entitled without any discrimination to the equal protection of the law. In this respect, the law shall prohibit any discrimination and guarantee to all persons equal and effective protection against discrimination on any ground, such as race, colour, sex, language, religion, political or

other opinion, national or social origin, property, birth or other status.

This is an “open-ended” provision. The list of prohibited grounds of discrimination does not limit the scope of the Article. This is clear in the wording of the section. The first sentence is a general, unconditional prohibition of discrimination. The second sentence applies to “discrimination on any ground”, gives a list of examples and ends with the words “or other status.”

In 1994 the Human Rights Committee, established under the provisions of the *Covenant*, ruled in the case of *Toonen v Australia* that the word “sex” in Article 26 included “sexual orientation.” This interpretation, while not expected at the time, has been accepted as correct, for it is clear that any discrimination on the basis of “sexual orientation” involves discrimination on the basis of “sex”. Since the *Toonen* decision, the Human Rights Committee – and other treaty bodies and special procedures in the United Nations system – regularly question states on any discrimination on the basis of sexual orientation.

THE THAI CONSTITUTION OF 1997

The 1997 *Constitution of the Kingdom of Thailand* had provisions on human rights and equality. We assume that a new constitution will build on the provisions in that constitution. The equality provision read as follows:

Section 30. All persons are equal before the law and shall enjoy equal protection under the law.

Men and women shall enjoy equal rights.

Unjust discrimination against a person on the grounds of the difference in origin, race, language, sex, age, physical or health condition, personal status, economic or social standing religious belief, education or constitutionally political view shall not be permitted.

Other related provisions are:

Section 5. The Thai people, irrespective of their origins, sexes or religions, shall enjoy protection under this Constitution.

Section 26. In exercising powers of all State authorities, regard shall be had to human dignity, rights and liberties in accordance with the provisions of this Constitution.

Section 34. A person's family rights, dignity, reputation or the right of privacy shall be protected.

There are four ways in which the constitution can be interpreted to protect gay and lesbian people from discrimination:

1. Gays, lesbians and kathoey would be covered by the general human dignity and equality wording in Section 4 and the first sentence in Section 30.

2. The Thai word “phet” is used for the word “sex” in the official text of the constitution. There are no separate words for “sex” and “gender” in Thai. Both words are translated into Thai as phet. In Thailand phet is not understood as limited to two sexes or genders. As a result, it is logical to interpret phet as including homosexuals and transgendered individuals.

3. The word “sexes” in Section 5 and “sex” in the third sentence of Section 30 can be taken to prohibit discrimination on the basis of “sexual orientation.” The United Nations Human Rights Committee came to this conclusion in interpreting the equality provision in the *International Convention on Civil and Political Rights in Toonen v. Australia*. Any discrimination against a homosexual is on the

basis of the sex of the persons he or she is attracted to.

4. The right to “dignity” and “privacy” in Section 34 can be interpreted as protecting gays, lesbians and kathoey. This would be consistent with a number of rulings of the European Court of Human Rights, and also the ruling of the UN Human Rights Committee in *Toonen v. Australia*.

Professor Vitit Muntarbhorn said of the 1997 Constitution:

In retrospect, the 16th Constitution had a number of strengths. It was the first constitution which introduced the notion of “human dignity” as the rationale for human rights, and it established the principle that rights and freedoms may be invoked directly in the courts and that constraints on such rights must not undermine the substance of the rights. ...

Significantly, the country is a party to five human rights treaties, namely the International Covenant on Civil and Political Rights, the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, the Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, the Convention on the Elimination of All forms of Discrimination against Women and the Convention on

the Rights of the Child.

These treaties have had an important impact on Thailand on various occasions. For instance, Thailand's child protection law which establishes child protection committees all over the country, is based upon the Child Rights Convention, while a few years ago a Constitution Court decision enabling women to choose to retain their maiden name, instead of adopting the husband's name, was partly inspired by the call for non-discrimination under the Women's Rights Convention.¹

Naiyana Supapung, a commissioner of the National Human Rights Commission, has clearly identified sexual orientation as raising human rights issues. She spoke at a seminar on violence against homosexual women in November, 2001, at which a representative of the lesbian group Anjaree also spoke, as well as academics from Mahidol and Thammasat:

Naiyana Supapung, commissioner of the National Human Rights Commission, said discrimination against homosexuals could be considered a violation of the Constitution.

¹ Vitit Muntabhorn, *A spirit of hope, even in adversity*, Bangkok Post, Saturday, December 9, 2006, 12.

“Politicians often speak [on gay issues] without accurate understanding,” she said, adding that from now on they should be made accountable for their statements on the matter.²

In December, 2001, she was quoted in a full page background article on lesbians in the Bangkok Post:

“Sexual orientation is a human rights issue,” said Naiyana Supapung, commissioner of the National Human Rights Commission of Thailand. “The right to love and to develop a relationship with another human being, regardless of their sexuality for example, is a basic human right.”

One all-embracing code that the commission will rely on is Article 30 of the constitution, which ensures equal rights to citizens regardless of sex, race, age, physical ability and religion. This inclusive article protects the rights of homosexuals.

² *Gay women face higher risk: expert, The Nation, November 29, 2001, 6A. Naiyana Supapung had been with the Women’s Network and Constitution according to the Bangkok Post, March 20, 2000.*

“For example, if someone is disbarred from applying for a job as a university instructor on grounds of sexual orientation, the Commission can intervene and take action. It would act not just on that particular case, but also at similar regulations in all universities,” said Naiyana.

Since its establishment five months ago, the organization has received several complaints from social groups but not yet from homosexual groups, she said.

Naiyana has a range of ideas for how the Commission can handle biased representation of homosexuality in the media, as well as discriminatory regulations in educational institutes, unfair marital legislation and other laws and regulations that discriminate against homosexuals.

“If we see or receive information on biased quotes, images or comments in the media that violate the rights of homosexuals, we can make official pronouncements that such items are in violation of human rights and should be corrected,” she said.³

Consideration of issues relating to lesbians, gay men and transgendered individuals have been a part of the work of the Commission since it was established. In 2006 the Commission

³ Karnjariya Sukrung, *A Forgotten Minority*, Bangkok Post, Outlook, December 12, 2001, 1.

held a public workshop at its offices, in collaboration with Rainbow Sky organization, on the treatment of LGBT recruits by the Thai military.

EXPERIENCE IN OTHER COUNTRIES

CONSTITUTIONS THAT REFER TO SEXUAL ORIENTATION

In countries enacting new constitutions in the context of strong domestic reform movements over the last twenty years, it has become common to include extensive provisions on human rights and to include “sexual orientation” as a prohibited ground of discrimination. The constitutions that include a prohibition on “sexual orientation” discrimination are:

- South Africa, 1994 (interim constitution) and 1997 (final constitution).
- Fiji, 1997
- Ecuador, 1998
- Portugal, 2004

CONSTITUTIONS WITH “OPEN-ENDED” PROVISIONS AGAINST DISCRIMINATION

The Canadian *Charter of Rights and Freedoms*, enacted in 1982, came a bit too early for the express inclusion of “sexual orientation”. However, in the first decision of the Supreme Court of Canada on the issue, in *Egan v Canada*, all nine judges held that “sexual orientation” was an analogous ground of discrimination to those listed in the article on equality and was therefore covered as within the category of “other status.”

CONSTITUTIONS WITH A GENERAL EQUALITY PROVISION

The *Constitution of the United States* has a general provision on equality before the law, without any list of prohibited grounds. The United States Supreme Court has been notoriously conservative in recent decades. Yet in two major decisions, the Court has invalidated anti-homosexual laws. In *Romer v Evans* it invalidated a state constitutional provision that banned any anti-discrimination laws protecting homosexuals. In *Lawrence v Texas* it invalidated criminal laws against homosexual acts.

TRANSGENDERED AND INTERSEXUAL INDIVIDUALS

No constitution has yet added specific wording to prohibit discrimination against transgendered or intersexual individuals.

TRANSGENDER: The European Union requires member countries to prohibit discrimination on the basis of “gender identity”. Similar provisions are now common in anti-discrimination laws in North America, sometimes with the additional words “and gender expression.” This is the wording that has developed internationally to include transsexuals, transgenders and transvestites.

The European Court of Human Rights in *Goodwin v United Kingdom* ruled that transsexuals are entitled to have their personal documentation changed and to marry in their post-transition sex. This is the policy now throughout Europe, and, as well, in China, Indonesia, Japan and Singapore.

INTERSEXUALS: We are at the beginning stages of recognizing discrimination against intersexuals, and the banning of medically unnecessary ‘corrective’ surgery on infants who are unable to give informed consent. These issues have been

taken up by the Human Rights Commission of the City of San Francisco, and in court decisions in Colombia.

REQUIRING ANTI-DISCRIMINAL LAWS IN THE PRIVATE SECTOR

Most discrimination in Thailand does not result from the laws or policies of the government, but from decisions of private individuals or businesses to deny a job or a promotion – or refuse accommodation or services that are otherwise normally offered to the public.

The provision in the 1997 constitution of South Africa, set out below, prohibits discrimination by government and prohibits discrimination by individual persons. It requires legislation to implement the prohibition – and South Africa has established a National Commission on Human Rights.

Section 38 (4) & (5) of the 1997 constitution of Fiji also makes the non-discrimination provisions apply in the private sector.

PROPOSED WORDING FOR THAILAND

We propose that section 30 from the 1997 Constitution be reworded as follows:

All persons are equal before the law and shall enjoy equal protection under the law.

Men and women shall enjoy equal rights.

Unjust discrimination against a person on the grounds of the difference in origin, race, language, sex, sexual orientation, age, physical or health condition, gender identity, gender expression, intersexuality, personal status, economic or social standing religious belief, education or political views shall not be permitted.

Persons may not discriminate on such grounds in decisions related to employment, access to accommodation or commercial premises, or to services generally available to the public.

BACKGROUND INFORMATION

1994: SOUTH AFRICA

The interim South African Constitution of 1994 included “sexual orientation” in the equality provision. The provision was expanded in the final constitution of 1997, and presently reads as follows:

9 (3) The state may not unfairly discriminate directly or indirectly against anyone on one or more grounds, including race, gender, sex, pregnancy, marital status, ethnic or social origin, colour, sexual orientation, age, disability, religion, conscience, belief, culture, language and birth.

9 (4) No person may unfairly discriminate directly or indirectly against anyone on one or more grounds in terms of subsection (3). National legislation must be enacted to prevent or prohibit such discrimination.

9 (5) Discrimination on one or more grounds listed in subsection (3) is unfair unless it is established that the discrimination is fair.

Mr. Justice Edwin Cameron, of the Supreme Court of

Appeal, South Africa, recently commented on the judicial decisions following the enactment of the constitution:

In the nearly thirteen years since South Africa became a constitutional democracy, both Parliament and the courts have done much to fulfill the promise of equality and non-discrimination on the basis of sexual orientation:

- Criminal penalties against consensual sexual conduct between adults in private have been prohibited. The Constitutional Court based its decision outlawing criminal prohibitions on such conduct not only on the fact that sexual orientation is specifically listed in the Bill of Rights, but on wider grounds of dignity and privacy. This showed that even if the constitution did not specifically mention sexual orientation, the court would still have found the criminal prohibitions unconstitutional.

- Same-sex partners are entitled to benefit equally from statutory health insurance schemes.

- Where legislation provides benefits for spouses, permanent same-sex partners are entitled to equal benefits.

- Same-sex couples can adopt children jointly on the same basis as heterosexual couples.

- A same-sex partner is entitled to become the

legitimate parent of a child his or her partner conceives by artificial insemination.

- All the benefits that married persons enjoy with regard to beneficial immigrant status have been extended to same-sex partners.

- And the courts developed the common law by extending the spouse's action for loss of support where a partner is unlawfully killed or injured to partners in permanent same-sex life relationships.

The pinnacle of this progression was reached on 30 November 2006 when the Deputy President of South Africa signed into law a statute that legalized same-sex unions as full marriages. This legislation was passed in response to court decisions requiring equality for same-sex partners in marriage.⁴

⁴ Justice Edwin Cameron, *Nepal's New Constitution and the Fundamental Rights of Minorities (Sexual Orientation & Gender Identity) – Experience from South Africa*, Kathmandu, January 8, 2006, copy in possession of the author.

1997: FIJI

Constitution of Fiji, enacted July 25, 1997, effective from July 28, 1998 (until the coup in 2006):

Section 38: Equality

(1) Every person has the right to equality before the law.

(2) A person must not be unfairly discriminated against, directly or indirectly, on the ground of his or her:

(a) actual or supposed personal characteristics of circumstances, including race, ethnic origin, colour, place of origin, gender, sexual orientation, birth, primary language, economic status, age or disability; or

(b) opinions or beliefs, except to the extent that those opinions or beliefs involve harm to others or the diminution of the rights or freedoms of others; or on any other ground prohibited by this Constitution.

(3) Accordingly, neither a law nor an administration action taken under a law may directly or indirectly impose a disability or restriction on any person on a prohibited ground.

(4) Every person has the right of access, without discrimination on a prohibited ground, to shops, hotels, lodging-houses, public restaurants, places of public entertainment, public transport services, taxis and public places.

(5) The proprietor of a place or service referred to in subsection (4) must facilitate reasonable access for disabled persons to the extent prescribed by law.

1998: ECUADOR

Constitution of Ecuador, 1998 – a reformist constitution drafted by a 70-member National Constituent Assembly, providing particularly for the rights of indigenous peoples to lands and languages and non-discrimination rights for blacks.

Article 23. Sin perjuicio de los derechos establecidos en esta Constitution y en los instrumentos internacionales vigentes, el Estado reconocera y garantizara a las personas los siguientes:

...

3. La igualdad ante la ley. Todas las persons seran consideradas iguales y gozaran de los mismos derechos, libertades y oportunidades, sin discriminacion en razou de nacimiento, edad, sexo, etnia, color, origen social, idioma, religion, filiacion politica, posicion economica, orientacion sexual, estado de salud, discapacidad, o diferencia de cualquier otra indole.

[Roughly: (3) The equality before the law. All persons are to be considered equal and with the same rights, liberties and opportunities, without discrimination on the basis of birth, age, sex, ethnicity, color, social origin, language, religion, political belief, economic position, sexual orientation, health, disability or other difference.]

NATIONAL HUMAN RIGHTS COMMISSION ACT, REPUBLIC OF KOREA, 2001:

The legislation establishing the Commission authorizes it to investigate any “discriminatory act of any violation of the right of equality by a juristic person, organization or private individual.” [Article 30 (1) 2]

Article 30 (2). The term “discriminatory act of violating the right of equality” means any of the following acts of unreasonable discrimination on the ground of gender, religion, disability, age, social status, regional, national or ethnic origin, physical condition such as features marital status, pregnancy or delivery, family status, race, skin color, thought or political opinion, criminal record of which effective term of the punishment has expired, sexual orientation, or history of diseases ... [in relation to employment, access to goods, services,

transportation, commercial facilities, land, residential facilities and educational facilities].

SWITZERLAND, 2000

The Constitution that went into effect on January 1, 2000, protects individuals from discrimination based on ‘way of life’, wording intended to include sexual orientation.

SWEDISH CONSTITUTIONAL AMENDMENT, 2003.

Since January 1, 2003, the *Constitution of Sweden* states that the public sector shall counteract discrimination on grounds of gender, ethnicity, religious and belief, disability and sexual orientation. The provision is not legally binding and thus cannot be directly relied upon in litigation before the courts in individual cases. The legally effective provision is found in anti-discrimination legislation of 1999 which bans discrimination in employment on the basis of sexual orientation.

PORTUGAL, 2004

An amendment in 2004 added “sexual orientation” to Article 13:

Article 13 (Principle of equality)

1. Every citizen shall possess the same social dignity and shall be equal before the law.

2. No one shall be privileged, favoured, prejudiced, deprived of any right or exempted from any duty on the basis of ancestry, sex, race, language, place of origin, religion, political or ideological beliefs, education, economic situation, social circumstances or sexual orientation.

CIVIL RIGHTS HOUSING ACT, CALIFORNIA, 2006:

Prohibits discrimination in housing based on race, color, religion, national origin, ancestry, disability, source of income – and sex (including gender identity), marital status, sexual orientation and familial status.

เสียงสะท้อนจาก เครือข่ายความหลากหลายทางเพศ ในการอภิปรายมาตรา 30 ของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ... เมื่อ 11 มิถุนายน 2550*

ความหลากหลายทางเพศไม่ผ่าน เพราะแค่คำ... เท่านั้นหรือ?

จากการอภิปรายของสมาชิก สสร. ต่อมาตรา 30 ววรรค 2 และ
วรรค 3 ประเด็นเรื่องการเพิ่มคำว่าความหลากหลายทางเพศในวรรค 2
และหรือวรรค 3 เมื่อวานนี้ (11 มิถุนายน 2550) ผลปรากฏว่ามีการ
ลงคะแนนไม่ผ่าน เพียงเพราะสมาชิก สสร. หลายคนให้เหตุผลว่า
คำว่าความหลากหลายทางเพศเข้าใจยาก หากอธิบายไม่ได้ นั่นสะท้อน
ให้เห็นอคติที่คนส่วนใหญ่ในสังคมมีต่อเรื่องเพศ ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะ
อคติต่อกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ

ในคำพูดที่บอกว่า เห็นใจ เข้าใจ แต่ก็ตามมาด้วยการจำกัดสิทธิ
อยู่ดี เช่นที่ สสร. ท่านหนึ่งได้อภิปรายว่า **“เรายอมรับทางพฤติกรรมได้
แต่ยังไม่สามารถยอมรับทางนิติบัญญัติ”** หรือบางท่านก็ให้เหตุผลว่า
เดี๋ยวจะมีปัญหาในเรื่องของกฎหมาย เพราะจะต้องไปแก้ไขกฎหมาย
ต่างๆ อีกมากมาย

* เครือข่ายความหลากหลายทางเพศ 12 องค์การ ยื่นเสียงสะท้อนต่อ
สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2550 ณ อาคาร
รัฐสภา ถนนอุทองใน เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ซึ่งทางเครือข่ายความหลากหลายทางเพศ อยากถามกลับไปว่า กฎหมายมีขึ้นเพื่อคุ้มครองมนุษย์มิใช่หรือ และหากกฎหมายไหน มันไม่พัฒนาไปตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หรือมนุษย์ เราก็ควร แก่ไขเปลี่ยนแปลงมันได้ไม่ใช่หรือ??

เฉกเช่นที่เรากำลังแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายรัฐธรรมนูญใหม่กัน อยู่ในขณะนี้ ที่เราต่างพูดกันว่าต้องการให้ก้าวหน้าเทียบเท่ากับนานาชาติอารยะประเทศ หรือให้ดีกว่ารัฐธรรมนูญปี 2540 แต่การมาจำกัดสิทธิคนหลากหลายทางเพศเช่นนี้ ไม่ได้บ่งบอกเลยว่ารัฐธรรมนูญ ฉบับนี้มีความก้าวหน้าแต่อย่างใด

นอกจากนั้นแล้วคำว่าความหลากหลายทางเพศ ก็ไม่ได้แตกต่างจากคำว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ก็มีในร่างรัฐธรรมนูญนี้แต่อย่างใด ทว่ากลับไม่มีใครบอกว่าเข้าใจยาก??

คำว่าความหลากหลายทางเพศคำนี้ เป็นคำใหม่ในสังคมไทยที่เพิ่งเกิดขึ้นมาประมาณ 2 ปีเท่านั้น โดยเริ่มจากองค์กรที่ทำงานเรื่องคนรักเพศเดียวกัน ชายรักชาย หญิงรักหญิง คนรักสองเพศ คนแปลงเพศ ฯลฯ มีความเห็นว่า ถ้าเราจะรวมคนทุกกลุ่มที่เป็นคนชายขอบทางเพศเข้าด้วยกันก็ต้องหาคำที่เป็นกลางมากที่สุด และนอกจากนั้นก็ก็เป็นคำที่ไม่แสดงความดูถูกเหยียดหยาม หรือมีชนชั้นทางสังคม ทางองค์กรเครือข่ายความหลากหลายทางเพศจึงลงมติเลือกใช้คำนี้กับสังคมไทยเพื่อสร้างความเข้าใจต่อไปในอนาคต เช่นเดียวกับการเกิดขึ้นของคำใหม่ๆ ในสังคมนั่นเอง

นอกจากนั้นทางเครือข่ายฯ ใคร่ขอชี้แจงอีกครั้งว่า การเป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ไม่ถือเป็นความผิดปกติใดๆ ในทางการแพทย์ ดังที่องค์การอนามัยโลกได้ทำการถอดถอนบัญชีรายชื่อของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศออกไปจากคนที่มีความผิดปกติ

ทางจิต เมื่อสิบกว่าปีก่อน และกรมสุขภาพจิตไทยก็ได้ทำหนังสือวิชาการ
รับรองแล้วเช่นกันว่าคนกลุ่มนี้ไม่ได้มีความผิดปกติใดๆ

และเมื่อการเป็นคนหลากหลายทางเพศ ไม่ได้เป็นโรค จึงไม่จำเป็นต้อง
รักษา หรือเกรงกลัวว่าจะมีการเลียนแบบใดๆ เกิดขึ้น

คนหลากหลายทางเพศต้องการเปิดเผยตัว ต้องการการยอมรับ
และการเข้าใจจากสังคม คุณอาจไม่ชอบคนกลุ่มนี้ ด้วยทัศนคติหรือ
อะไรก็ได้แล้วแต่ แต่คุณก็ต้องยอมรับการมีอยู่ของพวกเขา เช่นยอมรับ
การมีอยู่ของคนที่แตกต่างกันทางด้านอื่นๆ เช่น เชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ
 ฯลฯ ในโลกนี้

กลุ่มคนหลากหลายทางเพศ ไม่ได้ต้องการเรียกร้องสิทธิที่มากมาย
ไปกว่าพลเมืองไทยคนอื่นๆ

เราไม่ได้เรียกร้องสิทธิพิเศษมากกว่าใคร

เราต้องการการคุ้มครองจากกฎหมาย เราต้องการสิทธิขั้นพื้นฐาน
ที่มนุษย์ทุกคนในโลกพึงจะได้รับเท่านั้นเอง

ถ้ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ ต้องการเป็นรัฐธรรมนูญที่เปิดโอกาสให้กับ
สิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างจริงจังแท้จริง

จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องระบุคำว่า “ความหลากหลายทางเพศ” ไว้!!

เครือข่ายความหลากหลายทางเพศ

นที วีระโรจนพงษ์ กลุ่มเกย์การเมืองไทย 081-524-5245

ฉันทลักษณ์ รักษาอยู่ กลุ่มสะพาน 085-041-8477

อัญชนา สุวรรณานนท์ โครงการก่อตั้งมูลนิธิอัญจारी 086-994-9525

दनัย ลินจงรัตน์ สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย 081-355-0696

นิกร อาทิตย์ องค์บางกอกเรนโบว์ 089- 039-1918

สำราญ ทะกัน กลุ่มบ้านสีม่วง 053-808-518

องค์กรเครือข่ายความหลากหลายทางเพศ ยื่นข้อเสนอต่อสมาชิก
สภาร่างรัฐธรรมนูญ ที่อาคารรัฐสภา

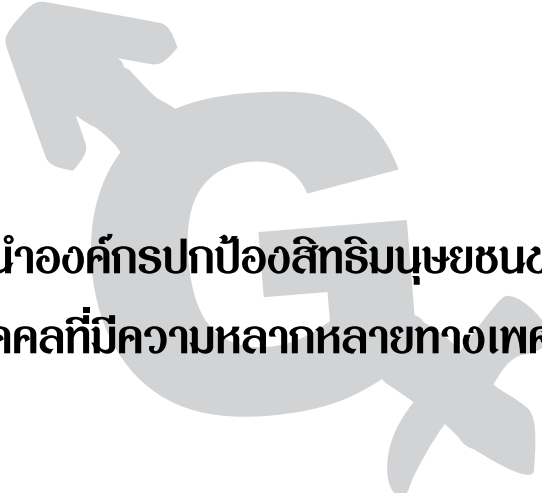

สิทธิพันธ์ บุญญาภิสมภาร กลุ่มซิสเตอร์ 081-530-1576
สุรางค์ จันท์แย้ม กลุ่มเพื่อนพนักงานบริการ 081-626-6538
กลุ่มแสงจากใจ 081-882-7466
กลุ่มสายรุ้ง โรงพยาบาลโพธาราม 081-3549 313
จันทรจิรา บุญประเสริฐ กองทุนสนับสนุนและปกป้องสิทธิของ
บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ 081-423-6896
มนต์เทียน พรหมลัทธิศร โครงการเพื่อนชายเพื่อชายรุ่นใหม่
ใส่ใจสุขภาพใช้ชีวิตอย่างรับผิดชอบและปลอดภัย 083-898 228

องค์กรเครือข่าย
ความหลากหลายทางเพศ
ขอขอบคุณคณะกรรมการ
สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่เสนอให้
สภาร่างรัฐธรรมนูญกำหนด
เนื้อหาคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
บุคคลหลากหลายทางเพศ

**แนะนำองค์กรปกป้องสิทธิมนุษยชนของ
บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ**

สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

(Rainbow Sky Association of Thailand : RSAT)

ความเป็นมา

ปี พ.ศ. 2542 นายกมลเศรษฐ์ เก่งการเรือ ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาคลินิกนิรนาม สภาอากาศไทย พบว่าบรรดาชายรักชายมีการติดเชื้อ HIV มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่ปัญหาของคนรักเพศเดียวกันถูกนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ ในด้านลบมากขึ้นเช่นเดียวกัน กลุ่มบุคคลรักเพศเดียวกันถูกปฏิบัติเสียดสีจากสังคมครอบครัวและสถาบันวิชาชีพ ส่งผลกระทบให้บุคคลกลุ่มนี้ขาดความเชื่อมั่นตนเอง มีปัญหาสุขภาพจิต ไม่มีที่ปรึกษาที่เข้าใจปัญหา เกิดความเครียดเหงาว่าเหว่ เดียวดาย บางรายถึงขั้นฆ่าตัวตาย

กลุ่มชายรักชายที่ตระหนักถึงสภาพปัญหาดังกล่าว จึงได้ร่วมกันจัดเวทีประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อแสวงหาแนวทางแก้ไข มีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 200 คน โดยอาจารย์วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์ คุณระวีรติกา จากกระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้นำการประชุม เรื่อง **“ปัญหาชายรักชาย”** ได้ข้อสรุปเพื่อวางแผนดำเนินงานแก้ไขปัญหาร่วมกันว่า กลุ่มบุคคลรักเพศเดียวกันจะดำเนินกิจกรรม เพื่อปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลรักเพศเดียวกัน ใช้ชื่อกลุ่มว่า **“กลุ่มเส้นทางสายรุ้ง”**

ต่อมาองค์การ แฟมิลี เฮลท์ อินเตอร์เนชั่นแนล สำนักงานประเทศไทย (Family Health International) FHI ได้จัดประชุมระดับภูมิภาค เรื่อง HIV and Sexuality Transgender and HIV/AIDS Workshop ที่ประเทศ ปากีสถาน คุณกมลเศรษฐ์ เก่งการเรือ ไปร่วมประชุมในฐานะตัวแทนจากประเทศไทย ได้พบกลุ่มคนรักเพศเดียวกันจาก

ประเทศต่างๆ รวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินกิจกรรมปกป้องสิทธิมนุษยชน
ของตนเองเป็นองค์กรที่เข้มแข็งหลายองค์กร

จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ดำเนินงานของกลุ่มชายรักชาย
จากประเทศต่างๆทำให้ “กลุ่มเส้นทางสายรุ้ง” ได้รับทริเียนแนวทาง
การดำเนินงาน เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และมีส่วนร่วมกับชุมชน
จึงปรับเปลี่ยนแนวทางดำเนินงานโดยเชิญบุคคลจากหลากหลายอาชีพ
ในชุมชนมาร่วมประชุมและกำหนดทิศทางการทำงานของกลุ่มอันเป็น
จุดก่อกำเนิดองค์กรที่ดำเนินงานโดยชุมชนเพื่อชุมชนและใช้ชื่อใหม่ว่า
“ฟ้าสีรุ้ง” ทำให้ฟ้าสีรุ้งเป็นองค์กรชุมชนที่ขับเคลื่อนโดยอาสาสมัคร
ในชุมชนตั้งแต่นั้น เป็นต้นมา

พัฒนาการขององค์กร

ปี พ.ศ. 2542 ชมรมเส้นทางสีรุ้ง

ปี พ.ศ. 2543 กลุ่มฟ้าสีรุ้ง

ปี พ.ศ. 2544 องค์กรฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

ใน ปี พ.ศ. 2544 ได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานจากองค์กร
ต่างๆ ดังนี้

- มูลนิธิริษัทไทยสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกับชุมชนพนักงาน
บริการชายในพัทยา

- องค์กรหมอไร้พรมแดนสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกับ
ชุมชนในสวนสาธารณะกรุงเทพมหานคร

- ปี พ.ศ. 2547 สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย จัดทะเบียน
จัดตั้งองค์กรนิติบุคคล มีฐานะเป็นสมาคมกับกระทรวงวัฒนธรรม

- ปี พ.ศ. 2547 จัดทะเบียนเป็นนิติบุคคลจัดตั้งสมาคมฟ้าสีรุ้ง
แห่งประเทศไทย สำนักงานภูมิภาค ล้านนา (ภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่)

ดำเนินนโยบายในการสร้างชุมชนคนรักเพศเดียวกันให้เข้มแข็ง ทำให้เกิดการรวมตัวกลุ่มคนรักเพศเดียวกันในพื้นที่ต่างๆ ในหลายจังหวัดทั่วทุกภาคในประเทศไทย ทำให้เกิดเครือข่ายความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย

ทำไมชื่อ “ฟ้าสีรุ้ง”

“สีรุ้ง” เป็นสัญลักษณ์ของคนรักเพศเดียวกันหมายถึงความหลากหลายของมนุษย์ “ฟ้าสีรุ้ง” หมายถึง สังคมที่แก้ไขแล้วข้างดงาม น่าอยู่ และเป็นเครื่องเตือนใจว่าก่อนมีรุ้งและแสงทองอันสดใส ฟ้าก็จะมีมืดมัวเช่นกัน

วัตถุประสงค์

1. ส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ
2. เป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน ปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเท่าเทียมกันของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคม
3. พัฒนา ส่งเสริมและเผยแพร่ ความรู้ ความเข้าใจเรื่องโรคเอดส์ ยาเสพติดและสุขภาพอนามัยของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ
4. ส่งเสริมกิจกรรมสาธารณประโยชน์เพื่อสร้างความเข้าใจและยอมรับในสังคมเรื่องสิทธิมนุษยชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

พันธกิจ

1. ส่งเสริมสุขภาวะที่ดีของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ
2. รณรงค์ เผยแพร่สิทธิมนุษยชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ
3. สร้างความภาคภูมิใจในกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีงามต่อสังคม
4. สร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่ายบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

ลักษณะองค์กร

เป็นองค์กรภาคประชาสังคมที่มีความหลากหลายทางเพศ (Civil Society Organization : CSO) จัดทะเบียนเป็นนิติบุคคล มีเครือข่ายทั่วประเทศ โดยคำนึงถึงความหลากหลายของวัฒนธรรม และบริบทของสังคมแต่ละภูมิภาค มีลักษณะสำคัญ 4 ประการคือ

1. เป็นองค์กรภาคประชาชน (Non- Governmental Organization)
2. เป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (Non- Profit Organization)
3. เป็นองค์กรอาสาสมัคร (Voluntary Organization)
4. เป็นองค์กรการกุศล (Philanthropic Organization)

คณะกรรมการบริหารสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

นายวิโรจน์	ตั้งวานิชย์	นายกสมาคม ฯ
นายกิตตินันท์	ธรรมธัช	อุปนายกสมาคม
นายสมภพ	คงสุภาพศิริ	อุปนายกสมาคม
นายกมลเศรษฐ์	เก่งการเรือ	เลขาธิการสมาคม

นายระพีพันธ์	จอมมะเร็ง	ผู้ช่วยเลขาธิการ
นายอดิศักดิ์	จำรัสรักษ์	เหรียญกสมาคม
นายธีรเดช	บุญมางำ	ผู้ช่วยเหรียญก
นายชาติวุฒิ	วังวล	กรรมการสมาคม
นายพงศ์ธร	จันทร์เลื่อน	กรรมการสมาคม
นางสาวสมถวิล	เอี่ยมโก	กรรมการสมาคม
นายประจักษ์	ปฏิทัศน์	กรรมการสมาคม
นายภาวดีธิดาทรัพย์	สิทธิโชค	กรรมการสมาคม
นายภูษิส	จันทร์แสงสุก	กรรมการสมาคม

สถานที่ติดต่อ

สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

159 อาคารเดอะบิช เรซิดენซ์ ชั้น 8 ซอยโชคชัยร่วมมิตร

(ถ.รัชดาภิเษก 19) ถนนวิภาวดีรังสิต เขต/แขวงดินแดง กรุงเทพฯ 10320

โทรศัพท์ 0-2690-7733-4

โทรสาร 0-2690-7735

สะพาน : กลุ่มสร้างสื่อเพื่อความเข้าใจ

เรื่องความหลากหลายทางเพศ

**Sapaan : Alternative Media for Lesbian, Gay,
Bisexual and Transgender (LGBT)**

ความเป็นมา

กลุ่มสะพาน ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม 2546 เพื่อเป็นสื่อกลางทำงานรณรงค์สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง/เป็นธรรมในประเด็นความหลากหลายทางเพศกับสาธารณะชน/สื่อมวลชนทั่วไป

เป้าหมายหลัก เพื่อลดอคติ สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องกับสังคมไทยในเรื่องความหลากหลายทางเพศ และสนับสนุนให้เกิดความเท่าเทียมด้านสิทธิมนุษยชนต่อบุคคลที่มีความแตกต่างทางเพศจากคนส่วนใหญ่ โดยอยู่บนพื้นฐานหลักการสิทธิมนุษยชนสากล

การทำงานของกลุ่มสะพาน เน้นกิจกรรมผ่านสื่อในรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ การผลิตสื่อรูปแบบต่างๆ เช่น สิ่งพิมพ์ วิดีทัศน์ เว็บไซต์ ภาพยนตร์ วิทยุ งานเขียน/วรรณกรรม ฯลฯ เข้าร่วมเวทีการประชุม/สัมมนา ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะหญิงรักหญิง เพื่อนำเสนอข้อมูล/สถานการณ์ของความหลากหลายทางเพศต่อสาธารณะชน มุ่งหวังให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ นำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อลดอคติและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องกับสังคมไทยในเรื่องความหลากหลายทางเพศ
2. เพื่อสนับสนุนให้เกิดความเท่าเทียมด้านสิทธิมนุษยชนต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ
3. เพื่อร่วมมือกับองค์กรต่างๆ ในการรณรงค์ลดอคติ และยุติความรุนแรงต่อกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

คณะทำงาน

ฉันทลักษณ์ รักษาอยู่	ผู้ประสานงานฝ่ายรณรงค์
การะเกด ศรีปริญญาศิลป์	ผู้ประสานงานฝ่ายสร้างสรรค์สื่อ
กิงกาญจน์ ศรีปริญญาศิลป์	สร้างสรรค์สื่อและเผยแพร่

คณะที่ปรึกษา

นัยนา สุภาพิ่ง	กรรมการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
อุษา เลิศศรีสันทัต	ผู้ประสานงานมูลนิธิผู้หญิง
อรสม สุทธิสาคร	นักเขียนสารคดีอิสระ
อาจารย์วรรณนิภา นิยมไทย	โปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
รศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล	คณะนิเทศศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาจารย์รุจน์ โกมลบุตร	คณะวารสารศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ดร.วราภรณ์ แซ่มสนิท

สำนักงานสิทธิมนุษยชนศึกษา

และการพัฒนาสังคม

มหาวิทยาลัยมหิดล

ปราชญ์ พันแสง

นักเขียน คอลัมน์นิสต์

คำ ผกา

นักเขียน คอลัมน์นิสต์

กมลเศรษฐ์ เก่งการเรือ

เลขาธิการสมาคมฟ้าสีรุ้ง

แห่งประเทศไทย

ที่ติดต่อ

ตู่ป.ณ. 162 ปทจ.ดุสิต กรุงเทพฯ 10300

E- mail : ipinkpride@yahoo.com โทร. 05-041-8477

กองทุนสนับสนุนและปกป้องสิทธิมนุษยชน ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (Sexual Diversity Fund)

ความเป็นมา

จากกรณีบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ หรือบุคคลที่มีค่านำหน้าชื่อเป็น “นาย” ได้รับผลกระทบจากเอกสารบันทึกผลการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ (เอกสาร สด.43) โดยถูกระบุว่าเป็นบุคคลจำพวกที่ 4 (1.1) คือ **โรคจิต** เนื่องจากสรีระไม่ตรงกับเพศกำเนิด เนื่องจากได้ทำการผ่าตัดเปลี่ยนเพศ หรือผ่าตัดศัลยกรรมหน้าอก

การบันทึกผลดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลกลุ่มนี้ เนื่องจากการถูกระบุว่าเป็น **“โรคจิต”** นั้นมีสถานะเป็นเสมือนบุคคลไร้ความสามารถ อาจถูกโต้แย้งสิทธิในการทำนิติกรรม ไม่สามารถสมัครงานในหน่วยงานรัฐและเอกชน รวมทั้งไม่สามารถจัดทำเอกสารเดินทางไปต่างประเทศ ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ

เพื่อเป็นตัวแทนดำเนินการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำการแก้ไขบันทึกผลการตรวจเลือกทหารกองเกิน (เอกสาร สด.43) ที่ถูกระบุว่าเป็น **“โรคจิต”** ให้กับบุคคลกลุ่มดังกล่าว องค์การเครือข่ายทำงานสนับสนุนและปกป้องสิทธิบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ จึงได้จัดตั้ง **“กองทุนสนับสนุนและปกป้องสิทธิมนุษยชนของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ”** ขึ้น เพื่อระดมทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขบันทึกผลการตรวจเลือกทหารกองเกิน (เอกสาร สด.43) รวมทั้งดำเนินการใน

เรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิและกฎหมายสำหรับกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศต่อไป อันจะนำไปสู่ความเท่าเทียมระหว่างบุคคล

ซึ่งทุกท่านสามารถมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างให้เกิดความเท่าเทียมนี้ได้ ด้วยการร่วมบริจาคสนับสนุนการทำงานของเครือข่ายฯ โดยการโอนเงินเข้าบัญชีออมทรัพย์ ชื่อบัญชี

“กองทุนสนับสนุนและปกป้องสิทธิมนุษยชนของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ”

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา สาขาสยามสแควร์

เลขที่ 123-1-34489- 4

วัตถุประสงค์

1. เพื่อระดมทุนสนับสนุนการทำงานปกป้องสิทธิบุคคลที่ถูกเลือกปฏิบัติเพราะความแตกต่างทางเพศ
2. เพื่อประสานงานและให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่ถูกเลือกปฏิบัติเพราะความแตกต่างทางเพศ
3. เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ ลดอคติต่อบุคคลที่เกิดจากความแตกต่างทางเพศ

กิจกรรม

1. จัดกิจกรรมระดมทุนสนับสนุนการทำงานปกป้องสิทธิบุคคลที่ถูกเลือกปฏิบัติเพราะความแตกต่างทางเพศ
2. ประสานงานและให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่ถูกเลือกปฏิบัติเพราะความแตกต่างทางเพศ
3. จัดให้มีสายด่วนรับเรื่องร้องทุกข์ผู้ถูกละเมิด/เลือกปฏิบัติเพราะ

ความแตกต่างทางเพศ

ที่ปรึกษา

นัยนา สุภาพิ่ง

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการ

อาจารย์วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์

นายกสมาคมฟ้าสีรุ้ง

แห่งประเทศไทย

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม

มหาวิทยาลัยมหิดล

นายแพทย์สุกมล วิภาวิพลกุล

จิตแพทย์

อาจารย์จอน อึ้งภากรณ์

อดีตสมาชิกวุฒิสภากรุงเทพมหานคร

ผศ.ดร.ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์

คณะรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อัญชนา สุวรรณานนท์

โครงการก่อตั้งมูลนิธิอัยจารี

คณะทำงาน

दनัย ลินจงรัตน์

081-355-0696

ฉันทลักษณ์ รักษาอยู่

085-041-8477

กมลเศรษฐ์ เก่งการเรือ

086-317-5959

วิทยา แสงอรุณ

089-771-1290

จันทร์จิรา บุญประเสริฐ

081-423-6896

กิติพร บุญอ่ำ

086-805-4803

สถานที่ติดต่อ

กองทุนสนับสนุนและปกป้องสิทธิมนุษยชนของบุคคลผู้มีความ
หลากหลายทางเพศ

ตู้ ป.ณ. 162 ปท.ดุสิต กรุงเทพฯ 10300

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกอบด้วยประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการอีก 10 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

1. ส่งเสริมการเคารพและการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ
2. ตรวจสอบและรายงานการกระทำ หรือการละเลยการกระทำ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสม ต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำ หรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการ ในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอ ให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

3. เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรี เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

4. ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

5. ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์กรเอกชน และองค์กรอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน

6. จัดทำรายงานประจำปี เพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศ เสนอต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรี และเปิดเผยต่อสาธารณชน

7. ประเมินผลและจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อรัฐสภา

8. เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาในกรณีที่ประเทศไทยจะเข้าไปเป็นภาคีสถิติสัญญาเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

9. แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

10. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หรือกฎหมายอื่นซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (พ.ศ. 2544 - 2550)

1. ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก
ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรัล ดิษฐาอภิชัย
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
3. คุณหญิงจันทน์ ลั่นตะบุตร
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
4. นางสาวนัยนา สุภาพงษ์
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
5. นายประดิษฐ์ เจริญไทยทวี
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
6. นายवलันต์ พานิช
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
7. นายสุทิน นพเกตุ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
8. นางสุนี ไชยรส
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
9. นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวัน
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
10. คุณหญิงอัมพร มีสุข
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
11. นางสาวอาภร วงษ์ลั้งษ์
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กระบวนการตรวจสอบเรื่องร้องเรียน

ผู้ร้อง ได้แก่

- ผู้ถูกละเมิด หรือผู้แทน
- ผู้พบเห็นการละเมิด

ร้องเรียน
มายัง

- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- กรรมการฯ คนใดคนหนึ่ง
- องค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนที่คณะกรรมการฯ กำหนด

สถานที่ติดต่อ

422 ถ.พญาไท

(เชิงสะพานหัวช้าง)

เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ

ตู้ ปณ.400

ปณจ.รองเมือง

กรุงเทพฯ 10330

โทร. 0 2219 2982

โทรสาร 0 2219 2940

สายด่วน 1377

E-mail:help@nhrc.or.th

Homepage:www.nhrc.or.th

ร้องเรียน
โดย

- ทางจดหมาย
- ทางโทรศัพท์
- ด้วยวาจา ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิฯ
- ทางโทรสาร
- ส่งข้อความทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) หรือสื่ออื่นๆ

ร้องเรียน
โดยระบุ

- ชื่อ ที่อยู่ของผู้ร้องเรียนหรือผู้ทำการแทนที่สามารถติดต่อกลับได้
- ชื่อ ที่อยู่ บุคคลหรือหน่วยงานที่เป็นผู้ละเมิด
- รายละเอียดการกระทำหรือเหตุการณ์ที่มีการละเมิด

การร้องเรียนเมื่อถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

คำอธิบายความหมายของเครื่องหมาย

.....

- รูปทรงดอกบัว** คือ ความมีคุณธรรม ความเอื้ออาทรระหว่างเพื่อนมนุษย์ อันเป็นจริยวัตรอันดีงามของคนไทย
- รูปคนล้อมเป็นวงกลม** คือ การสร้างพลังความร่วมมือกับทุกภาคส่วน สังคม เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชน ให้เป็นส่วนสำคัญในกระบวนการพัฒนาประเทศ
- รูปมือ** คือ การร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคมทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ ในการโอบอุ้มคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ด้วยหลักแห่งความเสมอภาคและภราดรภาพ
- สีน้ำเงิน** คือ สีของความเชื่อมั่นของประชาชนและทุกภาคส่วนของสังคม
- คือ ความมุ่งมั่น อดทน ในการทำงานเพื่อประชาชน
- คือ ความสามัคคี และการประสานพลังอย่างหนักแน่นจากทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย

สิทธิมนุษยชน
ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ
**Human Rights of Lesbians,
Gays, Bisexuals,
Transgender and Intersex People**